

JURISTEN

NR 3 / 2019

MAGASINET JURISTKONTAKT

WWW.JURISTEN.NO

Mangler oversikt

Rettssaker utenfor offentlighet

Karriererykket i 30-årene // Juristene i Riksrevisjonen // Veteranenes advokat
Jurister til LegalTech // Planene for Bergens nye tinghus

FAGLIGE NYHETER!

NORGES LOVER 1687-2018 HOVEDUTGAVE

Den aller siste trykte utgaven av *Norges Lover!*

Norges Lover omfatter samtlige norske lover som har alminnelig praktisk betydning. Utfyllende registre og krysshenvisninger bidrar til å gjøre boken brukervennlig. Ajourført per januar 2019.

Vi har et stort utvalg av særtrykk av enkeltlover. Våre særtrykk er de eneste på markedet som inneholder både faglige og historiske noter.

2019	
SIDETALL	4267
PRIS	999,- INK.MVA.

NÆRHET OG FRIHET

Uvalgte emner om likestilling i familien

Hege Brækhus

Er familien – slik vi kjenner den – rettferdig? Artiklene i denne boka er skrevet over en lang tidsperiode. I dette tidsspennet har mye skjedd innenfor familie og likestilling. Utviklingen har utvilsomt gått i retning av mer likestilling. Men støtter lovverket opp om de tradisjonelle kjønnsrollene, og hva må endres for å oppnå likestilling i familien?

2019	
SIDETALL	303
PRIS	699,-

VALDTEKTSSTRAFFEBODET

Gjeldende rett og spørsmålet om reform

Jørn Jacobsen

Debatten om valdtekt og valdtektsstraffebudet er til tider prega av steile fronter, og er ikke alltid godt informert. I ei ny bok drøfter jusprofessor Jørn Jacobsen den noverande reguleringa sitt innhald og spørsmålet om reform.

Boka vil bidra til meir nyanse i debatten, og kjem òg med framlegg om korleis straffelova på dette punktet adekvat kan reformerast. Boka vil vere av interesse for alle som arbeider med valdtektsproblemet eller er engasjert i den pågåande reformdebatten.

2019	
SIDETALL	366
PRIS	499,-

TIL FORSVAR AV LANDET

Rettslige rammer og gråsoner i fred, krise og krig

Sigmund Simonsen

Forsvaret har rett og plikt til å forsvare landet. Men hva ligger egentlig i den retten og plikten? Hva hadde Regjeringen og Forsvaret eksempelvis lov til å gjøre i april i 1940 og 22. juli 2011?

Hensikten med boken er på generelt grunnlag å klargjøre forsvarsmaktens rettslige handlingsrom og handleplikt i fred, krise og krig: Når og på hvilke vilkår kan militær makt brukes? Funnene gir grunn til å stille flere spørsmål ved myndighetenes og Forsvarets handlemåte 22. juli samt 22. juli-kommisjonens vurderinger.

2019	
SIDETALL	425
PRIS	599,-

FAGBOKFORLAGET

fagbokforlaget.no

arbeidsrett.no

Prøv gratis i 30 dager!

På arbeidsrett.no får du oppdaterte og detaljerte lovkommentarer på arbeidsrettens område. Kommentarene er skrevet av over 40 jurister med ekspertise på hvert sitt fagfelt.

Nå også tilpasset mobil og nettbrett.

Besøk arbeidsrett.no for å tegne prøveabonnement.

Innhold

- 6 Lukkede dører
- 12 Siden sist
- 14 Riksrevisjonen
- 18 Veteranenes advokat
- 24 Skriver barnebøker
- 26 LegalTech-gründere
- 30 Bergen tinghus
- 32 Karriererykket
- 36 Tvangsmedisinering
- 37 Forventninger til justisministeren
- 38 Sikkerhetsklarering
- 40 Forvaltningsloven
- 42 Kurs om konkurs
- 44 Barnemishandling
- 46 Katrine Bratteberg mener
- 47 Doktorgrader
- 48 Hvem tar vare på varslerne?
- 50 Arbeidslivet
- 53 Jussbuss kommenterer
- 54 Meninger
- 64 Stilling ledig
- 66 Nytt om navn

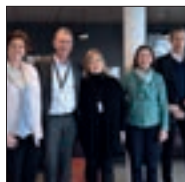
6

Når retten lukkes

Pressegeneral reagerer på at det ikke er oversikt over hvor ofte dørene lukkes i norske rettssaler.

14

Riksrevisjonen

Møt juristene som arbeider i Riksrevisjonen.

18

Veteransaken

Else-Marie Merckoll er advokat for militærveteraner.

32

Karriererykket

Sigtona Halrynjo forsker på likestilling blant toppledere.

37

Forventninger

Følg opp påtaleanalysen, er Politijuristenes beskjed til justisministeren.

// *Det må være statens oppgave å sikre befolkningen, inklusive juridiske studenter, enkel og billig tilgang til landets lover. Dette ansvaret kan ikke tilfredsstillende varetas gjennom nettbaserte løsninger alene.*

Marit Halvorsen, side 54

«I tillegg til at kurset var lærerikt og spennende, var det fantastisk å være på Harvard»

Audgunn Syse,
dommer ved Oslo tingrett

Harvard gjorde meg til en bedre forhandler

Forhandlingskurs på Harvard Campus

18.–21. juni 2019

Påmelding: www.jus.no

Dommer Audgunn Syse ved Oslo tingrett var en av 50 deltakere på forhandlingskurset på Harvard i regi av JUS. I løpet av tre dager fikk hun oppleve den spesielle stemningen på Harvard.

Hva var ditt viktigste utbytte fra forhandlingskurset på Harvard?

Kurset var praktisk og veldig nyttig. Jeg lærte noen helt konkrete verktøy og nyttige metoder jeg kan bruke i forhandlinger, både som advokat, som mekler og dommer i domstolen. Vi fikk også en annen innfallsvinkel til konfliktløsning, med særlig fokus på partenes interesser, og ut fra det tenke alternative løsningsmodeller. Tanken er å utnytte handlingsrommet for å skape mest verdi for samtlige parter i en forhandling.

På hvilken måte fikk du anvendt erfaringene fra forhandlingskurset i praksis?

Mye rollespill knyttet til konkrete caser og diskusjoner krever aktiv deltakelse fra alle. Dette er litt «skummelt», men samtidig tvinges man raskt til å ta i bruk de verktøyene som er nødvendig i forhandlinger, for å oppnå et best mulig resultat for partene. Som advokat opplevde jeg etter endt kurs, i større grad å søke meg bort fra faste posisjoner, til å ha fokus på partenes interesser og hva som var viktig for alle involverte.

Tidligere arbeidet du som advokat, nå arbeider du som dommer i Oslo tingrett, hvordan ser du verdien av å beherske forhandlinger i disse ulike rollene?

I advokatrollen var det viktig å være løsningsorientert for å oppnå et best mulig resultat for klienten. Men for å oppnå dette var det vel så viktig å forstå motpartens interesser. Dette ble jeg ekstra bevisst på etter Harvard-kurset med Bob Bordone.

Oslo tingrett har et stort fokus på å søke å løse konflikter gjennom rettsmeklinger i tråd med tvistelovens intensjon. I rollen som mekler er det viktig å forstå og få innsikt i hva som er viktig for partene. Det er ikke nødvendigvis bare resultatet som er viktig, men også at partene føler seg hørt og ivaretatt gjennom prosessen. Det er viktig å være en god lytter for å være en god forhandler og mekler, og jeg lærte mye nyttig på kurset om nettopp dette som jeg kan ta med meg inn i meklerrollen, sier Syse.

«Det er veldig viktig å beherske forhandlinger både som advokat, dommer og mekler.»

I tillegg til at kurset i seg selv var lærerikt og spennende, var det fantastisk å være på Harvard, i Cambridge og i Boston. Det sitter så mye lærdom og historie i veggene. Bare det å rusle rundt på campus er i seg selv et minne for livet. Jeg møtte også mange andre flotte norske jurister, som man arbeider tett med og blir godt kjent med etter flere dager sammen. Det var rett og slett noen veldig morsomme dager. Dette er det beste kurset jeg har gått på som jurist.

Åpenhet om lukking

Betydningen og viktigheten av åpenhet i domstolene er åpenbar og et prinsipp alle stiller seg bak. Hvordan det praktiseres og forstås vil imidlertid variere. Juristen har tidligere kartlagt hvordan bruken av elektroniske pressemapper, for å nå ut til offentligheten, følges opp i domstolene. Denne gang har vi sett på temaet «lukkede dører». Domstollovens hovedregel er at rettsmøter er offentlige, men med enkelte unntak om at dørene kan, og i enkelte sakstyper skal, lukkes med mindre retten finner særlige grunner til å føre saken for åpne dører. Men hvor ofte skjer det at dørene lukkes?

I denne utgaven kan du lese om spørreundersøkelsen Juristen har foretatt blant landets tingretter, lagmannsretter og Høyesterett. Den viser at domstolene og dommerne er opptatt av åpenhet – men at det generelt mangler oversikter over hvor ofte dørene lukkes, hvilke typer hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører, hvor ofte pressen har anmodet retten om å føre saken for åpne dører og hvorvidt det er en økning eller reduksjon i bruken av lukkede dører.

Likvel; responsen har vært god – og svarene fra landets domstolledere viser at svært mange har et sterkt engasjement og ønske om å holde rettsforhandlingene mest mulig åpne for publikum og presse. Flere sorenskrivere mener det er av offentlig interesse å få mer kunnskap om hvor mange saker som føres bak lukkede dører. Noen har også sjekket det ut i forbindelse med spørreundersøkelsen.

Undersøkelsen tar ikke for seg om det i for stor grad lukkes, men vårt intervju med Redaktørforeningens generalsekretær viser at spørsmålet kan vurderes ulikt. Senest i Oslo tingrett anket Redaktørforeningen en kjennelse for å få åpnet dørene. Det var i en sak hvor flere av de tiltalte var under 18 år – og tingretten besluttet å lukke dørene. Redaktørforeningen anket og krevde at saken måtte gå for åpne dører av hensyn til allmennhetens behov for innsyn. Lagmannsretten opphevet kjennelsen om lukkede dører. Men flere domstoler gir informasjon som tyder på at dette sjeldent er et tema domstolen utfordres på. Sorenskriveren ved Aust-Telemark tingrett sier «Jeg har etter 20 år ved domstolen enda til gode å oppleve at tilstedeværende journalist gjør gjeldende innsigelse mot dørene lukkes.»

Men det er ikke lette spørsmål. I rapporten "Rett og sikker", utarbeidet av Forandringsfabrikken Kunnskapssenter, forteller barn og unge som har vært i saker som omhandler vold eller overgrep om sine erfaringer fra rettssalen. Et av de tydeligste svarene, ifølge rapporten, er at rettssaker der media har vært til stede har gitt følelse av utrygghet. For mange har det kjentes ut som om samfunnets behov for åpenhet gikk på bekostning av livene deres, heter det i rapporten. Det er vanskelige og viktige avveininger som må gjøres om dette i domstolene – derfor trenger vi kunnskap om temaet.

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Per-Olav Leth – Storybold
per.olav@storybold.no
Tlf.: +47 918 16 012

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – 07Media
inge.martinsen@07.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.
Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsidefoto

Terje Bendiksby / Scanpix

Teknisk produksjon

07 Media – 07.no

Innsendt stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende innen 7. juni 2019.

Redaksjonen avsluttet 29. april 2019.

Utgiver

JURISTFORBUNDET

Domstolene opptatt av åpenhet – men ingen kan gi svar på hvor ofte dørene lukkes

Juristen har gjort en undersøkelse blant landets tingretter, lagmannsretter og Høyesterett. Ingen vet hvor mange rettssaker som gjennomføres utenfor offentlighetens søkelys. Domstolene har heller ikke systemer som kan gi svar på om dørene lukkes oftere eller sjeldnere enn før.

Tekst: Tore Letvik

Domstollovens hovedregel er at rettsmøter er offentlige, men med enkelte unntak om at dørene kan, og i enkelte sakstyper skal, lukkes med mindre retten finner særlige grunner til å føre saken for åpne dører.

Ikke sjeldent avsies dommer som griper dypt inn i, og blir bestemmende for, livssituasjonen til enkeltborgere. Eksempler kan være saker innen psykisk helsevern, hvor domstolen under en hovedforhandling kan vurdere om helsemyndighetene følger lovens krav om hjemmel for bruk av tvang, eller det kan være foreldretvister, eller barnevernloven og barneloven. Dette er blant sakene som ofte føres bak lukkede dører uten at det avsies noen spesiell kjennelse om lukking. Slike avgjørelser kan gå for lukkede dører i tingrett, lagmannsrett og – dersom anken slippes gjennom – i Høyesterett.

Uten at presse og offentlighet kan følge med på annet enn hva domstolene oppsummerer i anonymiserte avgjørelser.

Juristens undersøkelse om bruken av lukkede dører viser at verken Domstoladministrasjonen eller den enkelte domstol har systemer som kan gi svar på hvor mange hovedforhandlinger som gjennomføres bak lukkede dører. 38 av tingrettene, fem av lagmannsrettene og Høyesterett valgte å svare på undersøkelsen.

Juristen stilte blant annet følgende spørsmål til domstolenes ledere:

Har du statistikk over hvor mange hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører i den domstolen du leder?

Samtlige domstoler svarer at det ikke er noe system for å føre statistikk over hvor mange hovedforhandlinger som blir ført bak lukkede dører.

Sterkt engasjement

Av svarene fremgår det at svært mange av domstolenes ledere har et sterkt engasjement og ønske om å holde rettsforhandlingene åpne for publikum og presse.

Flere av landets sorenskrivere svarer at de mener det er av offentlig interesse å få kunnskap om hvor mange saker som føres bak lukkede dører, og at det av statistikken da bør fremgå om tendensen er økende eller synkende.

På spørsmål om dommerne mener offentligheten bør ha rett til å få vite hvor mange hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører, svarer sorenskriver i Salten tingrett og Lofoten tingrett, Ingrid Johanne Lillevik:

«Det er ingen grunn til å holde dette «hemmelig» – så ja». Lillevik svarer videre på hva hun mener bør gjøres for å sikre en slik oversikt i fremtiden: «Systemer for registrering, slik at man ikke trenger operere med manuelle egne registreringssystemer». Mange av domstolene skriver at domstolens saksbehandlingssystem burde få muligheter til å vise antall saker som føres bak lukkede dører.

Sorenskriver Ivar K. Iversen ved Inntrøndelag tingrett skriver følgende i sitt svar til Juristen:

«Viktig tema det her settes fokus på. Inntrøndelag tingrett ønsker å ligge fremme når det gjelder offentlighet. Men som mange andre domstoler har vi en vei å gå når det gjelder rutiner – og trolig også når det gjelder kultur blant dommerne.» Iversen mener domstolen skulle hatt oversikt over hvor ofte dørene lukkes, men at det må tas grep sentralt. «Må imidlertid innarbeides i våre saksbehandlingssystem, noe annet vil være upraktisk», skriver Iversen.

Egen undersøkelse

Flere av dommerne antyder en fornemmelse av at få saker føres for lukkede dører, og noen igjen at det trolig ikke er økende, andre at tendensen er fallende, men uten å kunne belegge dette med tall.

Da sorenskriveren i Valdres tingrett, Pål Prestesæter, ble oppmerksom på den manglende statistikken ved sin domstol gikk han i gang med å skaffe oversikt over bruk av lukkede dører

ved sin domstol de siste fire år, og skriver følgende i spørreundersøkelsen:

«Alle hovedforhandlinger som er gjennomført for lukkede dører gjelder saker som er unntatt offentlighet etter loven: Barnelovsaker, saker etter barneverntjenesteloven, økonomisk oppgjør mellom ektefeller», skriver Prestesæter.

Hans undersøkelse viste at antall slike saker, som gikk for lukkede dører i 2018, var 10 av i alt 56 hovedforhandlinger, en prosentandel på 17,86. Året før var andelen av saker som ble ført bak lukkede dører 14,29, mens 9,6 prosent av sakene ble ført for lukkede dører i 2016 og 10,64 prosent i 2015.

Oversikten viste at dørene ikke var lukket i noen av straffesakene som domstolen behandlet.

«Når ingen hovedforhandlinger i straffesaker er gjennomført for lukkede dører, kan det ha sammenheng med at det sjelden er tilhørere tilstede, og at ingen av partene har funnet grunn til å begjære lukkede dører», skriver Prestesæter.

Også sorenskriver ved Lister tingrett, Robert Versland, gjorde en egen undersøkelse ved sin domstol. Han fant at det ikke var noen lukkede dører i straffesaker i årene 2015-2017. Totalt tre barnelovsaker, en hvert år, gikk for lukket rett, mens seks barnevernssaker gikk for lukket rett. Tre i 2015, en i 2016, og to i 2017. Versland fant at det ikke hadde vært innsigelser mot lukkede dører i noen av sakene.

Uten innsyn

Domstolloven § 124 har som utgangspunkt at rettsmøtene er offentlige, og har følgende ordlyd: «Rettsmøtene er offentlige og forhandlingene og rettsavgjørelsene kan gjengis offentlig, hvis ikke annet er bestemt i lov eller av retten i medhold av lov.»

Unntaksbestemmelsen kommer allerede i domstollovens neste bestemmelse, § 125:

«I saker etter ekteskapsloven eller barneloven og i saker mellom ektefel-

ler eller fraskilte om fordeling eller til-
deling av formuen, skal rettsmøtet
holdes for lukkede dører, med mindre
retten av særlige grunner beslutter at
saken helt eller delvis føres for åpne
dører. Det samme gjelder i tilsvarende
saker mellom personer som er eller
har vært samboere.»

I tillegg sier lov om mekling og
rettergang i sivile tvister (tvistelovens
§ 36-7) om offentlighet og doku-
mentinnsyn følgende:

«Sakens dokumenter er unntatt
offentlighet. Rettsmøter holdes for
lukkede dører. Rettsmøter kan likevel
holdes helt eller delvis for åpne dører
dersom den private part begjærer det,
og retten finner dette ubetenkelig ut
fra hensynet til sakens opplysning, til
den private part selv og andre.»

Rettsmøter kan også lukkes når
siktete er under 18 år, fornærmedes
ettermæle krever det eller en siktet
eller et vitne ber om det og retten fin-
ner begrunnelsene fyllestgjørende.

Høyesterett

Overfor Juristen gjør Høyesterett det
klart at landets øverste domstol ikke
har sett behov for å føre noen oversikt
over antall saker som føres bak luk-
kede dører. Nestlederen ved juridisk
utredningsenhet i Høyesterett, Chris-
topher Haugli Sørensen, gir følgende
svar på vegne av høyesterettsjustitia-
rius Toril Marie Øie:

«Høyesterett har ikke sett behov
for å føre statistikk over hvor mange
saker som føres for lukkede dører,
men vi kan opplyse at det gjelder få
saker. De fleste sakene som føres for
lukkede dører, er saker som nevnt i
tvisteloven § 36-7 andre ledd og dom-
stoloven § 125 andre ledd, det vil si
saker etter blant annet psykisk helse-
vernloven, barnevernloven, barnelo-
ven eller om fordelingen av formuen
mellom tidligere ektefeller eller sam-
boere. Disse sakene skal etter loven
føres for lukkede dører uten særskilt
avgjørelse fra retten.»

Fordi en anke til Høyesterett ikke
kan fremmes uten samtykke fra Høy-

– Det er ingen grunn til å holde dette
«hemmelig», sier sorensskriver i Salten
tingrett og Lofoten tingrett, Ingrid
Johanne Lillevik.

esteretts ankeutvalg, og det som
utgangspunkt er vilkår om at anken
gjelder spørsmål som har betydning
utenfor den foreliggende saken,
behandler Høyesterett relativt få
saker innenfor disse rettsområdene,
sier han.

«Det forekommer svært sjelden at
Høyesterett avsier kjennelse om at en
sak skal føres for lukkede dører, jf.
domstoloven § 125 første ledd. I
perioden 2015–2017 skjedde dette
kun i tre tilfeller.»

«Hvorvidt partene er uenige om
saken skal føres for lukkede dører,
fremgår av begrunnelsen i kjennelsen,
som publiseres blant annet hos Lov-
data. Også saker som skal gå for luk-
kede dører, føres på berammingslis-
ten», skriver Høyesterett.

– Svært sjelden

Førstelagmann i Agder lagmannsrett
Dag Bugge Nordén skriver at domsto-
lenes saksbehandlingssystem (Lovisa)
ikke inneholder noen funksjonalitet
for å registrere hvor ofte hovedfor-
handlinger føres bak lukkede dører.

«Opplysningene kan ha en viss
generell interesse, men det blir et res-
sursspørsmål om man skal utarbeide
et system for dette. Noen manuell
statistikk vil vi ikke føre. At vi ikke
har noen statistikk, betyr likevel ikke
at vi ikke vet noe om hvor ofte unn-
taksreglene tas i bruk. For Agder lag-
mannsretts del kan jeg si at det svært
sjelden forekommer at saker føres for
helt eller delvis lukkede dører utenom
de saker hvor lukkede dører følger av
direkte av loven (som familie- og bar-
nevernsaker). Hvis lukkede dører
beslutes i andre saker, er det oftest i
straffesaker om seksuelle overgrep
mot barn, og da i medhold av dl § 125
første ledd b.»

«I praksis er det sjelden det møter
opp noen tilskuere, og da blir gjerne
ikke spørsmålet om lukkede dører tatt
opp. Hvis journalister er til stede, blir i
praksis alltid de gitt adgang til å over-
være forhandlingene i medhold av dl
§ 127 på vilkår om at referatet anony-
miseres. Etter mitt inntrykk lukkes
dørene sjeldnere enn før», skriver
lederen for Agder lagmannsrett.

Innsigelser

På spørsmål om domstolene har sta-
tistikk over antall saker hvor en eller
begge parter har hatt innsigelser mot
at saker føres for lukkede dører, er
svaret gjennomgående nei fra domsto-
lenes ledere.

Juristen har også spurt om det er
ordninger som gjør at pressen, og der-
med offentligheten, kan skaffe seg
kunnskap om hvilke hovedforhand-
linger som skal føres for lukkede
dører, eller har blitt ført bak lukkede
dører?

Her varierer domstolenes svar.
Noen svarer nei. Andre svarer at
berammingslistene for sivile saker

– Jeg har etter 20 år ved domstolen enda til gode å oppleve at tilstedeværende journalist gjør gjeldende innsigelse mot dørene lukkes, sier sorenskriver ved Aust-Telemark tingrett, Håvard Skjeldås.

viser om saken går for lukket rett eller ikke. Oppsummert viser svarene at det ikke finnes noe enhetlig system for domstolene som gjør at pressen på forhånd enkelt kan identifisere hvilke saker som skal gå for lukkede dører, eller ikke.

Pressen har de siste årene i økende grad kunne komme med innsigelser og bedt om åpne dører av hensyn til offentligheten i saker. Dette har særlig funnet sted i straffesaker hvor aktor eller forsvarer har begjært at saken skal gå for lukkede dører. Domstollovens paragraf 127 åpner for at rettsmøter som holdes for lukkede dører likevel kan åpnes for andre enn dem saken angår hvis det finnes særlige grunner for det, og dette er en paragraf som domstoler tidvis bruker for å la pressen være tilstede, ofte da med referatforbud.

Juristen ønsket å finne ut hvor ofte journalister har kommet med innsigelser mot begjæring om lukkede dører. Vi stilte derfor spørsmål om domstolene har statistikk som viser hvor ofte tilstedeværende presse har anmodet retten om å føre saken for

åpne dører, av hensyn til offentlighetens interesse.

Domstolenes svar er også her gjennomgående nei. Slik statistikk føres ikke.

Ikke interesse?

Flere domstoler utdyper imidlertid sine svar og gir informasjon som kan tyde på at mediene selv kanskje ikke er like ivrige i å følge med på rettsprosesser som går for lukkede dører.

Sorenskriver ved Aust-Telemark tingrett, Håvard Skjeldås har følgende svar på Juristens spørsmål om domstolen har oversikt over antall presseinnsigelser mot lukkede dører, fra journalister:

«Slik statistikk har vi ikke. Jeg har for øvrig etter 20 år ved domstolen enda til gode å oppleve at tilstedeværende journalist gjør gjeldende innsigelse mot dørene lukkes.»

På samme spørsmål, om pressen har hatt innsigelser mot lukkede dører, svarer sorenskriver ved Jæren tingrett, Anne Marie Aarrestad at statistikk over dette ikke finnes. Aarrestad legger til: «og det har ikke vært en aktuell problemstilling så lenge jeg har vært sorenskriver her, dvs. siden november 2012».

Sorenskriveren utdyper: «Det er ellers mitt inntrykk at pressen er til stede under hovedforhandlingen i vanlige saker (med det tenker jeg på lite mediefokuserte saker) i stadig mindre grad, men nøyer seg med å skrive om saken i forkant – på bakgrunn av tiltalebeslutning eller kontakt med prosessfullmektigene – og på bakgrunn av dommen. Det synes jeg er beklagelig, ettersom jeg mener at det er viktig for offentligheten at pressen også er tilstede i retten».

Sjeldnere i straffesaker?

Mens lukkede dører gjennomføres i de aktuelle sivile sakene, peker domstollederne på at straffesaker sjeldent lukkes helt. Men heller ikke her kan en utvikling eller tendens belegges med faktatall.

– Det burde kanskje registreres hvor ofte rettsmøtene holdes for lukkede dører slik at vi har en oversikt over dette. Jeg mener at offentligheten kan ha interesse av å få vite dette, sier sorenskriver Ingjerd Thune i Gjøvik tingrett (Foto: Tore Letvik)

Konstituert sorenskriver Morten Miland Thomsen ved Vest-Telemark tingrett svarer følgende:

«Det er ikke ført statistikk over når og hvor ofte alminnelige saker lukkes. Dette er noe dommerne som regel beslutter under rettsmøtet, etter begjæring fra en part. Det føres inn i rettsboken, men registreres ikke i Lovisa systemet. Det er et høyst relevant spørsmål om dette burde gjøres, dvs. at dommeren kan hake av i Lovisa systemet for helt eller delvis lukkede dører».

Thomsen skriver videre: «Min erfaring sier meg at det kun er i et svært lite antall saker at dørene lukkes, og da nesten uten unntak kun for publikum. Personlig har jeg ennå til gode «å kaste pressen på gangen», til tross for at jeg har vært dommer i ni år. Pressen får uttale seg før avgjørelsen treffes, og gis da anledning til å orientere retten (herunder partene!) om de presseetiske reglene. Jeg har til enda til gode å erfare at en part deretter protesterer på at kun pressen får være til stede, ev. med referatforbud for deler av forhandlingene. Referat- ►

forbudet knyttes nesten uten unntak til særlig belastende og intime opplysninger, knyttet til f.eks. seksuelle overgrep mot barn mv.»

«Dersom retten legger til rette for at pressen og partene har tillitt til hverandre, så går dette helt fint. Tillitt skapes ved at pressen er forberedt på at spørsmålet dukker opp, og at de saklig gir en redegjørelse for betydningen av pressens tilstedeværelse, og de etiske regler som gjelder for pressens arbeid.»

Sorenskriver Ola P. Svor ved Hedmarken tingrett skriver at domstolen ikke har statistikk som gjør det lett tilgjengelig å gi svar.

«Det jeg kan si generelt, er at det er sjelden at en hovedforhandling blir ført for lukkede dører. I de tilfelle det forekommer lukkede dører i straffesaker, så er dette knyttet til avhør av enkelte vitner, og da av hensyn til personvern. Dette er som regel begrenset til en kort tid, og er individuelt vurdert under hovedforhandlingen. I mange av disse tilfellen får pressen lov til å være tilstede på visse vilkår. Det forekommer selvsagt lukkede dører i fengslingssaker. Jeg kan i én slik sak huske at pressen ba om åpne dører.»

Ingen statistikk

Juristen igangsatte spørreundersøkelsen om lukkede dører etter at vi i november 2018 rettet en forespørsel til Domstoladministrasjonen om å få tall over antall saker som føres bak

– Lagmannsretten ønsker størst mulig grad av åpenhet. Et eksempel på dette er vår praksis når det gjelder pressens innsynsbegjæringer i avgjørelser som har begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse. Her vurderer domstolen alltid om dokumentet likevel skal oversendes pressen i sin helhet, og i de aller fleste tilfeller får pressen fullt innsyn, sier førstelagmann Marianne Vollan i Borgarting lagmannsrett. (Foto: Tore Letvik)

lukkede dører i norske rettssaler og hvorvidt det er flere eller færre slike saker. Seniorrådgiver i DA, Iwar Arnstad undersøkte mulighetene og ga følgende svar:

«Dessverre klarer vi ikke å få ut noen god statistikk på dette. Begjæring om lukkede dører kan reises både under saksforberedelsen og under rettsmøtet. Som kjent skal også en rekke saker – etter barneloven, barnevernsloven, når siktede er under 18 år eller ved ulike taushetsplikter – automatisk gå for lukkede dører. I rettsbo-

ken til hver enkelt sak antar jeg at det framgår, men noen oversikt finnes altså ikke. Og vi klarer heller ikke å ta ut det.»

Undersøkelsen om lukkede dører

Spørreundersøkelsen ble rettet til alle landets tingretter, lagmannsretter og Høyesterett. Juristen sendte i januar ut spørsmålene til de 66 domstolene. 44 – eller to av tre av landets domstoler – svarte. Spørsmålene var:

- Har du statistikk over hvor mange hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører i den domstolen du leder?
- Finnes oversikt over hvilke typer hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører?
- Finnes statistikk som viser antall saker hvor en eller begge parter har hatt innsigelser mot at saken føres for lukkede dører?
- Finnes statistikk som viser hvor ofte tilstedeværende presse har anmodet retten om å føre saken for åpne dører, av hensyn til offentlighetens interesse?
- Har dere ordninger som gjør at pressen, og dermed offentligheten, kan skaffe seg kunnskap om hvilke hovedforhandlinger som skal føres for lukkede dører, eller har blitt ført bak lukkede dører?
- Bør offentligheten ha rett til å få vite hvor mange hovedforhandlinger som føres bak lukkede dører, og hvorvidt det er en økning eller reduksjon i bruken av lukkede dører.

Translator Service as
Næringslivets språkpartner gjennom 40 år

TLF 810 33 333

www.translator.no post@translator.no

Pressegeneral frykter lukkethet

Generalsekretær i Norsk Redaktørforening, Arne Jensen, frykter domstolers lukkethet, og har selv vært med på å sikre åpne dører for pressen, etter kjennelse for lukkede dører i tingretten. Han mener domstolene bør ha systemer som viser hvor ofte dørene lukkes.

Tekst: Tore Letvik

– Jeg mener det er beklagelig at ikke norske domstoler har et system for å registrere når de lukker dørene, i hvilke saker det skjer og på hvilke betingelser. Prinsippet om en åpen rettspleie er så sentralt at dette er en utvikling det bør være mulig å følge med på, skriver Jensen i en kommentar til Juristen.

Han forteller at han ikke har grunnlag for å si at utviklingen går i den ene eller andre retningen.

– Det vi har sett i en del saker, særlig i de mindre tingrettene, er at retten tyr til det enkleste og mest dramatiske virkemiddelet, nemlig å lukke dørene både for allmennhet og presse (primært i straffesaker), heller enn å bruke de mulighetene som ligger i å lukke dørene delvis, la pressen være tilstede, og så eventuelt kombinere dette med begrensninger i referatadgangen for visse typer opplysninger. Vi har en rekke eksempler på at slike kjennelser har blitt omgjort av høyere rettsinstans, skriver Jensen.

Han understreker også betydningen av å kunne dokumentere hva som skjer under rettsforhandlingene.

– Det å ha utenforstående referenter til stede er desto mer viktig i et rettsapparat hvor det jo ikke skjer

– Dersom kjennelsen hadde blitt stående, så ville den vært uttrykk for at det nærmest er automatikk i at saker med lov- brytere under 18 år skal gå for lukkede dører, sier generalsekretær Arne Jensen om tingrettsavgjørelsen som Norsk Redaktørforening anket og fikk omgjort i Borgarting lagmannsrett. (Foto: Ragnar Hartvig)

noen skikkelig dokumentasjon av hva som faktisk blir sagt i retten. Dette til tross for at det norske rettssystemet bygger på umiddelbarhetsprinsippet og muntlighetsprinsippet. Vi har ikke stenografer, og har heller ikke fått i gang et system med lydopptak av alle rettsmøter. Det mener jeg er en alvorlig rettssikkerhetsutfordring, men det er en litt annen diskusjon, skriver Jensen.

Anket kjennelse

Generalsekretæren fremhever en spesifikk problemstilling som redaktørforeningen har lagt merke til i bruken av lukkede dører.

– Et annet trekk som vi har sett spor av i det siste er at enkelte domstoler er blitt mer restriktive når det gjelder saker med unge lovbyrtere.

Senest i Oslo tingrett måtte Norsk Redaktørforening anke en kjennelse for å få åpnet dørene.

– Retten la, etter mitt syn, alt for stor vekt på FNs barnekonvensjon. Dersom kjennelsen hadde blitt stående, så ville den vært uttrykk for at det nærmest er automatikk i at saker med lovbyrtere under 18 år skal gå for lukkede dører. Det er ikke automatikk i lukkede dører i slike saker, § 125, første ledd er en «kan»-bestemmelse, det er først i andre ledd at det blir «skal», skriver Jensen.

Generalsekretæren viser til Borgarting lagmannsretts kjennelse 12. mars i år, i en sak hvor flere av de tiltalte var under 18 år. Den yngste var 16 år og 9 måneder, og Oslo tingrett besluttet å lukke dørene. Norsk Redaktørforening anket og krevde at saken måtte gå for åpne dører av hensyn til allmennhetens behov for innsyn.

Borgarting lagmannsrett fant at pressen hadde ankerett, og at tingrettens kjennelse om lukkede dører måtte oppheves. Jensen viser til lagmannsrettens kjennelse, hvor domstolen blant annet skriver:

«Etter lagmannsrettens syn er det åpenbart ikke tilstrekkelig kun å vise til at tiltalte er barn, sammen med en generell uttalelse om at belastningen for barnet er slik at dørene må lukkes. Det kreves en mer konkret og nyanisert begrunnelse. En slik begrunnelse mangler i tingrettens kjennelse. Det er heller ikke utdypet hvorfor domstol- loven § 125 bokstav c (eventuelt) får konkret anvendelse i saken, annet enn at det generelt fryktes for at de tiltalte ikke vil ønske å forklare seg dersom retten ikke lukker dørene. Dette er også et helt allment argument som kan brukes i tilnærmet enhver straffesak.»

– Dette viser, etter mitt syn, at det kreves helt konkrete og spesielle grunner for å kunne lukke dørene i de tilfellene som ikke omfattes av «påbudet» i § 125, andre ledd, sier Arne Jensen.

Inngikk ny bankavtale for medlemmer av Juristforbundet

I mars signerte Juristforbundets generalsekretær Magne Skram Hegerberg en ny avtale om medlems-tilbud på banktjenester for medlemmene med Handelsbanken. – Vi mener at vi har fått landets beste bankavtale for medlemsorganisasjoner, sier Hegerberg. «Betingelsene er dessuten like gode eller bedre enn dem de andre akademikerorganisasjonene får, noe som inngår som en garanti i den langsiktige avtalen med Handelsbanken», skriver forbundet om avtalen for sine 20 000 medlemmer.

Jurist forbrukerøkonom

– Barn og unge må lære å ta gode økonomiske valg tidlig, sier Derya Incedursun, Nordeas nye forbrukerøkonom i Norge. – Det blir veldig spennende. Jeg er helt sikker på at jeg kan ta med meg mye fra advokatyrket inn i denne jobben, sier Incedursun i en pressemelding. Hun kommer fra stillingen som juridisk rådgiver i banken og har tidligere jobbet for Advokatsamarbeidet Sjødin Meling & co.

13 prosent i juridiske yrker jobbet overtid

Bruken av overtid har falt de siste ti årene. Færre jobber overtid, og blant dem som gjør det har timetallet gått ned. Det viser tall fra SSB. I 2008 var det 13,5 prosent av heltidsansatte som jobbet overtid, og i 2018 hadde andelen sunket til 10 prosent. I tillegg til at det har blitt færre som jobber overtid, er det blitt færre overtidstimer for dem som gjør det. Yrkene med høyest overtidsbruk er elektrikere, maskinarbeidere, maskinoperatører og transportarbeidere. På midten av skalaen er det både byggarbeidere og hotelldirektører – og jurister. SSBs oversikt viser at 13 prosent i kategorien juridiske yrker jobbet overtid i fjor. Minst bruk av overtid er det for renholdere, lærere og pleie- og omsorgsarbeidere.

Nye utvalg i Juristforbundet

Under Juristforbundets landsmøte i fjor ble det vedtatt å opprette et kvinneutvalg og et inkluderings- og mangfoldutvalg. Nå er medlemmene til de to utvalgene besatt etter en søknadsrunde og avgjørelse i Juristforbundets hovedstyre. Kvinneutvalget består av:

Farah Ali (leder), advokat NITO, Heidi Hansen, politiadvokat Oslo politidistrikt, Medina Mahic, førstekon-sulent Oslo politidistrikt, Kristin Alseth Hansen, HR-sjef i Bamble kommune, Cecilie Carlstedt, advokat Delta og Sofie Foshaug, student UiT.

Inkluderings- og mangfoldutvalget består av: Hallvard Øren (leder), Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Maryam Iqbal Tahir, seniorrådgiver Forsvarsdepartementet, Camilla Fosse, leder av Kreftforeningens rettshjelpstjeneste, Johanne Bertling Krogstad, rådgiver UiT, Helene Rørmark Olsen, namsfullmektig Vest politidistrikt og Jamal Sajid Ahmad, student UiO.

Sjøvold ny PST-sjef

Hans Sverre Sjøvold blir ny sjef for PST og starter i jobben 1. juni. Frem til da fungerer assisterende PST-sjef Roger Berg som direktør. Sjøvold kommer fra jobben som politimester i Oslo og overtar etter Marie Benedicte Bjørnland, som har startet som POD-direktør. Ansettelsen betyr at stillingen som politimester i Oslo nå blir ledig.

Spennende prosedyrefinale

F.v. senioradvokat Knut Skarvang, Solveig Hodnemyr, Maria Hansteen og partner Anette Fjeld (Foto: Sverre Frugård)

I finalen i den årlige prosedyrekonkurranse ved Universitetet i Oslo i april, møtte femteårsstudent Benjamin Enok Nilsen de to andreårsstudentene Solveig Hodnemyr og Maria Hansteen.

Benjamin Enok Nilsen, som ble veiledet av Selmer, gikk av med seieren i konkurransen foran Solveig Hodnemyr og Maria

Hansteen, som ble veiledet av Deloitte. Maria Hansteen fra Oslo og Solveig Hodnemyr fra Vennesla bestemte seg allerede i fjor for å melde seg på Fagstyrets prosedyrekonkurranse for å sjekke ut om prosedyre er noe for dem, melder Deloitte.

De ble veiledet av partner Anette Fjeld og senioradvokat Knut Skarvang.

Skal lede innovasjon

Juristen Håkon Haugli blir ny administrerende direktør i Innovasjon Norge. Haugli, som begynner i stillingen 1. august, er nå administrerende direktør i Abelia, NHOs forening for kunnskaps- og teknologibedrifter. Håkon Haugli er utdannet jurist fra Universitetet i Oslo og har bakgrunn fra næringsliv, politikk og organisasjonsliv. Han satt på Stortinget for Arbeiderpartiet i perioden 2009-2013.

ser tilbake

50 år siden

«Selveierleiligheter har nå også erobret det norske boligmarkedet. Denne konklusjonen kunne man trekke etter foredragsaften bank- og forsikringsgruppen innbød til.»
(Etter foredragene ble det en livlig diskusjon)

40 år siden

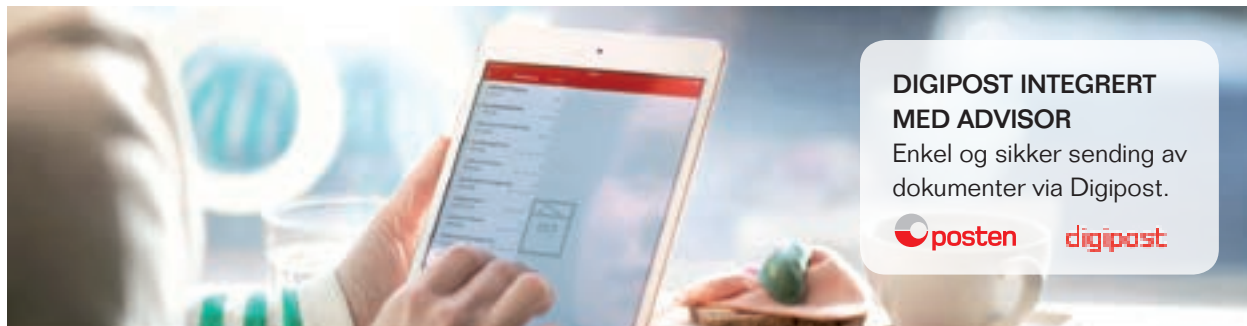
«Oslo politikammer har fått sitt nye politihus på Grønland. Man kan fritt vandre inn og ut og rundt omkring i huset uten å bli tilsnakket. Norsk politi må vel være det eneste i verden som fortsatt kan holde sine dører åpne for enhver.»
(– Vi får håpe det vil vare i mange år ennå)

30 år siden

«Bølgene har gått høyt i og omkring fengselsvesenet den senere tid.»
(Snakk om å nedlegge Fengselsstyret, delegere til fengselsdirektørene og opprette klagenemnd)

20 år siden

«I nydelig vær og i idylliske omgivelser åpnet Justisminister Odd Einar Dørum med et innlegg om de politiske utfordringene i Justisdepartementet.»
(Årsmøte i Politiembetsmennenes Landsforening)

DIGIPOST INTEGRERT MED ADVISOR

Enkel og sikker sending av dokumenter via Digipost.

advisor

telefon: 33 48 43 00 • helpdesk@advisor.no • www.advisor.no

Revisjonsjuristene

Hvordan brukes pengene
Stortinget har bevilget?
Er statlige regnskap korrekte?
Jobber statsforvaltningen
i tråd med lover og regler?
Gjennomføres det Stortinget
har bestemt på en effektiv
måte?

Tekst og foto: Tuva Børke Grønning

Dette er spørsmål som opptar de rundt 450 ansatte i Riksrevisjonen som jobber med å undersøke hvordan regjeringen og statsforvaltningen gjør jobben sin.

– Riksrevisjonen feiret i 2016 200-årsjubileum. Vi er Stortingets eldste og største kontrollorgan og er slik en del av maktfordelingsprinsippet. Vi sitter midt i smørøyet. Det er nok mange som ikke forstår posisjonen vår, sier Elke Matheis.

Hun er en av juristene i stabsseksjonen, som gir råd til ledelsen og avdelingene innen juss, kommunikasjon og virksomhetsstyring.

Vi møter henne i Riksrevisjonens lokaler i Oslo sentrum sammen med kollegaene Fredrik M. Wold, Mette Offstad, Kari Haugen og Tor Digranes.

Wold sitter for øvrig også som styremedlem i Norges Juristforbund Stat.

Selskapskontroll

Fredrik M. Wold og Mette Offstad jobber i selskapskontrollen, med Kari Haugen som leder.

Det største juridiske miljøet i Riksrevisjonen er i denne selskapskontrollseksjonen, der mer enn halvparten av de ansatte er jurister.

– Selskapene ivaretar flere samfunnskritiske oppgaver og utgjør en betydelig del av landets verdiskaping. Når staten eier en tredjedel av verdiene på Oslo Børs og om lag 300.000 mennesker jobber i statseide selskaper, er selskapskontroll viktig sier Wold.

Statens direkte eierskap var i 2017 på 844 milliarder og totale driftsinntekter på 1276 milliarder kroner.

Medieomtale og innsynsbegjæringer

Riksrevisjonen har i oppgave å kontrollere regjeringen, statlige selskaper og statsforvaltningen. Revisjonsrapportene som overleveres til Stortinget, er offentlig tilgjengelige.

Som kontrollorgan for Stortinget er det ofte stor interesse for hva Riksrevisjonen driver med. Matheis og kollegaene forteller at det naturlig nok kan være tidkrevende, men at dette også gjør jobben mer spennende og aktuell.

– Riksrevisjonen har fått en tydeligere rolle de siste ti årene. Det har vært mange store saker og mer medieomtale, sier Wold, og trekker frem noen eksempler:

– Byggeprosjektet på Stortinget, objektsikringssaken, godtgjørelse til styret og daglig leder i statlige selskaper, pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader i selskaper med statlig eierandel, forvaltning av våpeninstruksen, beslag i politiet og flere saker som gjelder barnevern, NAV og helsesektoren. Det blir fort politikk av sakene vi ser på.

Selskapskontrollen kontrollerer forvaltningen av det statlige eierskapet i tolv departementer fordelt på omlag 120 statlige selskaper og konsern. Medarbeiderne har hektiske dager og fyller hverdagen med en kombinasjon av årlige kontroll og forvaltningsrevisjoner.

– En særlig hjemmel i *Lov om Riksrevisjonen* gir oss tilgang til all informasjon vi trenger for revisjonen. Det er ganske unikt å jobbe på denne måten, sier Mette Offstad fra selskapskontrollen.

Åpenhet

Elke Matheis, som den senere tiden har jobbet mye med hvordan den nye sikkerhetsloven skal gjelde for Riksrevisjonen, praktisering av GDPR og

F.v. Fredrik M. Wold,
Tor Digranes, Mette
Offstad, Elke Matheis
og Kari Haugen.

bistand til ledelsen og revisjonsavdelingene i konkrete revisjoner, forteller at de også ofte får innsynsbegjæringer.

– Riksrevisjonen skal være en åpen organisasjon, men samtidig har vi noen særskilte hensyn å ta. Så lenge en undersøkelse pågår har vi ikke lov til å gi innsyn, og informanter som er lovet anonymitet skal føle seg trygge på at vi holder det vi lover. Her har vi jurister en viktig rolle, sier hun, og fortsetter:

– I denne jobben må vi ellers ha et pragmatisk forhold til jussen, men vi må også kunne sette ned foten. Det er viktig at vi selv etterlever regelverket som vi gjennom revisjonen ofte påpeker at andre ikke følger.

Juridiske problemstillinger

Samfunnsoppdraget til Riksrevisjonen er grunnlovsfestet, og de ansatte jobber blant annet etter *Lov om Riksrevisjonen* og *Instruks om Riksrevisjonens virksomhet*. Riksrevisjonen skal være uavhengig og selvstendig, og sikre åpenhet.

«Riksrevisjonen skal utføre sine oppgaver uavhengig og selvstendig og bestemmer selv hvordan arbeidet skal innrettes og organiseres» heter det i lov om Riksrevisjonen.

Stortinget kan imidlertid pålegge Riksrevisjonen å gjennomføre revisjoner på områder de er særlig opptatt av.

– Det er en stor bredde og variasjon i oppgavene, og det stiller både krav til faglighet og selvstendighet i arbeidet. Våre kontrollører ser på ulike perspektiver, som etterlevelse av lover og regler, ivaretagelse av samfunnsoppgaver og sektorpolitiske mål, samt effektiv og økonomisk forsvarlig drift. I selskapskontrollen er det flere juridiske interessante problemstillinger innen blant annet selskapsrett, konkurranse rett, børs- og verdipapirrett og anskaffelser, sier Kari Haugen.

Haugen, som har vært leder i Riksrevisjonen siden 2004, forteller at de sjelden har dødtid, og at siste innspurt før sommeren i juni er ekstra hektisk. Når høsten kommer og rapporter skal leveres til Stortinget blir det mye jobb igjen.

– I tillegg til rapportene mottar vi ekstremt mange tips. Vi må hele veien gjøre en vurdering og bestemme hva vi ønsker å se på, sier hun.

Vil ha flere jurister

Juristene forteller at de må kunne jobbe selvstendig og fort får mye ansvar i jobbene sine. De beskriver det tverrfaglige miljøet som godt og jobben som spennende og lærerik. Av de 450 ansatte er det per i dag i underkant av 30 jurister.

Tor Digranes, som leder den ene av de tre regnskapsrevisjonsavdelingene, har kun fire jurister i en avdeling på omtrent 70 ansatte. Han ønsker seg flere.

I avdelingen jobber de med finansiell bekreftelse av regnskap og etterlevelse av regelverk. Dette handler for eksempel om områder som merverdiavgift, ulike lover som regulerer virksomhetenes primærvirksomhet og mer detaljert regelverk som økonomiregelverket i staten.

– Vi har Finansdepartementet i porteføljen og det er viktig å ha god dialog med departementet, som sammen med Direktoratet for Økonomiforvaltning (DFØ), er regelverksforvalter for statlig virksomhet. Vi jobber i grensen mellom jus og revisjon, og kunne hatt flere jurister på avdelingen, sier han.

«Jurister gode revisorer»

Selv kom Digranes til Riksrevisjonen fra Finansdepartementet i 1993, og forteller at det var flere jurister i Riksrevisjonen den gangen.

– Vi trenger medarbeidere med godt juridisk skjønn. Det er store krav til jobben vi gjør, og juristene her har mulighet til å gjøre spennende juridiske oppgaver som ikke bare går ut på å fintolke paragrafer, sier han.

Fredrik M. Wold mener «jurister ofte er gode revisorer», og mener styrken til de som har juristutdannelsen er juridisk metode og at de kan skrive godt og presist og bygge opp et resonnement.

– I Riksrevisjonen gjør vi en viktig jobb, og vi må synliggjøre behovet for juridisk kompetanse på flere nivå, sier han.

– Riksrevisjonen har også oppgaver internasjonalt i og med at kontrollen av det statlige eierskapet i selskaper også omfatter eierskap i utlandet via datterselskaper. Riksrevisjonen har også revisjon av enkelte internasjonale organisasjoner, bistandsarbeid og arbeid med internasjonale standarder for revisjon. Her kan også juristene engasjere seg.

Fire grader av kritikk

I sine rapporter bruker Riksrevisjonen fire begreper for kritikk. I en rapport kan det brukes flere kritikknivåer.

- Svært alvorlig brukes ved forhold der konsekvensene for samfunnet eller berørte borgere er svært alvorlige, for eksempel risiko for liv eller helse.
- Alvorlig benyttes ved forhold som kan ha betydelige konsekvenser for samfunnet eller berørte borgere, eller der summen av feil og mangler er så stor at dette må anses som alvorlig i seg selv.
- Sterkt kritikkverdig angir forhold som har mindre alvorlige konsekvenser, men gjelder saker med prinsipiell eller stor betydning.
- Kritikkverdig brukes for å karakterisere mangelfull forvaltning der konsekvensene ikke nødvendigvis er alvorlige. Dette kan gjelde feil og mangler som har økonomiske konsekvenser, overtredelse av regelverk eller saker som er tatt opp tidligere og som fortsatt ikke er rettet opp.

Riksrevisjonens nettsider

JURIST
FORBUNDET

Rettssikkerhet

Foto: iStock.com/PhonolamajPhoto

Rettssikkerhetskonferansen 2019

Onsdag 16. oktober | Kl. 18.30 (frokost fra kl 08.00) | Gamle Logen, Oslo

Her er noen av spørsmålene vi stiller:

- Kan god kommunikasjon om grunnlaget for forvaltningsvedtak bidra til bedre rettssikkerhet?
- Bidrar lovgiverne til rettsstatens og demokratiets forfall i europeiske land?
- Fraskriver du deg din egen rettssikkerhet når du handler på nett og klikker på «I accept»?
- Har dommere, advokater og påtalemyndighet tilstrekkelig kunnskap om digitale bevis?
- Hva har årets vinner av Rettssikkerhetsprisen å bringe til torgs?

**Gratis
adgang
og åpent
for alle**

Gratis adgang for medlemmer og ikke-medlemmer

(manglende oppmøte/avmelding etter frist belastes med kr 300).

Påmelding innen **4. oktober** på www.juristforbundet.no

Juristforbundet

Norges Juristforbund

Militærveteranenes advokat

I en lang rekke saker har advokat Else-Marie Merckoll stått skulder ved skulder med norske veteraner som kjemper for erstatning fra staten etter å ha blitt påført fysisk eller psykisk skade under internasjonale operasjoner.

Tekst: Tore Letvik

Mer enn 40 år etter at Norge sendte sine første soldater ut i internasjonale operasjoner sliter veteraner med å bli trodd når de varsler psykisk skade som følge av tjenesten. Staten avslår søknader om erstatning selv om sakkyndige-rapporter fastslår at det er årsakssammenheng mellom deres psykiske belastningsskader og deltakelse i internasjonale operasjoner, sier advokaten.

– Avvisningene av rapportene ser ut til å ha blitt en trend, sier advokat Else-Marie Merckoll.

Tvist om årsakssammenheng oppstår særlig i saker med psykiske belastningsskader.

– Vi ser nå en trend hvor altfor mange veteraner, som klart kvalifiserer til erstatning, får avslag. Dette skjer typisk etter at Statens Pensjonskasse (SPK) setter til side

sakkyndige-erklæringer hvor det er konkludert med årsakssammenheng, sier Merckoll, som er partner i Langseth Advokatfirma DA. Hun er også leder av Advokatforeningen Oslo krets.

Merckoll forteller at mange veteraner med slike skader har hatt et ønske om å klare seg selv etter endt utenlandsoppdrag, og at de står i jobb i mange år etter at de kommer hjem.

– Når de så ikke klarer å jobbe mer, og må erkjenne at årsaken ligger i opplevelsene fra traumatiske krigssituasjoner ute, går de tilbake til den som ga dem oppdraget og søker om erstatning. Da blir ofte årene som har gått brukt mot dem, sier hun.

Advokaten forteller om en følelse av stolthet blant veteraner, men at mange kjenner bitterhet når Statens Pensjonskasse (SPK) avslår deres søknad om erstatning og bestrider at veteranenes psykiske belastningsskader kommer som følge av tjenesten de gjorde som soldater (Les tilsvaret fra SPK lenger ut i denne saken)

Klagenemnd

– Paradokset er at deres langvarige innsats for å klare seg selv da brukes som grunnlag av SPK og Staten for å bestride årsakssammenheng. Statens argument er at «de har jo klart seg i så mange år», og at det kan være samlivsbrudd, alkoholmisbruk eller andre traumatiske situasjoner i livet etter

endt tjeneste som har forårsaket de psykiske belastningsskadene, sier Merckoll.

For psykiske belastningsskader påført i tjeneste før 01.01.2010 kan avgjørelser fra SPK klages inn for en særskilt klagenemnd.

– Ikke sjeldent opplevde veteraner at avslag fra SPK ble omgjort etter behandling i klagenemnda. Erfaringen viste at klagenemnda opparbeidet nødvendig spisskompetanse og at den ble en svært viktig del av rettssikkerheten for veteranene. Det første også til at forholdsvis få saker ble brakt videre inn for domstolen, sier Merckoll.

I fjor vedtok Stortinget å be regjeringen framlegge forslag til de nødvendige lov- og forskriftsendringer for å innføre en klagemulighet for avgjørelser om erstatning også for skader som følge av tjenestegjøring i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010.

– Dette er positivt, men det gjenstår å se hvordan ordningen rent faktisk blir, sier Merckoll.

Tidkrevende

Norges første soldater i internasjonal tjeneste ble sendt til Libanon i 1978. Mens det tidligere var skader fra tjeneste under FN-kontingenter i Libanon, Bosnia og Kosovo kommer det nå i tillegg flere søknader om erstatning fra norske soldater som er

– Altfor mange veteraner, som klart
kvalifiserer til erstatning, får avslag,
sier advokat Else-Marie Merckoll
(Foto: Tore Letvik)

skadd under tjeneste i internasjonale operasjoner i Afghanistan.

Og mens det tidligere så godt som utelukkende var menn som deltok i utelandsoperasjoner, har kvinners deltakelse nå også ført til søknader om kompensasjon for krigsskade kvinner, forteller Merckoll.

At det kan gå svært lang tid fra en skade skjer, og til endelig kompensasjon er avgjort i erstatningssystemet og i retten, var tydelig i en sak som ble åpnet for behandling i Oslo tingrett i februar.

Merckolls klient i saken ble skadet i Libanon i desember 1980 som norsk soldat i UNIFIL-styrken. En granatsplint påførte ham omfattende skader og veteranen har gått gjennom en rekke operasjoner i løpet av årene etter, og sliter samtidig med psykiske belastningsskader. Noen endelig erstatning fra den norske stat fikk han ikke før saken endte i retten, etter at staten avsto veteranens erstatningskrav.

I februar i år forlikte advokat Merckoll saken i Oslo tingrett på vegne av sin klient. Det var da gått mer enn 38 år siden mannen ble skadet i Libanon.

– Hans sak var komplisert, juridisk sett, som følge av at han både har en fysisk og psykisk skade, og at det da var snakk om to ulike regelverk som ikke harmoniserte. Men generelt vil jeg si at disse sakene tar altfor lang tid, noe som også blir en belastning i seg selv for veteranene, sier Merckoll.

Statens pensjonskasse

I en epost til Juristen skriver juridisk direktør i Statens pensjonskasse, Rune H. Kristoffersen, at SPK er positive til at soldater som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner etter 2010 også skal få sine krav behandlet av et uavhengig klageorgan.

«Det er et viktig rettssikkerhetsprinsipp at de har samme mulighet til å klage på våre vedtak. Denne endringen vil, etter vår vurdering, bidra til at veteranenes rettigheter blir ytterli-

– I svært mange saker er det lite eller ingen objektiv dokumentasjon på traumatiske hendelser, eller symptomer på psykiske plager, sier juridisk direktør i Statens pensjonskasse, Rune H. Kristoffersen. (Foto: SPK.)

gere styrket»

Rundt 60 000 norske soldater har tjenestegjort i utenlandsoperasjoner siden 1978. Om lag én prosent av dem har søkt erstatning. Siden kompensasjonsordningen for veteraner ble etablert i 2010, har flere fått erstatning enn avslag (54 prosent), skriver Kristoffersen.

Han forteller at en tredjedel av de som har fått avslag har vært begrunnet med at de ikke er søkeberettiget, eller at de selv har ønsket å trekke søknaden.

«De aller fleste av sakene vi avslår klages inn til Klagenemnda for kompensasjon- og billighetserstatninger. Klagenemnda er aktiv og eksisterer fortsatt. De behandler om lag 25-30 saker hvert år. De siste årene har få klagesaker fått medhold i klagenemnda. I 75 prosent av sakene nemnda får til behandling, opprettholder de SPKs vedtak. I de få sakene det blir tatt ut stevning, er domstolene som oftest enige i nemndas kjennelser», skriver Kristoffersen.

I forhold til hvor lang tid det tar å behandle sakene, sier han det ofte tar tid å innhente dokumentasjon.

«En årsak kan være at det er mange år siden tjenestegjøringen fant sted, og at dokumentasjonsinnhentingen derfor er krevende. Vi innhenter alltid en spesialisterklæring, som også tar tid. Det er et krav at spesialisten skal være uavhengig. Det betyr at en spesialist som har vært behandlende lege/psykiater for søker ikke kan skrive spesialisterklæringen. Sammen med søker og søkers advokat blir vi enige om valg av spesialist.»

Spesialisterklæringer

Om SPKs håndtering av sakkyndigerklæringer sier Kristoffersen:

«Vi «avviser» ikke spesialisterklæringer. Men av og til er vi ikke enig i den sakkyndiges konklusjon, og vi setter den da til side. Det skyldes som regel hva slags dokumentasjon den bygger på. I svært mange saker er det lite eller ingen objektiv dokumentasjon på traumatiske hendelser, eller symptomer på psykiske plager. Da må den sakkyndige i overveiende grad bygge på hva søkeren selv forteller. Det svekker naturlig nok vekten av erklæringene. Dette er i tråd med bevisvurderingen i alminnelig erstatningsrett.»

Kristoffersen forteller at SPK i gjennomsnitt bruker fire uker på å fatte et vedtak i en sak, etter å ha mottatt alt SPK trenger for å behandle saken, men at det i noen tilfeller tar lengre tid.

«Det er særlig nødvendig i saker som er omfattende og vanskelig å vurdere. Vi har forståelse for at søkerne ønsker en raskest mulig avklaring, og at det kan være belastende hvis saken trekker ut i tid. Vi forsøker derfor alltid å svare så raskt vi kan. Det er gjeldende praksis at vi dekker advokatutgifter til søkere som ønsker bistand fra advokat i prosessen», fremholder Kristoffersen.v

Veteran med 35 års erfaring

En av landets mest erfarne militærveteraner fra utenlandstjeneste, Roger Bjørøy-Karlsen, kan skrive under på at det kan gå lang tid før en soldat i det hele tatt vil innrømme skade.

Tekst: Tore Letvik

– For meg tok det 14 år å innse at hendelser jeg opplevde påførte meg varig skade. Av hendelsene som har satt dypest spor er det å minnes hvordan det føltes da kroppsdelene traff meg i det en selvmordsbomber sprengte seg i Bagdad. Angrepet var rettet mot en kontrollpost, og jeg kom uskadet fra angrepet fysisk, sier Bjørøy-Karlsen når vi møter ham i Kongsvinger.

Han har flyttet til en liten gård i Hedmark. Steder med mange mennesker har han vanskeligheter med å takle. Vi sitter på en kafe. Veteranen bruker øynene flittig. Alt og alle rundt oss blir kartlagt.

– Jeg ser hele tiden etter ting og bevegelser, og skanner omgivelsene for farer. Det var nødvendig både i Irak og i Afghanistan. Hvis det plutselig var folketomt i gaten så kunne det befinne seg en bombe i området. Noe lokalbefolkningen ble informert om, og derfor holdt seg unna. Å oppfatte slike tegn kunne bety forskjell på liv og død. Å være årvåken på det her i Norge kan man si er unødvendig, men for meg er det fortsatt en del av min hverdag, sier Bjørøy-Karlsen, som er diagnostisert med posttraumatisk stresslidelse (PTSD).

Han er innvilget stønad for yrkesskade av NAV, og har fått permisjon fra Forsvaret som har vært hans arbeidsgiver siden han var 20.

Etter befalsskole og militær opptrening dro Roger Bjørøy-Karlsen som nestkommanderende for geværtropp til Libanon i 1984, og har senere vært i kontingenter i Kosovo, Makedonia, Irak og Afghanistan (Foto: Tore Letvik)

Selvmordsbombere

Etter befalsskole og militær opptrening dro han som nestkommanderende for geværtropp til Libanon i 1984, og har senere vært i kontingenter i Kosovo, Makedonia, Irak og Afghanistan.

I Bagdad ledet han et NATO-team som trente opp det strategiske kommandosenteret for politiet, etter en kort periode i "green zone" som hadde en noe høyere sikkerhet.

– Det gikk imidlertid ikke lang tid før jeg måtte begynne å operere i red zone, sier Bjørøy-Karlsen som kan fortelle at sivile mennesker på grønnsaksmarkedene ikke sjeldent var mål

for selvmordsbomberne, som satte de fremmede styrkene i forlegenhet i og med at de ikke kunne beskytte den irakiske befolkningen. Og at alle irakere som jobbet for ham og NATO var forhatte mål blant terroristene.

– Jeg mistet to av de irakiske tolkene som jobbet for meg. Den ene skutt, den andre ble drept av en bombe, sier han.

Bjørøy-Karlsen kom hjem fra Irak i 2005. Siste gang han reiste ut var i 2014. Til Afghanistan, som 52-åring. Oppholdet der utløste posttraumatisk stressyndrom i full blomst. Han forteller at han har fått god behandling fra det norske Forsvaret etter at han kom hjem. ►

– Jeg er heldig fordi vi stadig vekk får offiserer på høyt nivå som har deltatt i internasjonale operasjoner og vet hva krig kan gjøre med folks sinn. Derfor er det en god forståelse og etterhvert økende forståelse for dette i Forsvaret.

– Går på trynet

Bjørøy-Karlsen mener det er et paradoks at veteraner, som i mange tilfeller ikke selv vil innse at de har tatt skade av hendelser som har rammet dem under internasjonale operasjoner, risikerer å oppleve å bli møtt med mistro og den dagen de søker om erstatning.

– Det er mange som sitter og skammer seg over at de er skadd. Dette er fine, stolte, mennesker som har reist ut på oppdrag fra Norge og den norske regjeringen. De er ofte de siste til å ville innse, og akseptere, at de har psykiske skader. Trolig er det for dem, slik som for meg. Vi kan aldri få noen andre til å forstå hva vi har opplevd. Men ber om respekt for det

Roger Bjørøy-Karlsen på oppdrag i Afghanistan (Foto:privat)

vi gjorde for landet vårt og annerkjennelse for at vi gjorde det.

– Til slutt så er det viktig at folk flest kjenner ikke og skjønner ikke symptomene av psykiske senskader.

De fleste bare fortsetter å brenne på til de går på trynet. Slik var det med meg, avslutter veteran Bjørøy-Karlsen.

Veteraner frykter avslag på grunn av foreldelse

– Faren for at reglene om foreldelse skal bli brukt som grunnlag for avslag på erstatningskrav skaper mye uro blant veteranene, sier veteranforbundet SIOPS.

Tekst: Tore Letvik

Det er ikke uvanlig at veteraner går i svært mange år før de selv vedgår, og får stadfestet, at de er påført psykisk skade. Da kan foreldelseslovens frist på tre år være ute for lengst.

– Faren for at reglene om foreldelse skal bli brukt som grunnlag for avslag på erstatningskrav skaper mye uro blant veteranene. Vi har den siste

Kabul i Afghanistan (Foto: Torbjørn Kjosvold / Forsvaret)

tiden mottatt flere bekymringsmeldinger fra advokater og veteraner om dette, sier rådgiver Gisle Bruknaap og generalsekretær Øystein K. Wemberg i SIOPS til Juristen.

SIOP har jobbet med problemstillingen foreldelse siden høsten 2017.

– Beklageligvis har vi ikke kommet i mål. Vi har fortsatt foreldelses-

spørsmålet høyt på agendaen. Forsvarsdepartementet har ved flere anledninger uttalt at det ikke skal påberopes foreldelse hos Statens Pensjonskasse i saker der vilkårene for kompensasjon ellers er oppfylt, sier Wemberg og Bruknaap.

– SIOPS er av den prinsipielle oppfatning av at foreldelse ikke skal praktiseres i veteransaker da vi av erfaring vet at psykiske belastningsskader oppdages og erkjennes over tid. Dette underbygges også av en rekke forskningsrapporter, sier Wemberg.

– Mange av veteranene SIOPS er i kontakt med forteller om langvarige psykiske plager som strekker seg over flere år uten at de nødvendigvis selv oppfatter hvor omfattende disse plagene er.

GRATIS

Deltakelse og opphold i enkeltrom er gratis. Reiseutgifter dekkes etter billigste reisemåte.

JURIST
FORBUNDET

Foto: Stock.com/fuseek

Forhandlingsteknikk

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: Tillitsvalgte i alle sektorer
Fra: Torsdag 24. oktober 2019 start kl 10.00
Til: Fredag 25. oktober 2019 slutt kl 14.00
Sted: Thon Hotel Vettre i Asker
Kursnummer: 2019656
Påmeldingsfrist: 26. juni 2019

Et intensivt kurs for tillitsvalgte i alle sektorer der deltakerne lærer å forhandle målrettet og effektivt. Innledningsvis gis en teoretisk og strategisk innføring i forhandlingsprosessen. Dette følges opp med øvelser og praktisk trening. Deltakerne får testet ut egne ferdigheter og utviklet disse videre.

Kurset veksler mellom gjennomgang av forhandlingsteori/forhandlingsteknikk og praktiske øvelser. Det legges opp til mye bruk av simuleringsovelser der deltakerne selv skal gjennomføre ulike typer forhandlinger. Kurset er generelt i formen, dvs. det fokuserer på alle typer forhandlinger. Det kan være en fordel å ha gjennomgått innføringskursene som Juristforbundet tilbyr før man melder seg på dette.

Vi legger vekt på å skape en trygg og åpen atmosfære på kurset. Deltakerne skal få prøvd ut sine ferdigheter, og de får konstruktiv tilbakemelding. Det legges betydelig vekt på egeninnsats fra dem som er med. Avslutningstidspunkt første dag kan variere.

Det er en forutsetning for å delta på kurset at alle deltakerne er til stede fra start til slutt.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no | 915 55 268

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Barne- og familiejurist og barnebokforfatter – At barn skal bli hørt er en av mine hjertesaker

Jurist Hanne Buch i Barne- og familiedepartementet skriver barnebøker på fritiden.

Tekst og foto: Tuva Børke Grønning

– Jeg skrev endel under jusstudiet for moro skyld. Da jeg fikk barn koste jeg meg veldig med å lese høyt for dem, og begynte å interessere meg for barnebøker, forteller Hanne Buch.

Hun er jurist i Barne- og familiedepartementet og er nettopp ferdig med sin barneboktriologi om en fabrikkmann som ønsker å gi alle barn en bestevenn, og produserer «bestevenner på boks» i form av levende dukker som gjør alt eieren ønsker.

Fascinasjonen for billedbøker resulterte i at hun ved siden av jobben hun den gang hadde i Nærings- og fiskeridepartementet, begynte å skrive på sin første barnebok. Det ble en del kveldsskriving og tilbakemeldinger fra barna før «Bestevenn på boks» var i boks.

I den første boka, «Bestevenn på boks», møter leseren en jente som har

kranglet med bestevennen sin, og som går inn i en leketøysbutikk og kjøper seg en bestevenn på boks. Jenta velger seg en bestevenn som, i likhet med henne selv, elsker å leke med dukker.

– Veldig mange barn opplever på et eller annet tidspunkt at vennskap kan være vanskelig. Hva om man kunne få seg en bestevenn som alltid er der for deg, og som bare leker med akkurat det du vil? Dette var utgangspunktet for den første boken, sier Buch.

Barne- og familiepolitikk

Det viser seg etter hvert at den nye vennen, Dukke-Lise, har en aldri så liten produksjonsfeil. Hun blir mer og mer dominerende, og har et sinne-mestringsproblem. Til slutt får jenta nok, og putter Dukke-Lise tilbake i boksen og leverer henne tilbake til butikken.

– Det er naturligvis angrerett på bestevenner på boks også. Litt forbrukerjus må man jo snike inn, sier Buch og ler.

Moralen i boka er at jenta, og leseren, innser at man må akseptere venner som de er, og at gode venner bytter på å bestemme hva man skal leke.

Buch forteller at det delvis var arbeidet med barnebøker som fikk henne til å søke jobb i Barne- og familiedepartementet. Der jobber hun nå i avdelingen for familie og oppvekst.

– Vi har ansvar for politikken som gjelder barn, unge og familier. Det er en utrolig givende jobb, sier hun.

– At barn skal bli hørt, og at barnas beste skal være i fokus, er en av mine hjertesaker, forteller Buch.

Barnearbeid

I jobben skriver hun alt fra lovproposisjoner til taler, og hun tror både jobben og jusstudiet har gitt henne en fordel når hun skal skrive for barn.

– Jurister er vant til å formulere seg kort og presist, tilpasse språket etter hvem som er mottakeren, og være tøff i redigeringsprosessen. I tillegg er man vant til å vurdere en problemstilling fra ulike sider og lete etter en løsning, sier hun.

Selv om barnebøker gjerne kan ha en alvorlig brodd, er Buch opptatt av at bøkene hun skriver skal være spennende, morsomme, og litt uforutsigbare. Hennes mål er at både barn og voksne skal bli engasjert og underholdt, og få lyst til å lese mer.

I bok to møter vi igjen Dukke-Lise, og får innsikt i hvordan det er å være bestevenn for så å bli «dumpet» og returnert til fabrikken fordi eieren ikke er fornøyd.

– Jeg hadde lyst til å utforske hvordan det er å være en slik levende dukke, som blir «dumpet» og puttet ned i boksen når eieren ikke har lyst til å leke med deg lenger. Hvordan har disse dukkene det, og hva drømmer de om? sier Buch.

De returnerte dukkene må gå i seg selv og lære seg hvordan de skal være

en god venn, og historien får en moderne Pinocchio-vri når Dukke-Lise får sitt største ønske oppfylt.

– Denne boken handler om utenforskap, og hvordan dukkene i likhet med oss mennesker, har et sterkt ønske om tilhørighet, og å bli likt og akseptert for den man er. Historien har blitt til et slags moderne Pinocchio eventyr, sier Buch.

I triologiens siste bok, Ønske-maskinen, må de tre dukkene Tøyse-koppen, Jåledukken og Superhelten flytte til en strikkefabrikk fordi

dukkefabrikken skal bli fiskebollefabrikk. Da Jåledukken påpeker at det er forbudt med barnarbeid, fnysrer Betty og sier at dette ikke gjelder for dukker. Da bestemmer dukkene seg for å rømme.

– Det er mye action, spenning og humor i denne boken, og den har heldigvis en lykkelig slutt, røper Buch.

– Juridiske ingeniører, legal designers

– framtida trenger folk med jusbakgrunn kombinert med andre ting

F.v. Dag Josef Foss
og Sindre Mariero.

Selskapet Justify vil gjøre det enkelt og billig for hvem som helst å lage et godt testamente. Gründerne tror det vil bli større behov for jurister som har erfaring eller utdanning fra andre fagfelt i årene som kommer.

Tekst og foto: Tuva Bønke Grønning

– Jeg kom til et punkt hvor jeg måtte bestemme meg: ville jeg gå for et partnerløp eller ville jeg ta tak i den lista med ideer jeg hadde liggende? Jeg kom raskt frem til at det var umulig for meg å legge fra meg gründer-drømmen.

Da han skulle søke studier hadde Dag Josef Foss skrevet opp jus, IT, journalistikk og design på «ønskelista». Han endte opp med jus og et års IT-studier. Med en stor interesse for digitalisering og design var planen å bruke mye av dette i jobben som advokat.

Lista over ideer ble stadig lengre, og i mars i fjor sluttet han i advokatjobben hos Haver i Stavanger for å videreutvikle forretningsideen og ble med i Gründerhub-programmet for oppstartsbedrifter på Innovation dock.

Etter hvert fikk han også med seg Sindre Mariero og har bygget et sterkt

tverrfaglig team av teknologer, designere og forretningsfolk som ønsket bli med på reisen.

– Å si opp en trygg advokatjobb hvor jeg trivdes og hadde gode muligheter var ganske vanskelig. Man slipper noe trygt og godt og går ut av et miljø man trives i, sier Foss.

Nå vil han sammen med Mariero og resten av teamet utvikle et konsept som følger kundene gjennom ulike livsfaser og tilbyr juridisk hjelp underveis – samboerkontrakt, skilsmisse, forskudd på arv. Første produkt ut er digitalt testamente og arvesimulator.

Her skal kundene kunne fylle inn en del informasjon før de får vite hvordan arven vil fordeles og hva de kan gjøre innenfor lovens rammer. I samarbeid med SR-bank skal produktet lanseres om kort tid.

– Annen måte å tenke på

Mariero, som har IT- og økonomibakgrunn og har det operasjonelle ansvaret i Justify, forteller at løsningen skal kunne tilpasses nesten hvem som helst – det kan være andre banker, organisasjoner og så videre. Og interessen for produktet har vært stor.

– Vi vil dekke et behov som advokater egentlig ikke ønsker å betjene, sier Foss.

– Et testamente er et eksempel på noe som ikke er spesielt attraktivt for advokater, fordi det er små oppdrag som er vanskelig å effektivisere uten store volum.

Prisen for et enkelt testamente ender gjerne på 5.000-15.000 for enklere oppdrag, og øker raskt for mer komplekse varianter. Justify ønsker å redusere denne kostnaden betydelig, og har som målsetning å kunne tilby tjenesten ned mot 1.000-1.500.

I tillegg vil man kunne gjøre produktet testamente mer tilgjengelig for folk flest ved å tilby grafisk simulering av de alternativer kunden har og enkel tilgang til selvbetjeningsverktøy via mobil, tablet, PC og så videre.

I starten vil advokater kvalitets-sikre hvert enkelt testamente, før de gradvis går over til fullautomatisering.

Foss beskriver hverdagen som gründer som spennende og veldig annerledes enn hverdagen han kjente som ansatt i et advokatfirma.

– Alt er egentlig annerledes. Det er en helt annen måte å tenke på – mer kreativt og helt andre arbeidsmetoder.

– Hindrer nyskaping

Han beskriver advokatbransjen som «tradisjonell, lite transparent og gjenomregulert» med begrensede impulser utenfra, noe som gjør det vanskelig å tenke annerledes. Foss mener blant annet timeprismodellen og hvordan ting er organisert i bransjen hindrer nyskaping.

– Det har lenge utelukkende vært fokus på domenekunnskap og det å være faglig sterk. Det er jo vel og bra, men det operasjonelle – å styre sjappa på en mer effektiv måte – har blitt nedprioritert, mener han.

Mariero forteller at mange etablerte advokater tar kontakt og sier at de heier på dem.

– De gir tomme opp og sier at de har ønsket seg dette lenge. Men bekrefter samtidig at tradisjonelle advokatfirma har problemer med å kunne forsvare denne typen kostbar produktutvikling som i stor grad går på tvers av dagens forretnings-/betalingsmodeller, sier Mariero.

De to gründerne tror det vil bli større behov for jurister som også erfaring eller utdanning fra andre fagfelt i årene som kommer.

– Juridiske ingeniører, legal designers – fremtiden trenger sårt folk med juridisk bakgrunn i kombinasjon med andre ting, mener Foss.

Mer tilpasset hver enkelt

Morten Goodwin er førsteamanuensis ved Universitetet i Agder og nestleder ved Senter for forskning på kunstig intelligens. Han sier mye av kunstig intelligens-revolusjonen har skjedd når dataprogrammene klarer å individualisere.

– Det er en stor grunn til at Facebook, Uber, YouTube fungerer så bra, de forstår meg. Facebook hopper over journalisten. Uber fjerner taxiledelsen, sier han.

Han mener det derfor er ekstra spennende at selskaper som Justify går ut til enkeltforbruker, og i praksis fjerner hele advokaten for juridisk bistand.

– En samboerkontrakt kan være helt individuelt tilpasset meg og min samboers behov – akkurat slik Facebook og YouTube tilrettelegger innhold for meg, sier han.

– Jeg er helt sikker på at mye av fremtidens teknologi kommer til å være individuelt tilpasset hver og en av oss. Legal tech er intet unntak. Derfor er eksemplet Justify ekstra spennende.

– Noen synes nok det er rart å si opp en trygg og godt betalt advokatjobb

Som forretningsadvokat i Selmer jobbet Rony Solaiman mye i krysningen mellom finans og teknologi. Det var da han fikk øynene opp for mulighetene i «legal tech» og «reg tech».

Senere har han jobbet med compliance i banker og fond, og nylig sa han opp advokatjobben i Norfund for å bli med på laget i oppstartsfirmaet BizBot AS.

Fra oppstart for et og et halvt år siden har selskapet gått fra kun en ide til å ha lansert betaversjonen av en digital plattform som skal gjøre det enklere å drive et selskap.

På plattformen kan brukerne i dag føre aksjeboken digitalt, signere avtaler og selskapsdokumenter digitalt, og gjennomføre kjøp og salg av unoterte aksjer. Teamet jobber med nye moduler og integrering mot Altinn som vil muliggjøre styre- og navneendringer, levering av aksjonær oppgaver og gjennomføring av emisjoner heldigitalt samt forenkle ➤

// **Det er ikke så
mye bevissthet rundt
mulighetene ennå, men det
skjer sakte men sikkert
en endring**

Rony Solaiman

kommunikasjonen mellom ledelse, styret og aksjonærer.

Betaversjonen av plattformen ble lansert på høsten i fjor, og har allerede over 400 brukere.

Solaiman blir en del av det teknologiske teamet, hvor han blant annet skal bidra med å kvalitetssikre de juridiske prosessene. Det blir også en del salg i tillegg til en rekke andre administrative oppgaver.

– Vi bygger en plattform som forenkler og digitaliserer selskapsadministrasjon. Etter hvert vil det komme muligheter for større individuell tilpasning, og vi tenker globalt allerede fra start, forteller Solaiman.

Når det gjelder advokatbransjen og legaltech tror Solaiman det er et stort marked for nye løsninger også i Norge.

– Enkelte av de store advokatfirmaene lager løsninger selv, mens de mindre trenger gjerne litt hjelp.

– I for eksempel Storbritannia ser man oftere at selskapene selv tar kontakt med legal tech-firmaene, mens her i Norge må vi nok jobbe litt mer for å selge oss inn. Det er ikke så mye bevissthet rundt mulighetene ennå, men det skjer sakte men sikkert en endring.

Leste jus på BI

Teknologi og økonomi har alltid fanget interessen til Solaiman, og da han studerte rettsvitenskap ved UiO pleide han å sitte å lese på BI, for å få litt annen inspirasjon.

– Jeg har mange venner med økonomi- og ingeniørutdanning. Jeg synes gjennomgående de med økonomi- og ingeniørutdanning er mer opptatt av teknologi og i større grad kaster seg ut i nye ting enn mine venner med jusutdanning, sier han.

Han tror advokatbransjen har vært noe senere på ballen når det gjelder

digitalisering og teknologi på grunn av eksisterende forretningsmodeller.

– Og så er nok en del av den eldre garde redd for å gi bort arbeidsoppgaver. Men dette endrer seg. De yngre er mye mer «på» og tenker ikke på teknologi som noe nytt, men heller noe som kan hjelpe dem i hverdagen.

Da han selv bestemte seg for å si opp advokatjobben for å bli med på Bizbot-laget var tilbakemeldingene stort sett positive.

– De fleste reagerer med interesse og synes det er spennende. Det er sikkert noen som synes det er merkelig å si opp en trygg og godt betalt advokatjobb også, men jeg har alltid trives bedre i det ukjente enn i det kjente, sier han.

JURIST
FORBUNDET

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Hovedtariffavtalen og lokale forhandlinger

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig sektor**

Fra: **Tirsdag 27. august 2019 kl. 11.00**
Til: **Torsdag 29. august 2019 kl. 14.00**
Kursnummer: **2019653**

Fra: **Onsdag 11. september 2019 kl. 11.00**
Til: **Fredag 13. september 2019 kl. 14.00**
Kursnummer: **2019654**

Sted: **Støtvig Hotel, Larkollen (begge kursene)**

Påmeldingsfrist: **24. mai 2019**

Kurset er en del av Juristforbundets grunnopplæring for tillitsvalgte. Det er beregnet på de tillitsvalgte som skal delta i lokale forhandlinger.

Kurset har stor betydning for forståelsen av avtaleverket som ligger til grunn for forhandlingssystemet i staten.

Målet med kurset er å lære opp tillitsvalgte i statlig sektor til å kunne gjennomføre lokale lønnsforhandlinger i egen virksomhet.

Kursets første del er teoretisk og inneholder en gjennomgang av:

- Lønssystemet i staten
- Aktuelt regelverk
- Forhandlingssystemet i staten
- Forberedelse til og gjennomføring av lokale forhandlinger

Den andre delen er praktisk. Her får deltagerne selv ansvaret for å gjennomføre lokale lønnsforhandlinger i en gitt virksomhet i form av et forhandlingsspill.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no | 915 55 268

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Slik kan nye Bergen tinghus bli

Slik kan inngangspartiet bli. (Illustrasjon: B4 Arkitekter)

Flere heiser, bedre luft, større rettssaler og tilstøtende rom som gir mulighet for advokater å snakke uforstyrret med klienter i pauser.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Bergen tinghus stod ferdig i 1933 etter at bergensarkitekten Egill Reimers tegnet bygget i 1928 med mottoet «Respekt for loven». Det er imidlertid lite som har blitt gjort med bygget siden det stod ferdig, og de 12.000 kvadratmeterne og 25 rettssalene trenger sårt en oppgradering. Etter en lang utredningsprosess hvor det stod mellom salg og oppussing av bygget endte det i 2017 opp med det siste.

– Inneklimaet er dårlig og det er ikke bare ansatte det går utover, men også alle som er i rettssaler over noen timer. Luften blir dårlig og lokalene

varme, sier sorensskriver Håkon Rastum, som jobber med oppgraderingsplanene.

Rastum sier Bergen tinghus er et viktig signalbygg og av stor historisk og bygningsmessig betydning. At bygget er vernet og at det derfor er begrenset hva man kan gjøre med det er også en av de store utfordringene de har i dag når det skal oppgraderes.

– Strukturen i bygget er også slik at vi i dag ikke kommer lengre med lukkede soner og lignende, uten større endringer. De ansatte sitter også spredd rundt over hele bygget, sier han.

Rastum trekker også frem at de i dag ikke har tilstrekkelig med rettsaler, ikke minst hensiktsmessige og store nok rettsaler.

– Mange rettsaker må gå i rettsaler som er for små og smale til at det gir gode arbeidsvilkår, særlig for advokater, politiet, tolker og sakkyndige. Plusser man på med i utgangspunktet dårlig luft, så sier det seg at noe må gjøres raskt.

Forståelse fra Riksantikvaren

Ifølge sorenskriveren har Riksantikvaren vist stor forståelse for at det er behov for endringer i det vernede bygget.

I et høringsbrev fra januar skriver Riksantikvaren at de i perioden etter vedtaket om fredning har vært i tett kontakt med justissektoren/Statsbygg om endringsbehov og tiltak, og at de tidligere har arbeidet frem et mulighetsstudium for ny bruk av bygningen.

«Vi er kjent med at disse planene ikke har ført frem, og at det er behov for mer gjennomgripende endringer. I dette tilfellet er det tungtveiende sikkerhetsrelaterte hensyn, og hensynet til tingrettens mulighet for å forbli i bygningen som gjør at vi vurderer at deler av interiørfredningen kan utgå ved en endring av forskriften.»

Sorenskriver Rastum peker også på betydningen av at det fortsatt er tinghusdrift i det flotte bygget.

– Det har gitt rom for en god avveining av vern og fortsatt bruk, som vil gi bedre inneklima flere rettsaler. Det åpner for bredere rettsaler, bruk av tolkerom, tilstøtende dommerrom og bedre plass for advokater, forteller Rastum

Videre vil det også bli andre tilstøtende rom som gir mulighet for advokater å snakke uforstyrret med klienter i pauser og lignende.

– Ved en totalrehabilitering av huset får vi helt andre muligheter til å få inn et godt og moderne lufteanlegg, sier han.

Tinghuset har stort behov for modernisering, forteller sorenskriver Håkon Rastum. (Foto: Wikipedia)

Flere heiser

På 80-tallet ble to av de fire heissjakkene tatt ut av drift for å brukes til ventilasjonsrør. Nå vil den nye oppgraderingen ta disse i bruk igjen, i tillegg til to nye heiser – en til arrestanter og en til ansatte.

– I dag er kapasiteten for dårlig og man opplever at fanger i håndjern kommer i samme heis som andre, for eksempel tilfeldige publikummere. De ansatte får også sitte mer samlet og kan på den måten samarbeide mer hensiktsmessig, sier Rastum.

Trappene ved hovedinngangen til tinghuset har vært et hodebry, og det er nå til vurdering om hele trappa kan fjernes. Dagens hovedinngang har tre trappeløp, og det midtre trappeløpet har tidligere vært tatt ut av fredningen for å muliggjøre en ny trinnfri hovedinngang fra Tårn plass til underetasjen.

Rastum forteller at de ikke vet hva det ender med før forprosjektet er ferdig. Han understreker imidlertid at det gjennom arbeidet så langt har vist seg at den beste muligheten er å få en felles inngang for alle uavhengig av

hvor førlig man er. Å fjerne trappene er nødvendig av hensyn til en fremtidig sikkerhetskontroll, mener han.

– Alle kan komme inn i et tinghus, men ikke med kniver og andre farlige gjenstander. Det er til det beste for alle at man ikke har slike våpen med seg på et tinghus og i dag hvor man tar sikkerhetskontroll periodevis, oppdages en del farlige gjenstander folk prøver å ta med seg inn på tinghuset.

Sorenskriver Rastum forteller at de nå venter på midler til å gå videre i forprosjektet, men at de opplever stor politisk vilje til endelig å få rehabilitert Bergen tinghus.

Håpet er å kunne flytte inn i et nytt og rehabilitert tinghus mot slutten av 2025 eller starten av 2026.

Rastum understreker at det fortsatt er mye som ikke er avklart, og de vet ikke hvor de vil være under rehabiliteringen. Hva prislappen ender på er han heller ikke sikker på.

– Det er fortsatt vanskelig å vite hvor mye en rehabilitering vil komme på, men det er flere hundre millioner kroner.

Karriererykket i 30-årene

- Mannlige toppledere overlater familieansvaret til partner mens kvinnelige toppledere deler ansvar

Det som betyr noe for forskjellen er fordelingen av ansvar for barn og hjem, i tillegg til en subjektiv vurdering hos paret av hvem som har en jobb med høyest status, inntekt og så videre, mener likestillingsforsker Sigtona Halrynjo.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Hva vet vi egentlig om forskjellene mellom mannlige og kvinnelige jurister?

Det spørsmålet var utgangspunktet for foredraget Sigtona Halrynjo ved Institutt for samfunnsforskning og PhD i sosiologi fra Universitetet i Oslo holdt for tillitsvalgte i Juristforbundet Privat før påsken.

Halrynjo forsker på familiepolitikk, arbeidsliv, kjønn og karriere i næringsliv og akademien. Hun er også opptatt av kjønnsbalanse i toppledelse og likestilling gjennom livsløpet. Hun er opptatt av hva som skjer når «elite-utdannede kvinner og menn får barn og møter «Karrierelogikkens og tilretteleggingslogikkens spilleregler».

Halrynjo, som også er tilknyttet CORE – Senter for likestillingsforskning – skrev i 2010 en doktorgrad med data fra blant annet 1198 jurister.

Få kvinnelige toppledere

Ifølge Global Gender Report 2018, utarbeidet av World Economic Forum, er Norge nummer to i verden på generell likestilling og nummer 11

på likestilling i økonomi og arbeidsliv.

- Dette gjelder imidlertid ikke på toppen i næringslivet, forteller Halrynjo.

CORE har siden 2014 laget et topplederbarometer. Det siste, fra våren 2018, viser at kun 21 av de 200 største selskapene har en CEO som er kvinne, og i toppledergruppene er 22 prosent kvinner, mot 78 prosent menn.

- Fra vi begynte å telle i 2014 har vi sett en svak, men positiv utvikling. I 2014 var 18 prosent i ledergruppene kvinner, sier Halrynjo.

Kvinneandelen i styrer er noe høyere, og lå i 2018 på 31 prosent, mot 29 prosent i 2014. Videre viser barometeret at menn tydelig dominerer i linjeposisjoner, eller operative stillinger med resultatansvar. Her er kvinneandelen på 16 prosent.

Når de ser på stabsposisjoner, stillinger som har en støttefunksjon i toppledelsen, er kvinneandelen på 48 prosent. Dette er for eksempel HR, kommunikasjon, HMS og juridiske stillinger.

De viktige 30-åra

Halrynjo forteller at hun er spesielt opptatt av å se på hvor i karriereløpet mennene rykker fra. Når er det topplederkarrierer etableres og på hvilke betingelser?

- Utrolig mye skjer i de viktige 30-åra. Både mannlige og kvinnelige toppledere har gjort karriererykket og etablert familie i 30-åra. De få kvinnene som har gjort har imidlertid gjort det på tøffere vilkår, forteller hun.

- Mannlige toppledere overlater familieansvaret til partner mens kvinnelige toppledere deler ansvar og oppgaver med partner, vaskehjelp, au pair, besteforeldre og andre.

Her viser undersøkelsene store og signifikante kjønnsforskjeller også etter kontroll for alder.

Tor-Egil Viblemo er leder for Juristforbundet Privat. Han mener Halrynjos forskning får godt frem at kvinner og menn i praksis står overfor noe ulike dilemmaer når karrierevalg skal gjøres i de avgjørende 30-årene.

Det er sannsynlig at kvinnelige jurister fortsatt opplever større konflikt mellom en karriere i privat sektor og familieetablering/familieliv, tror han.

- Funnene til Halrynjo tyder på at menn og kvinner gjør systematiske ulike valg, men årsakene til dette kan diskuteres, sier Viblemo.

- Er det eksempelvis først og fremst fordi kvinner ikke har like reelle muligheter til å gjøre karriere på grunn av forventninger til tilgjengelighet og faktureringspress som oppleves å komme i konflikt med familielivet? Eller er ulike preferanser mellom kvinnelige og mannlige når det gjelder familieliv, karriere og inntekt viktige forklaringer? Dette er vanskelig spørsmål å analysere på en solid måte, sier han.

Viblemo mener en hovedutfordring er om de svar som gis om preferanser for karriere, lønn og familieliv i spørreundersøkelser og intervjuer er «sanne» og valide.

- Det er åpenbart mange grunner til at det folk sier i intervjuer og spør-

reundersøkelser ikke alltid stemmer med de faktisk gjør eller reelt ønsker. Hvis vi ønsker å si noe om folks handlinger og ikke bare om folks holdninger og normer, må man ta disse metodiske utfordringene på alvor. Det betyr ikke at intervjuer og spørreundersøkelser ikke har verdi for å belyse preferanser, men stiller store krav til forskernes dokumentasjon, analyse og kritiske refleksjoner.

Lønnsforskjeller i det private

Viblemo peker på at lønnsforskjellene mellom kvinnelige og mannlige jurister er størst og betydelig i privat sektor. Det er også indikasjoner på at forskjellene øker utover i karrieren. Viblemo mener årsakene trolig er sammensatte.

- Vi vet at 30-åra er viktige for å etablere og utvikle karrieren som jurist. Samtidig er 30-åra også typisk perioden for familieetablering. Årsakene til forskjeller kan være ulike preferanser, ulike reelle valgmuligheter og kulturelle føringer for kvinnelige og mannlige jurister. Forretningsmodeller og ledelseskultur i virksomhetene kan også ha betydning, sier han.

Han påpeker at de imidlertid vet lite om årsakene til lønns- og karriereforskjellene. Viblemo mener også at vi vet for lite om de reelle lønnsforskjellene – lønnen for kvinnelige og mannlige jurister kontrollert for andre faktorer som påvirker lønnen.

En verdiundersøkelse Juristforbundet Privat gjennomførte i 2018 viser også at det er betydelige forskjeller i inntekt etter hvilket rettsområde juristene arbeider innenfor. «Harde» rettsområder som skatt, sjørett og selskapsrett har høyere inntekt enn «mykere» rettsområder.

- For alle yrker og utdannelser vet vi at det aller meste av kjønnsforskjellen i lønn mellom kvinner og menn skyldes at menn jobber mer heltid og overtid og i yrker som betaler mer. For jurister er det meget interessant å gå dypere inn i forklaringer på lønnsforskjellene ettersom vi har samme

Sigtona Halrynjo.

utdannelse og i prinsippet like muligheter til å velge yrke og juristrolle. I praksis velger vi som jurister fortsatt meget ulikt, sier han.

Menn vil bli partner

Da hun skrev doktorgraden sin blant annet basert på surveydata fra 3924 jurister, siviløkonomer og sivilingeniører, fant Sigtona Halrynjo ut at det ikke var noen signifikante forskjeller mellom kvinner og menn i preferanser for karriere (hvor viktig jobben er etc.) uansett om de hadde barn eller ikke.

Blant jurister var det imidlertid en kjønnsforskjell i preferanse for å bli partner, det var viktigere for menn.

- Men bortsett fra ønsket om å bli partner, var det ikke noe kjønnsforskjell i synet på jobb, ansvar og lønn. Det var naturlig nok en sammenheng mellom preferanse for karriere og faktisk karriere, men menns faktiske karriereforsprang kan ikke forklares med kjønnsforskjell i preferanser.

- Det som betyr noe for forskjellen er fordelingen av ansvar for barn og

Tor-Egil Viblemo.

hjem, i tillegg til en subjektiv vurdering hos paret av hvem som har en jobb med høyest status, inntekt og så videre, altså om man har bakkemannskap eller er bakkemannskap på hjemmebane, sier Halrynjo.

Hun forteller at svært få kvinner har en partner som er bakkemannskap på hjemmebane. Dermed blir det empiriske «best case scenario» for å gjøre karriere for en kvinne at partneren har en like viktig jobb som henne og at ansvaret for barn og hjem deles likt, mens alternativet er å gjøre mest selv.

For menn er det imidlertid fortsatt et relativt utbredt alternativ at partneren tar hovedansvaret hjemme, mens «worst case scenario» er å dele likt.

- Det er klart det er problematisk at best mulige utfall for kvinner er det verst tenkelige for menn. Overraskende nok er det de som deler likt som er mest fornøyd med egen tilpassning, uavhengig av kjønn, sier Halrynjo.

- Idealet for de fleste er altså å dele likt, og de som deler likt er mest for-

nøyd. Likevel er det forskjeller. Hva kan forklare hvorfor dette er så seiglivet når preferansene og holdningene er like? spør hun.

- Ikke bevisst forhandling

Halrynjo tror få par setter seg ned og bevisst forhandler om hvem som skal få gjøre karriere.

- De fleste tenker at det skal gå fint – vi bor jo i Norge, har barnehageplass og så videre. Men så kommer historiene, og de starter som regel allerede med tilrettelegging i graviditeten, forteller likestillingsforskeren.

- Tilrettelegging kan være godt ment – og nødvendig – men det er likevel et dilemma når kvinner er nødt til å balansere karriere med tilrettelegging i form av fravær av ansvar, prosjekter og klienter i yrker der det nettopp er dette man konkurrerer om, mens menn i disse yrkene fortsatt kan finne måter å tilpasse sin permisjon og

sitt foreldreskap slik at de kan fortsette som før. Dermed konkurrerer ikke nødvendigvis kvinner og menn på like vilkår etter at de har fått barn.

Selv om topplederdataene ikke viser så mye endring, kan det ha skjedd endringer i eliteprofesjonene, tror Halrynjo.

- Det kunne vært spennende å vite mer om hvordan karrierepreferanser, faktisk karriereutvikling og familiesituasjon har endret seg blant jurister de siste årene, sier hun.

Vil analysere lønnsforskjeller

Viblemo i Juristforbundet påpeker at andelen kvinnelige jurister i arbeidslivet har økt siden Halrynjo skrev sin doktorgrad i 2010.

- Det blir stadig flere erfarne kvinnelige jurister som burde kunne være kandidater til flere toppstillinger for jurister i både offentlig og privat sektor.

Han ønsker seg et bedre kunnskapsgrunnlag om reelle lønnsforskjeller og årsaker til disse både for jurister i privat og offentlig sektor.

- Vi ønsker også å arrangere et seminar om lønn- og karriere for jurister sammen med de andre seksjonene i Juristforbundet. Formålet med et slikt seminar er å grundig drøfte status, årsaker til lønnsforskjeller og mulige tiltak.

Seksjon Privat har også planer om en analyse av lønnsforskjeller blant kvinnelige og mannlige jurister.

- Det viktigste for vår del er å sikre mangfold og like muligheter i arbeidslivet for jurister. I dag er omtrent 65 prosent jusstudentene kvinner. Vi må bruke hele kompetansen. Det er på lang sikt lønnsomt for virksomhetene og samfunnet, sier Viblemo.

Oppfordrer jurister i staten til å vurdere jobbskifte oftere

Det er jobbskifte som gir mest lønnsøkning.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Det er skifte av jobb som fører til mest lønnsøkning – for eksempel viser en undersøkelse foretatt av NITO at 84 prosent av dem som forhandler om lønn ved jobbskifte får bedre lønn.

Sverre Bromander, leder av Juristforbundet – Stat, sier undersøkelser helt klart viser det samme bildet;

- Den største lønnsveksten skjer ved ny lønnsinnplassering i ny stilling, sier han.

- Lærdommen vi må begynne å ta inn over oss, er at våre medlemmer må skifte jobb forholdsvis ofte. I alle fall oftere enn det den gjennomsnittlige statsansatte jurist gjør i dag, sier Bromander til Juristen.

Han mener det er få yrkeskategorier som har større spennvidde i aktuelle stillinger, og at jurister lett kan flytte på seg mellom privat, statlig og kommunal sektor.

Det kan bety muligheter til å justere opp lønnen.

- Men at det er behov for å skifte stilling oftere enn før er ikke nødvendigvis det jeg mener er den riktige politikken. Det er en konsekvens av

lønns- og arbeidsgiverpolitikken i staten i dag, sier han.

Bromander mener det derimot er store fordeler ved at jurister blir i jobben og at mer må gjøres for å hindre gjennomtrekk. Han peker blant annet på større grad av tilrettelagt karriereløp for at dyktige forvaltningsjurister skal kunne stå lenger i stillingen.

Han mener det må tenkes nytt blant både arbeidstakere og tillitsvalgte. Men også på arbeidsgiversiden.

- Jeg antar at mange statlige arbeidsgivere må gjøre sine egne vurderinger av hvordan de skal ivareta sine ansattes lønnsutvikling når det ikke lenger sikres ved det sentrale oppgjøret.

Foreslå kandidater til Rettssikkerhetsprisen

Juristforbundet inviterer deg til å foreslå kandidater til Rettssikkerhetsprisen 2019. Prisens formål er å rette fokus mot rettssikkerhet for alle og i alle deler av samfunnet. Den skal vise at rettssikkerhet kontinuerlig må underbygges og utvikles som en forutsetning for rettsstaten og demokratiet.

Rettssikkerhetsprisen skal tildeles én eller flere personer, en institusjon eller en organisasjon som i løpet av foregående år eller over lenger tid har utmerket seg i sitt arbeid eller virke ved å:

- Styrke rettssikkerhet og likhet for loven innenfor sitt virkeområde.
- Arbeide for rettsstatlige prinsipper, ytringsfrihet, likeverd, menneskerettigheter og trygghet for personlige krenkelser.
- Bidra til økt forståelse for og innsikt i lov- og regelverket.
- Bidra til mer effektiv saksbehandling og sikrere beslutninger gjennom utnyttelse av juridisk kompetanse.

Prisen er et stipend på kr 75 000,-. Den deles ut på Rettssikkerhetskonferansen 16. oktober 2019.

Juryen for Rettssikkerhetsprisen består av:

- **Anders Anundsen**, advokatfullmektig i advokatfirmaet Lønnum DA, tidl. justisminister.
- **Eirin Eikefjord**, journalist og kommentator i Bergens Tidende.
- **Anine Kierulf**, ph.d., fagdirektør ved Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter.
- **Susann Funderud Skogvang**, lagdommer i Hålogaland lagmannsrett.
- **Jon Wessel-Aas**, partner/advokat (H) i Advokatfirmaet Lund & Co DA, medlem av Advokatforeningens hovedstyre.

Forslag til kandidater sendes Juristforbundet, att: Jan Lindgren på e-post jl@juristforbundet.no, alternativt Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo.

Forslagene må inneholde kandidatens navn, kontaktinformasjon og en skriftlig begrunnelse.

Øvrige kriterier og mer informasjon på www.juristforbundet.no. Frist for nominering er **22. mai 2019**.

Har avdekket flere tilfeller av ulovlig tvangsmedisinering

Hva er lovens krav til å kunne tvangsmedisinere psykisk syke pasienter? Overholder helsevesenet lovens vilkår for slik behandling?

Tekst og foto: Tore Letvik

Dette ble debattert da Sivilombudsmannen la fram sin årsmelding. Sivilombudsmann Aage Thor Falkanger kunne fortelle om flere saker ombudsmannen har hatt til behandling, hvor personer har blitt tvangsmedisinert uten at helsepersonell eller Fylkesmennene, som klageinstans, har kunnet dokumentere at behandlingen har vært hjemlet i lovverket.

– Tvangsmedisinering skjer, som begrepet tilsier, mot pasientens vilje. Langvarig tvangsmedisinering innebærer en kjemisk endring av et menneskes personlighet over tid. Vi er her inne i et område hvor legalitetsprinsippet er gjeldende, og hvor man må ha hjemmel i lov før man kan vedta tvangsmedisinering, sa Falkanger.

Lovens vilkår for å vedta tvangsmedisinering er at behandlingen med «stor sannsynlighet kan føre til helbredelse eller vesentlig bedring i pasientens tilstand, eller at pasienten unngår vesentlig forverring av sykdommen».

– Noe som innebærer at det skal være vesentlig mer enn 50 prosent sannsynlighet for en vesentlig bedring i pasientens helsetilstand før tvangsmedisinering kan tas i bruk. I flere klagesaker vi har håndtert har vi sett at dette vilkåret ikke har vært oppfylt. Vi snakker om grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper som krenkes og en praksis som er ulovlig, noe som er meget alvorlig, sa Falkanger, som redegjorde for flere konkrete tilfeller hvor ulovlig tvangsmedisinering er blitt avdekket av ombudsmannen.

F.v. Kari Paulsrud, Mette Ellingsdalen, Vårin Hellevik, Arne Vaaler og debattleder Jon Wessel-Aas.

Bred debatt

Under debatten som fulgte understreket advokat Kari Paulsrud at tvangsmedisinering er noe av det mest inngripende man kan gjøre i et menneskes liv.

– Jeg møter denne pasientgruppen ofte. Det handler ofte om personer med psykoselidelser, pasienter med vrangforestillinger, tanker om å bli forfulgt, det er mennesker med store søvnproblemer, med angst, suicidale tilstander og personer som lider av selvskading. De skal ha riktig og god helsehjelp og vi er inne i et område hvor man må klare å balansere pasientens rett til selvbestemmelse og samfunnets ansvar for å gi omsorg, sa advokat Kari Paulsrud.

Hun ledet i 2010 et lovutvalg for å utrede regler og tvang innen psykisk helsevern, det såkalte Paulsrud-utvalget, hvor flertallet gikk inn for et prinsipp om «mest mulig frivillighet og minst mulig tvang» i det psykiske helsevernet.

Et annet utvalg, det såkalte «Tvangslovutvalget», ble nedsatt i 2016, og skal foreta en samlet gjennomgang og utrede behov for revisjon og modernisering av regelverket om tvang i helse- og omsorgssektoren.

Utvalget skal foreslå nødvendige lovendringer for å møte behovene i dagens og framtidens helse- og omsorgstjenester, og skal avgi sin innstilling innen 15. juni i år.

– Ikke etisk forsvarlig

I debatten som ble holdt i regi av Sivilombudsmannen deltok også Arne Vaaler som er professor ved institutt for

psykisk helse St. Olavs hospital, Mette Ellingsdalen fra We Shall Overcome (WSO) og Vårin Hellevik fra Helsedirektoratet. Debatten ble ledet av advokat Jon Wessel-Aas.

Ellingsdalen, som representerte gruppen av pasienter som tvangsmedisineres, gikk hardt ut mot dagens praksis.

– Vi mener bruk av tvangsmedisinering er etisk feil, ikke minst fordi vi ser at alle som blir tvangsmedisinert blir behandlet ganske likt, og ikke individuelt, slik reglene krever. Vi ser at tung medisinering gjør at mennesker lever med skader av dette livet ut, og at tvangsmedisinering ikke er forsvarlig, sa Ellingsdalen.

Arne Vaaler understreket at tvangsmedisinering ikke må stå som eneste behandling.

– Bare bruk av medisiner vil være uetisk. Behandlingen må kombineres med andre tiltak som fungerer, som samtalerapi og tilgang på tilpassede boliger, sa Vaaler blant annet.

Hellevik fra Helsedirektoratet fortalte at det har kommet tiltak de siste årene som har ført til økt bistand for denne pasientgruppen.

– Ett av tiltakene er rett til gratis advokat, sa Hellevik som også viste til en undersøkelse Helse- og omsorgsdepartementet bestilte og som ble gjennomført av Oxford Research i 2017, om kvaliteten på tvangsvedtak.

– 35 vedtak om tvangsmedisinering ble gjennomgått. Undersøkelsen viste at åtte av vedtakene ikke holdt tilstrekkelig kvalitet, sa Hellevik.

Ber justisministeren følge opp påtaleanalysen og skilledebatten

Politijuristene sier de har store forventninger til justisminister Jøran Kallmyr.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

– Særlig med tanke på den brytningstiden vi er inne i, der Politijuristene nå anbefaler å skille påtalemyndigheten i politiet. Politijuristene opplever at påtalemyndighetens arbeidsoppgaver og ansvar ikke får det fokus den fortjener, og ser at man som en felles påtalemyndighet i Norge lider under dette, sier Are Skjold-Frykholm, leder av Politijuristene og Politiakademikerne.

Jøran Kallmyr (Frp) kommer fra en stilling som partner og leder for avdelingen eiendomsutvikling, forvaltningsrett og samfunnskontakt i advokatfirmaet Ræder. Kallmyr var statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet under Anders Anundsen og Sylvi Listhaug. Han har også hatt en rekke verv i politikken i Oslo.

Politijuristenes Are Skjold-Frykholm sier han håper justisministeren vil stå for en sterk og uavhengig påtalemyndighet,

– Påtalemyndigheten i politiet og verdien av dets arbeid er selve grunnfjellet for all straffesaksbehandling. Når det forvitrer er det alvorlig. Vår rolle, funksjon og ressurstilgang i politiet undergraves og det er ikke befolkningen eller vi tjent med.

– Jeg håper vår nye minister kommer til å stå i front for en sterk og uav-

Are Skjold-Frykholm. (Foto: Tuva Bønke Grønning)

hengig påtalemyndighet og at han følger opp det regjeringen har forpliktet seg til gjennom Granavolden-plattformen, der det fremgår at de skal styrke påtalemyndigheten, følge opp påtaleanalysen og utrede fordeler og ulem-

per ved å skille politi og påtalemyndighet, sier Skjold-Frykholm.

Jøran Kallmyr, som kommer fra Fræna i Møre og Romsdal, er utdannet ved UiO og tok mastergraden i rettsvitenskap i 2012.

– For vid skjønnsmargin i saker om sikkerhetsklarering av personer

En avgjørelse om å nekte noen sikkerhetsklarering kan ha stor betydning for den enkeltes karriere og livssituasjon.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

EOS-utvalget er oppnevnt av Stortinget for å føre kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjenestene. I forbindelse med fremleggelsen av sin ugraderte årsmelding til Stortinget, arrangerte utvalget i april et seminar på Litteraturhuset i Oslo.

Et av temaene gjaldt sikkerhetsklarering av personer og konsekvenser det får for enkeltmenneskers yrkeskarriere. Et bakteppe er en særskilt melding til Stortinget fra EOS-utvalget, som omhandler ubegrunnet forskjellsbehandling av saker om sikkerhetsklarering.

«Tusenvis av nordmenn som skal få tilgang til gradert informasjon, både i Forsvaret og andre steder, trenger sikkerhetsklarering. En avgjørelse om å nekte noen sikkerhetsklarering kan ha stor betydning for den enkeltes karriere og livssituasjon. Avgjørelsen baserer seg ofte på gradert informasjon og graderte vurderinger som personen som søkes klarert ikke har innsyn i. Det er derfor en viktig kontrolloppgave for utvalget å se til at klareringssakene blir behandlet på en rettssikker og rettferdig måte», skriver utvalget i en pressemelding.

Kritikkverdige forhold

EOS-utvalget har gått gjennom klareringssaker der personen som skal sikkerhetsklares, eller nærstående, har tilknytning til andre stater enn Norge. Det er funnet flere kritikkverdige forhold.

Det ble avdekket ubegrunnet for-

F.v. Anette Tjaberg (NSM), Hans Kristian Herland (FSA), Fredrik Thorleif Oftebro (NTL) og debattleder Trude Teige

skjellsbehandling. Ifølge EOS-utvalget var flere av sakene ikke tilstrekkelig opplyst.

På Litteraturhuset deltok Fredrik Thorleif Oftebro, 1. nestleder i Norsk tjenestemannslag (NTL), Anette Tjaberg, fungerende direktør i Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Hans Kristian Herland, sjef for Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), i en diskusjon om sikkerhetsklarering.

Oftebro i NTL kunne fortelle at flere av deres medlemmer i Forsvaret og i UD har fått karrierestopp på grunn av avslag på eller inndragelse av sikkerhetsklarering.

– Jeg har inntrykk av at sikkerhetsklarering har blitt vanskeligere enn tidligere og at regelverket ikke er tilpasset. Ofte gjelder sakene personer som har fått utenlandsk ektefelle og der det kan være vanskelig å finne historikken på personen, sa Oftebro.

– Det er for vid skjønnsmargin. Det får store konsekvenser for den enkelte og vil ofte i praksis være et yrkesforbud.

Får ikke innsyn

Oftebro mener det også er risikabelt å klage på vedtak og mener å se en tendens til at klage faktisk fører til en «strengere straff». Det er også vanskelig å få innsyn i sakene.

– Vi er faktisk tilbakeholdne med å anbefale medlemmer å klage.

– Vi ønsker at det gjøres konkrete helhetsvurderinger og at man får tilgang på dokumentene ved en klage. Vurderingen skal være konkret og individuell.

NSM sa de tar kritikken fra EOS-utvalget på alvor.

– Det skal ikke være et helt rigid system og vi jobber stadig med opplæring og forbedring, sa Anette Tjaberg.

Herland i FSA sa at det i sikkerhetsklareringer foregikk «en betydelig prosess» fra deres side.

– Det vil alltid være noe rom for skjønn til stede, sa han om hvorfor saker kan vurderes ulikt.

– Men det kan være noen valg i livet som får konsekvenser for sikkerhetsklarering.

Når det gjelder åpenhet, sa Herland at det er mer åpenhet om dette nå enn tidligere.

Oftebro viste til at det i flere av sakene er elementer av konflikter og andre arbeidsrettslige forhold og antydning at også slike momenter kunne spille inn ved sikkerhetsklareringer.

Muntlighet

PST leverer jevnlig opplysninger til klareringsmyndigheter i klareringssaker. I årsmeldingen fra EOS-utvalget kritiseres det at en del av dette har foregått muntlig. Opplysningene skal gis skriftlig påpeker utvalget.

«Manglende skriftlighet ved utleveringene fra PST gjør det vanskelig for både klageinstansen, en eventuell særskilt oppnevnt advokat og EOS-utvalget å kontrollere hvilke opplysninger klareringsmyndigheten har hatt tilgang til og lagt til grunn for sin avgjørelse», skriver utvalget.

Under seminaret på Litteraturhuset forsikret PST-sjef Benedicte Bjørnland at praksisen nå er endret og at dette foregår skriftlig.

JURIST
FORBUNDET

Foto: iStock.com/BartekSzewczyk

Ny bankavtale med Handelsbanken

Som medlem i Juristforbundet får du svært gode betingelser i Handelsbanken.

Dine fordeler:

- ✓ Din egen rådgiver som du kan ringe direkte
- ✓ God og konkurransedyktig rente over tid
- ✓ Din ektefelle/samboer får tilgang til de samme gode fordelene

**Bruk
medlems-
fordelene
dine**

Er du allerede kunde i Handelsbanken?

Ta kontakt med ditt lokale kontor for å få de nye fordelene.

Sjekk dine fordeler: www.handelsbanken.no/juristforbundet

Foreslår endringer i forvaltningsloven

Medlemmene i forvaltningslovutvalget, med leder Inge Lorange Backer i midten (Foto: JD)

Forvaltningslovutvalget foreslår blant annet en utvidet adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger innad i forvaltningen.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Forvaltningslovutvalget ved utvalgets leder, professor Inge Lorange Backer, la i mars fram sin utredning *NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov*.

I utredningen foreslår utvalget en ny lov om saksbehandlingen i offentlig for-

valtning. Utvalget mener dette er nødvendig på grunn av endringer i forvaltningens organisasjon, arbeidsmåte og oppgaver, sammenholdt med endringer i borgernes forventninger til offentlig forvaltning, den teknologiske utviklingen og nye internasjonale forpliktelser.

Lovforslaget gir ifølge utvalget en mer fullstendig regulering av forvaltningens virksomhet enn dagens lov og det avgrenser sitt virkeområde klarere.

På mange punkter videreføres reglene i dagens lov, men utvalget foreslår også endringer.

Blant annet foreslår utvalget en utvidet adgang til å dele taushetsbe-

lagte opplysninger innad i forvaltningen.

Klage

«Reglene om klage foreslås i det vesentlige videreført. Når det gjelder statlige organers prøving av kommunale enkeltvedtak, foreslår et flertall at statlige organer bare skal kunne overprøve skjønnet dersom nasjonale eller vesentlig regionale hensyn tilsier det, eller dersom vedtaket er klart urimelig for en part.

I tillegg har utvalget funnet grunn til å understreke viktigheten av at klageinstansen har en organisatorisk plassering som gir den tilstrekkelig dis-

tanse til underinstansen. Dette vil bidra til å sikre at klageren får en reell to-instansbehandling», skriver utvalget.

Utvalgets flertall foreslår at reglene om dekning for sakskostnader ikke skal videreføres.

«Et samlet utvalg foreslår at reglene om partsynsyn flyttes over til offentliglova. Lovens korttittel bør i så fall endres fra «offentliglova» til «innsynslova». Partens rett til innsyn skal være like vidtrekkende som i dag», skriver utvalget.

Digitalisering

Forslaget legger til rette for videre digitalisering av forvaltningsvirksomheten og skriver i sin pressemelding:

«Det er lagt til rette for helautomatisert saksbehandling der det egner seg, og det foreslås at beslutningssystemers rettslige innhold som hovedregel skal være offentlig tilgjengelig.

Den vide adgangen til informasjonsdeling i staten, fylkeskommunene og kommunene vil gjøre det mulig å utnytte eksisterende informasjon til en mer effektiv saksbehand-

ling som fremmer formålet med de aktuelle lovene»

«Utvalget analyserer hva det innebærer at et forvaltningsorgan er «uavhengig». Det drøfter bruken av uavhengige organer i statsforvaltningen og trekker opp retningslinjer for organiseringen og fremtidig etablering av slike organer. I tillegg foreslår utvalget å lovfeste regler om delegasjon av myndighet, om myndighetsmisbruk, om adgangen til å knytte vilkår til avgjørelser om tildeling av ytelser og om ugyldighet.»

– Innbyggerne bør ha krav på at komplisert jus er behandlet av en jurist

– Det er positivt med en ny forvaltningslov. Juristforbundet ser frem til å bidra med faglige innspill og i den politiske debatten som vil følge.

Det sier Sverre Bromander, leder av Juristforbundet – Stat.

– Det er likevel slik at et godt lovverk ikke står på egne bein. Det må være en god juridisk forvaltning som kan ivareta lovverket og sørge for overholdelse, sier Bromander.

Han mener politiske myndigheter ofte ønsker å vise handlekraft ved å endre eller vedta nye lover – men at det ikke følges opp på ressursiden.

– Dette må følges opp, slik at kommunene og statlige etater overholder og etterlever loven. Det er et ansvar som ligger både til den utøvende og til den lovgivende og bevilgende statsmakt. Av og til forbauser det meg hvor lite oppmerksomhet de har rettet mot nettopp det.

Å sørge for at borgernes rettigheter og plikter blir ivare tatt handler om at offentlig forvaltning må å ha til-

strekkelig med juridisk kompetanse ifølge Bromander.

– Dette er roller som jurister er desidert best til å fylle. Rett og slett fordi vi er de eneste som faktisk er utdannet til det. Det er for mange hobbyjurister i disse rollene i dag. Det er en stor utfordring for rettssikkerheten.

– Dersom man sørger for at det kun er jurister som behandler kompliserte juridiske problemstillinger vil vi få en langt bedre offentlig forvaltning enn noe som en ny lov kan sørge for.

– Bør ha krav på det

– Innbyggerne bør ha krav på at kompliserte rettslige og juridiske problem-

stillinger, som har potensiale til å gripe omfattende inn i noens liv eller hverdag, er behandlet av en jurist. At det er etterprøvbart og dokumentert at saksbehandlingen er gjort av en med tilstrekkelig juridisk kompetanse, sier Bromander.

Juristforbundets visepresident Katrine Bratteberg peker også på juridisk kompetanse.

– Mangelen på jurister og lite bevisst bruk av juristenes kompetanse svekker innbyggernes rettssikkerhet og effektiviteten i den offentlige forvaltningen. Dette løses ikke av innføringen av ny forvaltningslov alene, sier Bratteberg.

Antall konkurser økte

Jurister samles til kurs

Nær 10 prosent flere konkurser ble åpnet i 2018, sammenlignet med i 2017. I mai samles ansatte i skatteetaten, revisorer og jurister i Molde for å trimme sine kunnskaper i konkurssaker.

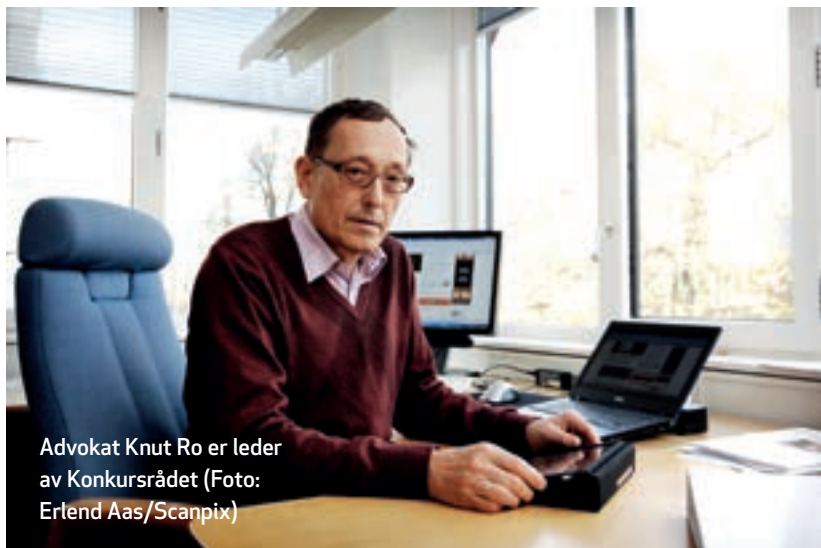
Tekst: Tore Letvik

Konkursrådet avholder kurset som vekker interesse blant de som jobber med tvangsavviklinger og konkurser. Da tilsvarende grunnkurs i konkursbehandling ble holdt i Stavanger i september i fjor deltok et 60-tall personer, deriblant politijurister, dommere, advokater og skattejurister.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det ble åpnet 5010 konkurser i fjor, noe som er 9,9, eller 453 flere konkurser enn i 2017. Nesten åtte av ti konkurser, i alt 3885, var såkalte foretakskonkurser, eksklusive enkeltpersonforetak.

Statistikken viser at det var 12 prosent flere foretakskonkurser enn i 2017. Størst økning ble funnet innenfor varehandel og reparasjon av motorvogner, med i alt 156 flere konkurser. Dette er, i følge tallene fra SSB, også den næringen med flest foretakskonkurser, med 993 i alt.

De resterende 1124 konkurser gjaldt enkeltpersonforetak som også omfatter personlige konkurser, hvor tallet gikk opp med to prosent, eller 23 flere konkurser enn i året før. 40 prosent av de som gikk konkurs drev innenfor bygge- og anleggsvirksomhet, viser tallene fra SSB.

Advokat Knut Ro er leder av Konkursrådet (Foto: Erlend Aas/Scanpix)

Økt netthandel

– Deler av den økningen vi så i antall konkurser i detaljhandelen ser ut til å komme som følge av økt bruk av netthandel, sier leder av Konkursrådet, advokat Knut Ro, til Juristen.

Han mener økningen i antall konkurser gjør det mer aktuelt enn noen sinne å delta på kurs og etterutdanning for de som ofte jobber med konkursbehandling.

I følge Konkursrådets informasjon om kurset er det «særlig rettet mot dommerfullmektiger/dommere, bostyrere, deltakere fra ulike skattemyndigheter, politi og revisorer uten lang erfaring i konkursbehandling.

Formålet med grunnkurset er å øke kompetansen og samarbeidet mellom de ulike aktørene involvert i konkursbehandling. Grunnkurset gir en grunnleggende presentasjon av konkursbehandlingens forskjellige stadier og de ulike aktørenes roller».

Konkursrådet vil finansiere store deler av kurset som holdes i Molde 14. og 15. mai.

– Så godt som alle konkursrådets medlemmer holder foredrag, og kursene har vist seg å være mer enn bare formidling og oppfriskning av kunnskap for de som deltar. Det har også vist seg å være et viktig fora for å knytte kontakter mellom ulike yrkesgrupper som jobber med konkursbehandling og en god mulighet til å sette seg inn i hvordan andre går frem i sitt arbeid med dette faget, sier Ro.

Konkursrådet

Konkursrådets medlemmer består foruten Ro av førstestatsadvokat Bård Thorsen, ØKOKRIM, Oslo, advokat Karen Margrethe Rime, Rime advokatfirma DA, Oslo, underdirektør John Alfred Sætre, Skattedirektoratet, Oslo, seniorskattejurist Rakel Ree Lilholt, Skatt Midt-Norge, Trondheim, tingrettsdommer Hanne Tenden, Oslo byfogdembete, statsautorisert revisor Bengt Eriksen, Deloitte, Stavanger, og advokat Stine Snertingdalen, Kvale Advokatfirma DA, Oslo.

JURIST
FORBUNDET

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Arbeidsrettslige temaer II

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Tillitsvalgte i alle sektorer**
Det er mulig for ledere å søke

Fra: **Torsdag 10. oktober 2019 kl. 10.45**
Til: **Fredag 11. oktober 2019 kl. 13.45**
Sted: **Son Spa**

Kursnummer: **2019660**
Påmeldingsfrist: **26. juni 2019**

Mange lover og andre bestemmelser regulerer arbeidstakernes rettigheter og plikter i arbeidsforhold. Kurset er en oppfølging av det innledende kurset «Arbeidsrettslige temaer I».

Vi vil gå gjennom sentrale temaer innen arbeidsretten som lojalitetsprinsippet, tillit, oppfølging av sykmeldte, praktiske forhold rundt mobbing, personvern og varslingsreglene.

Vi vil særlig se på:

- Gjennomgang av aktuelle lover og arbeidsrettslige rettsregler og prinsipper
- Tillitsvalgtes rolle i de enkelte sakene
- Lederansvaret

Kurset er tilpasset tillitsvalgte og ledere i alle sektorer. Det er reservert plasser for ledere på dette kurset. Det er ikke noe vilkår for deltagelse at man har deltatt på kurs i «Arbeidsrettslige temaer I».

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no | 915 55 268

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Helsepersonell for dårlig på å melde om mulig barnemishandling

– Dette er alvorlig. Bestemmelsen er gitt for å sikre beskyttelse av barn som i svært begrenset grad kan melde fra om slike forhold selv, sier Helsetilsynet.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Det er i Helsetilsynets tilsynsmelding for 2018 det fremkommer at helsepersonell har for dårlig forståelse for når plikten til å gi opplysninger inntreffer – og kanskje også mangelfull kunnskap om bestemmelsens rekkevidde.

Statens helsetilsyn har i flere saker de siste årene konstatert brudd på helsepersonells plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten etter helsepersonelloven § 33.

Helsepersonell har plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet eller utsatt for alvorlig omsorgssvikt. I slike situasjoner er ikke helsepersonellet bundet av taushetsplikten, skriver Helsetilsynet.

Ordlyden i § 33 ble endret 1. juli 2018.

Det innebar en klargjøring av når opplysningsplikten utløses og det er tydeliggjort at meldeplikten også er et

selvstendig og personlig ansvar for helsepersonell.

– Grunn til å tro

Opplysningsplikten inntreffer når det er «grunn til å tro» at barnet mishandles eller utsettes for alvorlig omsorgssvikt. Uttrykket «grunn til å tro» stiller ikke krav til sikker viten om mishandling eller omsorgssvikt, men det må foreligge omstendigheter som gir noe mer enn en vag mistanke. Terskelen for å gi opplysninger skal være lav. Det er ikke nødvendig med sannsynlighetsovervekt, presiserer tilsynet i meldingen.

Det pekes på at det kan være ulike årsaker til at helsepersonell vegrer seg for å melde til barnevernet: Frykt for å melde uten at det er grunnlag for det, redsel for at relasjonen til pasienten

blir ødelagt eller manglende tillit til barnevernet.

Helsetilsynet skriver at det i mange saker synes som om oppfatningen er at helsepersonellet først må gjøre undersøkelser selv, for å eventuelt kunne utelukke andre årsaker.

«Utredning av eventuell sykdom innebærer ikke at helsepersonell skal avvente å gi opplysninger til barnevernet, dersom helsepersonellet har grunn til å tro at barnet kan være utsatt for vold eller annen form for omsorgssvikt.

Vår behandling av enkeltsaker tyder på at helsepersonell har for dårlig forståelse for når plikten til å gi opplysninger inntreffer, og kanskje også mangelfull kunnskap om bestemmelsens rekkevidde», heter det i tilsynsmeldingen.

Sendte brev

Da ordlyden i helsepersonelloven ble endret i fjor, uttalte regjeringen at mange hadde vært usikre på når de skal melde fra til barnevernstjenesten.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte et orienteringsbrev til sentrale virksomheter om lovendringene.

– Helsepersonell kan være engstelige for å bryte taushetsplikten overfor pasientene sine. I brevet er departementet klar på at når helsepersonell har opplysningsplikt overfor barnevernet, går den foran taushetsplikten. Selv om barnevernet skulle konkludere med at barnet ikke er utsatt for noe alvorlig, har helsepersonellet ikke brutt taushetsplikten, sa helseminister Bent Høie i en pressemelding i fjor.

Uforklarlige blåmerker Ingen meldte fra

Alle uavhengig av hverandre hadde «grunn til å tro» at barnet kunne være utsatt for mishandling.

I tilsynsmeldingen beskrives en sak der Helsetilsynet konkluderer med at opplysninger skulle vært gitt til barnevernet.

En mor var i kontakt med helsestasjon, fastlege og spesialisthelsetjenesten med et spedbarn som hadde blåmerker. Mor hadde psykisk sykdom og gikk i behandling.

Hva som hadde forårsaket blåmerkene var uklart, og det ble startet utredning av barnet. Ingen av de involverte helsearbeiderne meldte fra til barneverntjenesten.

Helsestasjonslege og helsesøster var kjent med at barnet hadde uforklarlige blåmerker. Barnet ble henvist til fastlege og spesialisthelsetjenesten for somatiske undersøkelser med bakgrunn i blåmerkene.

Statens helsetilsyn kom til at alle uavhengig av hverandre hadde «grunn til å tro» at barnet kunne være utsatt for mishandling.

Opplysninger skulle derfor vært gitt til barneverntjenesten, skriver Helsetilsynet.

«Spedbarn er spesielt sårbare for alvorlige fysiske skader og senskader ved omsorgssvikt og mishandling. Ved uforklarlige blåmerker hos barn må opplysninger til barnevernet gis parallelt med at medisinske årsaker utredes. Det er barnevernet som skal utrede barnets omsorgssituasjon og iverksette tiltak for å avverge eventuell skade på barnet, ikke helsepersonellet», skriver tilsynet.

Om ungdom og lover og sånt

Mai måned med sol, vår og glad russeungdom som tradisjonen tro feirer at mange års skolegang er tilbaketrukket. Som så mange andre sentrumsbeboere tåler jeg gladelig at vanlige grenser for hensynsfull nabo-adferd flyttes. Gatestøy, høy musikk fra megabusser, nattlige spontane fotballkamper på banen i bydelen der jeg bor, ja, i det hele tatt,

Alt dette er bare fint og flott, og russetiden skal jo kanskje også være litt det, noen uker der man kun tenker på å ha det gøy og slippe seg løs, uten tanke på at alt skal være så fornuftig, målrettet og riktig – og går ut over noen grenser for hva man ser for seg at man egentlig kan gjøre. Men ikke alle grenser hverken kan eller skal flyttes på. Russefeiringen er ikke lovløs.

Tall fra Kripas viser at det i 2018 ble anmeldt tretten russevoldtekter. Alle de fornærmede var kvinner. I over halvparten av sakene var fornærmede kraftig påvirket eller be-

visstløs som følge av eget alkoholinntak. Gjerningspersonens rus er i mindre grad dokumentert.

I to av sakene var det flere som observerte voldtekten, og i en av sakene ble voldtekten filmet. I begge de to tilfellene var det noen som grep inn og avbrøt voldtekten, mens andre forholdt seg passive til det de så.

Kripas legger til grunn at antall anmeldelser ikke gir et korrekt bilde av antall voldtekter i forbindelse med russefeiring. Det er generelt store mørketall når det gjelder festrelaterte voldtekter, ifølge politiet.no.

At russ havner i sårbare situasjoner er ikke nytt. Slik kan man jo også huske det fra sin egen russetid. Om man ikke selv opplevde ubehageligheter, hørte man gjerne om andre som ikke hadde vært like heldige.

Selv kommer jeg aldri til å glemme den stille, snille jenta på skolen, hun som sjelden eller aldri var på fest eller drakk alkohol. Plutselig lå hun der, nærmest i koma, helt ute av stand til å ta vare på seg selv, så sårbar og utsatt. Hun hadde heldigvis gode folk rundt seg, slik de aller fleste russ også har i dag.

Som jurist, og mor, kjenner jeg nok i likhet med mange andre av dere på nødvendigheten av å skape gode plattformer for å lære barn og unge, og kommende russ i særdeleshet, om paragrafene som setter klare grenser og rammer for hva man kan og ikke kan gjøre, eller ikke kan unnlate å gjøre. Dette nettopp fordi vi som jurister vet hvilke alvorlige konsekvenser det kan få for den

enkelte unge om man ikke har god nok kunnskap og forståelse for lover og slikt.

Mye informasjon ligger tilgjengelig, og mitt inntrykk er at skolene også tar ansvar, men kunnskapsplattformen for barn og unge må gjerne bli enda bedre. Kunnskap må formidles på en måte som gjør barn og unge i stand til å tilegne seg god forståelse for de grenser som er satt, både hva gjelder hva man selv kan gjøre og hva andre kan gjøre mot en.

Unge kan ikke overlates til seg selv når de skal navigere i lover og regler omkring det viktige personvernet, den gode kjøpskontrakten eller hvilke alvorlige handlinger som faller inn under straffeloven.

Vi i Juristforbundet setter også fokus på temaet og avholder for andre gang vårt arrangement «Juss for russ» i Oslo 21. mai, der vi bl.a. snakker om nettopp dette; viktigheten av å ha kunnskap om kontraktsrett når man f.eks. kjøper en godt brukt russebuss, personvern og nettvett, og ikke minst strafferettslige utfordringer for russ.

Til slutt vil jeg benytte anledningen til å fremsnakke Kripas' flotte kampanje «Vær en kjernekar». Budskapet er enkelt: Vær en god venn og tjommi og ta vare på dem rundt deg! Det er vel et budskap vi alle kan stille oss bak og videreformidle, enten vi gjør det som omsorgspersoner eller som jurister.

*Katrine Bratteberg,
visepresident i Juristforbundet*

Marie Nesvik

Beskyttelse av arbeidstakeren i internasjonal privatrett

Temaet for avhandlingen er jurisdiksjon og lovvalg i saker om individuelle arbeidsavtaler.

Mens jurisdiksjon dreier seg om hvilket lands domstoler som har domsmyndighet, gjelder lovvalg hvilket lands rett som får anvendelse. Disse spørsmålene aktualiseres når arbeidsavtalen har tilknytning til flere land, for eksempel ved at arbeidstakeren og arbeidsgiveren har bosted i ulike land eller ved at arbeidet foregår i et annet land enn det landet hvor partene hører hjemme. Det kan også tenkes at selve arbeidet blir utført i flere forskjellige land, noe som typisk kan være tilfellet innenfor den internasjonale transportsektoren.

I internasjonal privatrett, akkurat som i intern materiell rett, er saker om arbeidsavtaler i stor grad regulert av særlige regler som skiller seg fra de reglene som gjelder for avtaler ellers. For eksempel er hovedregelen om at partene selv kan velge verneting og bakgrunnsrett betydelig begrenset på arbeidsrettsområdet. I avhandlingen har Nesvik undersøkt hva slike særregler på området går ut på. I tillegg har hun vurdert om reglene, slik de er blitt utlagt, er egnet til å ivareta hen-

Marie Nesvik. (Foto: Kjerand Nesvik)

synet til beskyttelse av arbeidstakeren som den antatt svakere parten i avtaleforholdet.

Hovedfunn

Avhandlingen viser at det hersker en ikke ubetydelig usikkerhet knyttet til tolkningen av flere av reglene. Særlig på lovvalgsområdet, hvor det er få lovfestede regler i norsk rett, er retts-tilstanden uklar og vanskelig tilgjengelig.

Videre viser utlegningen av reglene at det internasjonale-privatretslige regelverket i varierende grad er egnet til å ivareta hensynet til beskyttelse av arbeidstakeren. Samlet sett er hovedinntrykket at hensynet til arbeidstakeren er ivaretatt på en systematisk måte i den europeiske internasjonale privatretten, som delvis er gjennomført i norsk rett.

Når det gjelder den delen av regelverket som ikke har bakgrunn i EU-retten, er inntrykket et annet. Hvorvidt arbeidstakeren er beskyttet eller ikke, virker flere steder som ganske tilfeldig. Andre steder har man uttrykkelig tatt avstand fra konkrete løsninger til beskyttelse av arbeidstakeren, noe som fremstår som overraskende i lys av vår lange tradisjon for å ivareta arbeidstakerens interesser innenfor rammen av materiell rett.

Cand. jur Marie Nesvik ved institutt for privatrett forsvarte sin avhandling for graden Ph.d: «Beskyttelse av arbeidstakeren i internasjonal privatrett» 18. sep. 2018.

Hvem tar vare på varslerne?

Det oppfordres til varsling om kritikkverdige forhold ved arbeidsplassen. Få fakta frem i lyset, skap debatt, juster på lovverk, retningslinjer, holdning og atferd. Mennesker som har begått urett må stilles til ansvar. Sårbare grupper og enkeltpersoner gis velfortjent oppreisning, skriver psykolog Jøri Gytte Horverak

Av Jøri Gytte Horverak, PhD/Psykolog,
Sense PKT

Men hva med varslerne – hvem tar vare på dem? Hvis varslerne visste hva de gikk til, vil de fortsatt varsle? Ettervirkninger hos varsleren har blitt viet lite oppmerksomhet.

En nærmere titt på varslersens helse-situasjon i etterkant av varsling gir foruroligende informasjon. En ny nederlandsk studie basert på 27 dybdeintervjuer med varslere i større nederlandske saker, viser at hele 85 prosent av varslerne led av alvorlig til svært alvorlig angst, i tillegg til depresjon.

Ytterligere lidelser var søvnvansker, mistillit til andre mennesker, og sosial isolasjon.

Forskerne fant at det store flertall av varslerne hadde en betydelig høyere risiko for å utvikle fysiske og men-

tale helseproblemer sammenlignet med den generelle populasjonen.

Ved sammenligning med andre typer utsatte grupper i samfunnet, fant de blant annet at varslernes risiko for å utvikle fysiske og mentale helseproblemer var like alvorlig som for kreftpasienter. De fant også at varslernes psykiske helseproblemer var tilsvarende alvorlig som de helseproblemene man finner hos mennesker som nylig har vært utsatt for alvorlige traumatiske opplevelser (for eksempel alvorlig ulykke / post-disaster incident).

Dette betyr at varslere har det vondt. Vi trenger varslere, og vi ønsker varsling. Men hvis vi ikke oppretter systemer som ivaretar varsleren, risikerer vi at potensielle varslere avstår fra varsling.

Vanskelig intern varsling

Det er vanlig å skille mellom ekstern og intern varsling. Mens ekstern varsling innebærer varsel om kritikkverdige forhold utenfor egen arbeidsplass, er intern varsling rettet mot kritikkverdige forhold ved egen arbeidsplass.

Det er sannsynlig at valget om hvorvidt man skal varsle eller ikke, er betydelig mer krevende ved intern enn ved ekstern varsling. Intern varsling innebærer gjerne at varsleren setter egen arbeidsgiver, kolleger og venner i et dårlig lys, og kanskje enda verre – påfører dem store problemer.

Selve varslingstidspunktet utløser en rekke bekymringer. Hvilke reaksjoner har de påvarslede? hvem vet om varselet? hva snakkes om? hvem snak-

ker? hvordan snakkes det? Hva formidles av og til hvem i organisasjonen? hva skjer videre?

Å levere et varsel forbindes ofte med frykt for direkte og indirekte represalier. Overleveringsfasen igangsetter derfor både en psykologisk og fysiologisk alarmberedskap i varsleren. Å være i alarmberedskap er ikke bare utfordrende mens det pågår, men også en god stund etter at varselet er overlevert.

Veien til varsling

Varslere beskriver tiden etter varselet som et uendelig vakuum. Mange blir sykemeldte, og årsakene til dette er ofte sammensatt.

Det er imidlertid klart at prosessen frem til varslingstidspunktet, og mens varselet håndteres, oppleves svært krevende. En ting er at varslingen er utmattende i seg selv. En annen ting er at det oppleves krevende å være tilstede i miljøet, og å omgås personer som rammes av varselet.

Samtidig, å ikke være tilstede gjør også at man mister oversikt, og at man ikke får verken bekreftet eller avkrefet usikkerhet knyttet til spørsmålene som er nevnt over. Ved å ikke være tilstede i miljøet får man heller ikke kunnskap om hvem som eventuelt har tatt hvilken side. I tillegg til alt dette kommer visshet om at formell håndtering av varselet som oftest er svært tidkrevende.

Uvisshet om fremdrift, om tidsaspekt, om veien videre, oppleves ofte som svært belastende. Sykemeldte varslere har mye tid til grubling. De

opplever at de har rapportert om en viktig sak. Mange får umiddelbar støtte, anerkjennelse og lovord fra flere hold. Men så stilner det. Og med stillheten kommer problemene snikende.

Langvarig fysisk og psykologisk aktivering, i kombinasjon med usikkerhet, bekymringer, og ensomhetsfølelse, gir utslag i negative fysiske og psykologiske reaksjoner.

Ikke så rent få varslere, særlig dem som har vært ute av organisasjonen en periode, forteller også at de føler seg glemt av sin arbeidsgiver. De opplever at verken kolleger eller omsorgspersoner tar nok kontakt. De føler at livet i organisasjonen går videre mens man venter på avklaring i saken. Isolasjon, depresjon, mistillit til mennesker på jobb, mistillit til mennesker generelt, er blant de vanligste utfordringer som varslere strever med.

I kjølvannet av dette kommer problemer i par- og familierelasjoner, samt økonomiske problemer. Tap av tilhørighet, tap av status, tap av identitet, og opplevelse av maktesløshet, er andre alvorlige konsekvenser.

Hva bør organisasjoner tenke på?

Mens samfunnet profiterer på varselet, opplever varsleren en svært alvorlig forverring av livskvalitet. Denne åpenbare ubalansen må vies oppmerksomhet. Vi trenger varslerne.

Dersom vi skal ta vare på varslerne, og ikke minst oppmuntre kommende varslere til å fortsatt varsle om kritikkverdige forhold, er vi nødt til å skape retningslinjer, rammer og arenaer hvor varsleren ivaretas. Ikke minst må vi forstå varslernes individuelle utfordringer, og tilegne oss kunnskap om hvordan vi best mulig kan imøtekomme varslernes behov.

Først og fremst må arbeidsgiver, HR/personalavdelinger og øvrig hjelpeapparat være "tett på". Jo mer informasjon, dess sterkere blir opplevelsen av oversikt og kontroll, og dermed også trygghet hos varsleren.

Det er også viktig å formidle at man ikke har ny informasjon. Å være "tett

på" vil også gjøre det enklere for hjelperne å oppdage når varsler er mindre i stand til, eller kanskje ikke lengre i stand til, å håndtere de ulike stressorene som forbindes med det å være varsler. Selv om varsler avstår fra hjelp, kan det likevel være lurt å pålegge hjelp.

Men viktig – siden mistillit som oftest er en vesentlig del av varslernes utfordringer, bør man vurdere å trekke inn nøytrale, organisasjonsavhengige hjelpere. Dette ansees som spesielt viktig ved interne varslingssaker.

Alltid flere sider

Å leve med en varsler som er rammet av alvorlig psykisk og fysisk sykdom er også svært krevende. Psykologisk og praktisk bistand til partner og nærmeste pårørende er derfor sterkt anbefalt. Dette er spesielt viktig i tilfeller hvor varsleren isolerer seg (for eksempel som følge av angst og depresjon). De nærmeste pårørende er svært sentrale aktører med henblikk på å hjelpe varsleren tilbake på beina, og tilbake til arbeid.

Varslingssaker har alltid flere sider, og fokus på påvarsledes reaksjoner har heller ikke blitt viet særlig oppmerksomhet i forskningen. Det er svært sannsynlig at også de påvarslede opplever tilsvarende fysiske og psykologiske belastninger som studien om varslere beskriver. Oppfølging og ivaretagelse av de påvarslede er derfor like vesentlig.

Enhver organisasjon som mottar en varslingssak vil preges av denne. Tiltak som ivaretar arbeidsmiljøet er derfor også en viktig anbefaling. Slike

tiltak bør blant annet fokusere på formidling av informasjon til kolleger av både varsler og påvarslet. Slik demper man rykteflom og fantasier knyttet til selve varselet.

Ledere på prøve

Ledere til varsler og påvarslet settes på prøve. Det samme gjør arbeidsmiljøet rundt de involverte. Eksempler på arbeidsmiljørelaterte utfordringer kan være mistro til hverandre, eller at kolleger velger side. Tiltak som fremmer forståelse for dynamikk i arbeidsmiljøet, og tiltak som normaliserer spesielle og generelle reaksjoner hos enkeltpersoner, grupper og avdelinger, bør derfor iverksettes.

En eventuell granskingsprosess utløser som oftest ytterligere belastninger, og ikke minst usikkerhet forbundet med utfallet av denne. Å lære hvordan man skal klare å leve side om side med en slik usikkerhet over tid, er et tiltak i seg selv.

I formelle granskingsprosesser bør advokater gå hånd i hånd med psykologer.

Mens advokatene kartlegger juridiske forhold, bør psykologer bistå med individuell oppfølging av varsler, påvarslet og andre berørte. Organisasjonspsykologer bør bistå med veiledning til personalavdelinger, til ledere og annet omsorgspersonell (eksempelvis verneombud, tillitsvalgte og kollegastøtter). Disse vil også kunne bidra til viktig prosessveiledning, kunnskaps- og kompetanseheving knyttet til utfordringer i arbeidsmiljøet. Denne type tiltak bør være en naturlig del av bedrifters beredskapsplaner.

I følge van der Velden (2018) foreligger det ingen studier som undersøker effekten av hjelp, bistand og beskyttelse til verken varsler eller påvarslet. I påvente av slike studier, må arbeidsgivere ruste seg selv til å møte, og ikke minst til å dempe, potensielle utfordringer som følger i kjølvannet av anklager og granskingsprosesser. Mye godt kan gjøres med små, men veloverveide og kunnskapsbaserte grep.

Mette-Sofie Kjølør
Advokat

Arild Jebens
Advokat

Annette Narverud
Seniorrådgiver

Partsinnsyn i ansettelsessaker i offentlig sektor

Til en utlyst stilling er det som regel mange søkere som alle håper på å motta et jobbtilbud. For de søkere som ikke får tilbud om ansettelse, kan det melde seg spørsmål om hva dette skyldes og hvilke forhold som har blitt vektlagt fra arbeidsgivers side, eller det kan være spørsmål om det har blitt foretatt en forsvarlig vurdering ved utvelgelsen av søkerne i ansettelsesprosessen. Retten til innsyn i prosessen reguleres av egne forskrifter.

Kvalifikasjonsprinsippet

I statlig- og kommunal sektor gjelder kvalifikasjonsprinsippet. For statlige ansettelser følger det direkte av statsansatteloven § 3, mens det i kommunal sektor er et ulovfestet prinsipp. Kvalifikasjonsprinsippet medfører i korthet at den best kvalifiserte til den aktuelle stillingen skal ansettes. Utgangspunktet for vurderingen er de kravene som er stilt i utlysningsteksten, samt eventuelle lov- og avtalefestede krav. Videre vil sentrale momenter være kandidaten utdanning, praksis og personlig egnethet for stillingen. Samlet sett blir det en skjønnsmessig vurdering fra arbeidsgivers side.

Avgjørelser som gjelder ansettelse i offentlig forvaltning er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 annet ledd. Offentlige arbeidsgivere skal sørge for at «saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes», jf. forvaltningsloven § 17. Dette er med å sikre at kvalifikasjonsprinsippet blir etterlevd.

Søkerens rett til innsyn i sakens dokumenter

Det følger av forvaltningsforskriften § 14 at reglene om dokumentinnsyn etter forvalt-

ningsloven § 18 ikke gjelder for saker om tilsetting i offentlige forvaltning. Dette medfører imidlertid ikke at ethvert dokument i en tilsettingssak er unntatt fra partsinnsyn.

Retten til innsyn i tilsettingssakens dokumenter er regulert i forvaltningsforskriftens kapittel 5, §§ 15 – 19, med de begrensninger som følger av forvaltningsloven §19 (særskilte opplysninger om for eksempel forretningshemmeligheter, personlige forhold mv). Normalt er det søkeren eller dennes organisasjon som begjærer innsyn i ansettelsesprosessen.

Utvidet søkerliste

Etter forvaltningsforskriften § 15 har en søker rett til å gjøre seg kjent med hvem de andre søkerne til stillingen er og hvilken formelle bakgrunn de har, dvs. navn, alder samt opplysninger om utdanning og praksis. Disse opplysningene kan forvaltningsorganet sammenfatte i en egen liste. En slik liste omtales gjerne som en utvidet søkerliste. De opplysninger en søker har krav på å få etter forvaltningsforskriften § 15 er noe mer omfattende enn hva en har krav på etter offentliglova § 25 annet ledd (navn, alder, stilling eller yrkestittel og bosted- eller arbeidskommune).

Opplysninger om seg selv

Etter forvaltningsforskriften § 16 er utgangspunktet at parten har rett til å gjøre seg kjent med de deler av et dokument som inneholder opplysninger, både faktiske opplysninger og vurderinger, om seg selv. Dette gjelder likevel ikke vurderinger som er gitt av eller gjort av:

- tilsettingsorganet / innstillingsmyndigheten eller noen som forbereder saken for disse
- partens nåværende eller tidligere arbeidsgiver eller noen som har handlet på vegne av disse

- partenes nåværende eller tidligere oppdragsgiver eller i særlige tilfeller person som parten har hatt nær yrkesmessig kontakt med

En part har med andre ord ikke krav på innsyn i vurderinger gitt av tidligere arbeidsgiver i et referanseintervju eller i den sammenlignende vurderingen av kandidatene som foretas av innstillingsmyndigheten eller stillingens nærmeste foresatte.

Faktiske opplysninger omfatter i denne sammenheng være vurderinger når de bygger på konkrete handlinger. Av forarbeidene fremgår blant annet at uttrykk som «alkoholmisbruker» omfattes av denne kategorien. Generelle karakteristikk av faglige eller personlige evner vil også være vurderinger. En søker kan også be om innsyn i faktiske opplysninger som har fremkommet i intervjuet eller ved innhenting av referanser. Dersom søkeren mener at opplysningene inneholder feil, har søkeren rett til å gi beskjed om det.

Opplysninger om andre søkere

En søker har rett til å gjøre seg kjent med søknadene inkludert vedlegg fra søkere som er innstilt eller tilsatt i stillingen, jf. forvaltningsforskriften § 17. Tilsvarende gjelder faktiske opplysninger dersom de er av betydning for avgjørelsen.

Intervjuer

Parten har krav på innsyn i skriftlig referat som gjengir hva vedkommende selv har sagt under intervjuet eller i samtale med annen offentlig ansatt som deltar i forberedelsen av ansettelsessaken.

En part har også rett til å gjøre seg kjent med nye opplysninger av betydning for avgjørelsen i saken.

Innstillingen

En søker har krav på innsyn i hvem som er innstilt til stillingen, rekkefølgen på disse og om det var dissens blant medlemmene i innstillingsmyndigheten. Ved dissens har parten krav på å få opplyst hvor mange stemmer

hver av de innstilte kandidatene har fått.

En part har ikke krav på innsyn i selve begrunnelsen for innstillingen forutsatt at det ikke fremkommer nye faktiske opplysninger eller anførsler av betydning for saken.

Saksbehandling

Det forvaltningsorgan som har truffet ansettelsesvedtaket, skal sørge for at de øvrige søkerne underrettes om ansettelsesvedtaket så snart som mulig. Retten til innsyn i dokumenter gjelder både før og etter at ansettelsesvedtaket er truffet. Partene i en ansettelsessak gis etter anmodning om innsyn, vanligvis kopi av dokumentene. Hvis parten kun har krav på å se deler av et dokument, kan dette gis som utdrag eller ved at de deler av dokumentet som er unntatt fra innsyn, sladdes.

Hvis du har spørsmål knyttet til reglene om partsinnsyn kan du ta kontakt med Juristforbundets Advokatkontor.

Nye regler for personalreglement i statlig sektor

Alle statlige virksomheter skal ha et personalreglement i tråd med statsansattelovens § 2.

Reglementet forhandles og inngås mellom ledelsen i virksomheten og forhandlings berettigete tjenestemannsorganisasjoner, jf. tjenestetvistloven § 3.

Personalreglementets hovedfunksjon er å sørge for at virksomheten følger statsansatteloven i saker om ansettelse. Reglementet kan også regulere adgangen til å motta gaver mv. i tjenesten. Statsansatteloven fra 2017 inneholder flere nye regler om blant annet tilsetning i staten, med den følge at alle statlige virksomheter må oppdatere eller lage nytt personalreglementet innen 1. juli 2019. Vi vil i denne artikkelen gi en oversikt over relevante bestemmelser i loven.

Stillinger som ikke skal lyses ut offentlig
Muligheten for å gjøre unntak fra offentlig kunngjøring er ikke videreført fra tjenestemannsloven til statsansatteloven. Det vil si at hvis du skal lage et nytt personalreglement kan du ikke ta inn en bestemmelse som åpner for en overgang fra midlertidig til fast ansettelse uten at stillingen kunngjøres offentlig. Overgang fra midlertidig til fast stilling kan kun skje dersom arbeidstakeren får rett til fast ansettelse etter statsansatteloven § 9 tredje ledd, eller ved at det blir avsagt dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold etter statsansatteloven § 38, første ledd.

Dersom partene er enige om det, kan det i personalreglementet gjøres unntak for kvalifikasjonsprinsippet, og derav kravene til offentlig utlys-

ning, innstilling og behandling i ansettelsesorgan for ansettelser med varighet på inntil ett år. Hvem som har rett til å ansette i disse tilfellene må beskrives i personalreglementet. Når det gjelder utlysning av ansettelser for inntil seks måneder, avgjøres derimot dette av arbeidsgiver.

Innstilling til ansettelsesrådet

Vanligvis er det nærmeste leder som skriver eller gir innstilling til ansettelsesrådet i en virksomhet. I enkelte virksomheter kan nærmeste leder også er medlem av dette rådet. I slike tilfeller skal nærmeste leder derfor kun avgi *et forslag* til ansettelse til ansettelsesrådet. Ved bruk av *forslag*, istedenfor en innstilling, vil i ansettelsesrådet ha mulighet til å vurdere andre kandidater enn kun de som er innstilt. Det stilles samme krav til *et forslag* til ansettelse som til *en formell innstilling*.

Dersom det er flere kvalifiserte søkere til stillingen, skal innstillingen normalt inneholde tre søkere. Dette gjelder også for forslag. Søkerne skal rangeres. Dette er regulert i statsansattelovens § 5 tredje ledd.

Ansettelsesrådet og sammensetning

Ansettelsesrådet skal alltid være sammensatt av like mange medlemmer fra arbeidsgiversiden som fra arbeidstakersiden. I tillegg skal det være en leder av rådet som oppnevnes av arbeidsgiver, jf. statsansattelovens § 6 annet ledd. Det bør ikke være flere enn sju medlemmer i rådet fordi saksbehandlingen lett blir for omfattende. Videre må partene bli enige i personalreglementet om rådets sammensetning og hvordan medlemmene skal oppnevnes.

En virksomhet kan ut fra hva de anser som hensiktsmessig selv velge antall ansettelsesråd. Enkelte virksomheter velger for eksempel å ha et eget ansettelsesråd for lederstillinger og ett for saksbehandlerstillinger. Hvilken ordning virksomheten velger, skal fremgå av personalreglementet.

I personalreglementet skal det også angis hvem som er stedfortredere i ansettelsesrådet, jf. statsansattelovens § 6 annet ledd, om «rådets sammensetning». Det sentrale er at ansettelsesrådet skal ha en fast sammensetning, slik at for eksempel ikke direktøren skal kunne skifte ut medlemmer og varamedlemmer i rådet fra sak til sak.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets mal og generell veiledning for personalreglement finnes på Difis nettsider. Veiledningen regulerer nærmere hva reglementet skal inneholde, og hva det erfaringsvis er fornuftig å ha med. Videre er det henvisning til aktuelle bestemmelser i statsansatteloven.

I kommunal sektor er det vanlig at hver enkelt kommune har sitt eget personalreglement.

Råd og bistand fra Juristforbundet

Juristforbundet tilbyr sine medlemmer juridisk rådgivning og bistand innenfor arbeidsrettslige spørsmål. Kommer du som medlem i en vanskelig situasjon på arbeidsplassen, er det bare å kontakte Juristforbundets advokater.

Kontakt

Sentraltbord: 40 00 24 25
advokat@juristforbundet.no

Anerkjennelse eller underkjennelse?

Anerkjennelse av somaliske pass gir grobunn for ID-tvil. Sommeren 2018 bestemte regjeringen at norske myndigheter fra 1. august 2018 skal anerkjenne somaliske pass. Beslutningen er betenkelig fordi den kun vil få negative konsekvenser for de berørte. Anerkjennelse av somaliske pass er utelukkende politisk motivert, da endringen vil gjøre det lettere å tvangsreturnere somaliske statsborgere.

Selv om pass utstedt etter 1. januar 2014 nå aksepteres som et reisedokument, anses somaliske pass fortsatt for å ha svært lav troverdighet. Det betyr at du kan bruke det til å krysse grenser lovlig, men det beviser ikke at du faktisk heter det som står i passet. Pass med lav troverdighet kan ikke brukes for å bevise identitet i forbindelse med søknad om oppholdstillatelse eller statsborgerskap, noe som videre betyr at UDI kan avslå søknader selv om søkeren har skaffet det «anerkjente» somaliske passet. Det fremstår kunstig å «anerkjenne» pass, men samtidig ikke gi det noen virkning for troverdigheten dokumentene anses for å ha. Skal passene anerkjennes må de gjøres dette fullt og helt, ikke stykkevis og delt.

Norge har hittil ansett Somalia for å ikke ha en fungerende sentraladministrasjon, på grunn av manglende rutiner for utstedelse av offisielle dokumenter og registrering av innbyggerne. Det er uklart hvorfor Norge plutselig skal anerkjenne somaliske pass, når Somalia frem til nå ikke har blitt ansett for å ha betryggende ruti-

Elida Steinsdatter Andersen

ner for utstedelse av identitetsdokumenter. Det er få andre land som anerkjenner somaliske pass. Det tar lang tid å bygge opp et register og betryggende system, noe som vanskelig kan sies å være på plass ut fra den kunnskapen vi har om Somalia i dag. I tillegg er rapporten som redegjør for

hvordan somaliske myndigheter går frem for å kontrollere identitetsopplysningene i de nye passene, unntatt offentlighet. Dette gjør det vanskelig å kontrollere grunnlaget for myndighetenes «anerkjennelse».

Det er risikabelt å bo i Norge med en identitet du aldri vil kunne dokumentere med hundre prosent sikkerhet. Mange somaliere som kommer til Norge har fått «konstruert» en fødselsdato fra norske myndigheter. Jussbuss er svært bekymret for at de nye passene vil føre til at flere får påvist identitetstvil, ved at de nye passene bekrefter en fødselsdato som sin tid ble bestemt av UDI. Tidligere erfaringer fra Irak viser at dette er en reell bekymring.

Beslutningen fra regjeringen medfører at somaliere nå som hovedregel kan nektes norsk reisedokument, fordi UDI kan kreve at somaliere skaffer seg reisedokument fra hjemlandet. Etter august 2019 vil UDI ikke lenger fornye norske reisedokumenter for somaliere. Det er en stor økonomisk byrde som pålegges mange somaliske statsborgere som bor i Norge, ved at mange blir nødt til å reise utenlands for å skaffe nye pass.

Dersom somaliske pass skal anerkjennes, må de anerkjennes i alle ledd. Det kan ikke kalles «anerkjennelse» når de det gjelder får begrenset adgang til å reise og sannsynliggjøre egen identitet.

Elida Steinsdatter Andersen

Her finner du både de juridiske fagartiklene og meningsytringer / debatt om jus, politikk og samfunn. Juristen oppfordrer alle lesere til å delta. Enten du ønsker å dele en fagartikkel med andre eller du har en mening å ytre. Både små og store temaer er interessante. Send gjerne med et foto av deg selv. Juristen tar forbehold om at svært lange innlegg må forkortes.

Innlegg sendes med e-post til omg@juristen.no

Norges lover på papir

Gravøl for lovsamling på papir

■ Av professor Marit Halvorsen

Folk i Norge har hatt skriftlig lovsamling for hele landet siden Magnus Lagabøters Landslov i 1274. Den var i sin tid i Europeisk sammenheng en av få riksdekkende lover, og den holdt høy kvalitet. Den var også utbredt. Man regner med at det rundt 1350 fantes et eksemplar for hver 1300 innbygger.¹

Den første trykte lovsamling var Christian IVs Norske Lov fra 1604. Det er stort sett en oversettelse av Landslova til dansk, med små omarbeidelser. I tillegg til lovboken fantes mange enkeltlover, til dels trykket i samlinger som for eksempel Christian IVs Lille Recess fra 1615 og Store Recess fra 1643.

Christian Vs Norske Lov fra 1687; trykket første gang 1688, er en ny milepæl i vår lovbokshistorie. Den kom i 4 utgaver i løpet av 1700-tallet i forskjellige formater, og ble også utgitt flere ganger på 1800-tallet.

¹ Jørn Øyrehaugen Sunde «Magnus Lagabøters landslov» i Store norske leksikon https://snl.no/Magnus_Lagabøters_landslov.

Marit Halvorsen, professor ved Institutt for offentlig rett, UiO.

Grunnloven fra 1814 bestemte i § 94 at «Statens nugjeldende Love» fortsatt skulle gjelde inntil de ble avløst av ny lovgivning. På en måten fikk mange av bestemmelsene i Norske Lov et langt liv – og noen få av dem er stadig gjeldende.

Norske Lov måtte allerede fra vedtagelsen suppleres med et stadig økende antall Forordninger, Reskripter, Placater, Breve osv; det vil si forskjellige kongelige vedtak. Norske Lov 1-3-10 bestemte at kongelige forordninger og befalinger skulle tinglyses. De ble trykket og løpende samlet i bokform fra 1664. Det fantes ingen

offisiell utgave, så man var henvist til forskjellige privatutgitte samlinger.

Kjersti Selberg, tidligere bibliotekar ved juridisk fakultetsbibliotek, har laget en oversikt over eldre norske rettskilder som gir utførlige opplysninger om bl.a. forordning- og reskriptsamlinger.²

Da eneveldet ble opphevet i 1814, ble det slutt på kongelig lovgivning. Stortinget skulle i følge Grunnloven § 94 utgi en «nye, almindelig civil og criminel Lovbog ... paa første, eller om det ikke er mueligt, paa andet ordentlige Storthing». Som kjent fikk vi ny kriminallov i 1842, men noen sivillovbok ble aldri skrevet. Rettskildesituasjonen på 1800-tallet var svært uoversiktlig. Det fantes ingen samlet oversikt over alt gjeldende rettsstoff, og ingen offisiell utgave av nye lover og forskrifter før 1876. Da vedtok Stortinget loven som bestemte at alle lov- og forskriftsvedtak skulle kunnngjøres «ved trykken» i Norsk Lovtidend for å sikre bedre kjennskap til og utbredelse av lovene. Det ble dermed slutt på tinglysningen av lover

² Se Kjersti Selberg, «Eldre norske rettskilder – en oversikt», Det juridiske fakultets skriftserie nr 20, Oslo 2010, <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/33266/2010-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

og kart fra hvilket tidspunkt loven skulle gjelde³ og derfor også på tvil om når loven ble virksam.

Norsk Lovtidend gav informasjon om nye lover og forskrifter, men hjalp ikke videre på den uoversiktlige rettskildesituasjonen. Selv om det fantes privat utgitte lovsamlinger kunne man ikke stole på at alt som var gjeldende rett var inntatt der, og heller ikke på at alt som var inntatt, var gjeldende. Dessuten var det stor mangel på lovsamlinger, og studentene hadde store problemer med å skaffe seg samlinger for studieformål.

Situasjonen ble noe bedre da ekspedisjonsjef i Lovavdelingen, Paul Ivar Paulsen og juristbrødrene Carl Sophus og Jens Edvard Thomle mellom 1905 og 1908 utga sin Almindelig norsk lovsamling i syv bind. Samlingen dekket perioden 1660–1907. Fem supplementsbind dekket så perioden fra 1908 til 1927. Paulsen stod også for utgivelsen av en mindre lovsamling, Norges love: samling av gjældende love af praktisk betydning udgivet med henvisninger 1660 – 1908 i to bind i 1908. Det var en viktig nyvinning ettersom den stort sett bare inneholdt gjeldende rett.

Så kommer vi til det som er den store begivenhet i norsk lovsamlingshistorie: den første konsoliderte lovsamlingen, nemlig P. I Paulsens Norsk lovsamling, for tidsrummet 1672 – 1926, Oslo, 1926 i tre bind.

At en lovsamling er konsolidert, innebærer at lovene er inntatt med alle endringer innarbeidet i den opprinnelige teksten og identifisert gjennom noteapparat. Videre var lovene stilt etterhverandre i kronologisk rekke-

følge, og entydig angitt ved dato og nummer. Det er vanskelig for norske jurister å forestille seg at det finnes andre måter å samle lover på, for det er så innlysende fordeler ved konsoliderte og kronologiske samlinger. I tillegg til dette svære redaksjonell arbeidet utarbeidet Paulsen et alfabetisk og et kronologisk register. Lovsamlingen ble også «renset», dvs at alt som ikke lenger var gjeldende rett på utgivelsestidspunktet, ble tatt ut. Mange land har konsoliderte lovsamlinger, men de er ofte vanskelig disponert., Jeg vet ikke om noe annet land som har en så lett tilgjengelig lovsamling som Norge. Den er gjenstand for stor beundring fra utenlandske juristers side!

Historien om denne lovsamlingen kan leses i diverse stortingsdokumenter fra 1920- og 30-årene. Foranledningen var den prekære situasjon for juridiske studenter, som ikke hadde tilgang på lovsamling til studiebruk. Paulsen og Thomle i 11 bind var alt for dyr, og Paulsens samling fra 1908 var utsolgt. Dette ønsket Juridisk fakultet å gjøre noe med, og rett i november 1919 en henvendelse til Kirke- og undervisningsdepartementet om å få i stand en avtale der fakultet skulle stå for utgivelsen, mens departementet gjennom bevilgning til universitetet skulle påta seg kostnadene. P. I Paulsen var villig til å utføre det redaksjonelle arbeidet med en samling av gjeldende lovstoff, utarbeiding av registre og noter.⁴ Saken ble først behandlet i Stortinget i februar 1920, men etter anbefaling fra Kirke- og undervisningsdepartementet avslått. Formannen i Universitets- og fagskolekomiteen holdt imidlertid fast i saken, og foreslo at den ble oversendt regjeringen. Hans begrunnelse var «de meget sterke henstillinger fra juridisk hold» som var innkommet til komiteen, og behovet for at Justisdepartementet kunne uttale seg.⁵ Justisdepar-

tementet ble på den måten trukket inn i saken, og det var enighet mellom Justisdepartementet og Kirke- og undervisningsdepartementet om at utgivelsen av en slik lovsamling ikke bare burde gjøres av hensyn til juridiske studenter, men også av hensyn til embetsmenn i justissektoren, domstolene og det praktiske rettsliv i det hele tatt. På denne bakgrunn uttalte Kirke- og undervisningsdepartementet at utgivelse av en lovsamling fortjente offentlig støtte.⁶ Saken ble diskutert og enstemmig vedtatt i Stortinget i juli 1920, og bevilgningen ble gitt.⁷

Den økonomiske avtalen som ble inngått mellom staten ved Kirke- og undervisningsdepartementet, Justisdepartementet og Juridisk fakultet ble utformet slik at det ble gitt en øremerket bevilgning over Universitetsbudsjettet. Justisdepartementet bidro til finansieringen ved å forplikte seg til å kjøpe et visst antall lovsamlinger. Prisen på lovsamlingen skulle differensieres slik at studentene fikk den billig. Når salgshallene viste at Kirke- og undervisningsdepartementets bevilgning var tjent inn, skulle staten få sine penger tilbake. Et eventuelt overskudd skulle benyttes til gode for juridiske studenter. Overskuddet ble senere til Lovsamlingsfondet. Hvis foretagendet gikk med underskudd, skulle staten dekke dette.⁸ Det ble aldri noe underskudd. Dermed hadde vi altså fått en moderne, konsolidert lovsamling.⁹

I 1930 ble spørsmålet om en ny utgivelse av lovsamling aktuelt, bl.a. på grunn av brann i boklageret. Hverken studentenes eller andres behov for lovsamling kunne dekkes. Juridisk fakultet skrev til Det akademiske kollegium og bad om at det som ikke var

3 Som påpekt av Aschehoug i en skrivelse inntatt i Ot.prp. nr 9 for 1876 var det tvil om på hvilket tidspunkt lover skulle gjelde, ettersom de ble tinglyst på den dagen de forskjellige rettskretsene hadde tingdager. Kunnngjøringen i Norsk Lovtidend var derfor en nyvinning.

4 Se St. prp. nr. 187 (1920) Om bevilgning til utgivelse av en lovsamling til bruk for de juridisk studerende, s 1

5 Se Forhandlinger i Stortinget, 1920 s 1859.

6 Se St. prp. nr. 187 (1920) s. 4.

7 Se Forh. St. 1920 s. 3407-8.

8 Se St. prp. nr 187 (1920) s. 5.

9 Utgivelsen ble forsinket til årsskiftet 1926/27 fordi man ville vente på ikrafttredelse av Tvistemålsloven fra 1915; den trådte i kraft 1. juli 1927 (se St. prp. nr 55 (1930) s. 1).

brukt av Stortingets bevilgning, kunne brukes til en nyttgivelse av en ajourført lovsamling, som så jevnlig skulle ajourføres i nye utgaver. Kollegiet videresendte brevet til Justisdepartementet, som ekspederte saken til Kirke- og undervisningsdepartementet med en inntrengende henstilling om å etterkomme fakultetets forslag. Justisdepartementet la bl.a. vekt på lovsamlingens betydning for det praktiske rettsliv og henviste til at flere talere under Stortingets budsjettdebatt samme år hadde tatt til ordet for at man i Norge som i andre land fikk ajourført lovsamling. Departementet mente at det offentlige burde tre støtte til når det gjaldt finansiering av en slikt prosjekt.¹⁰ Justiskomiteen anbefalte departementets forslag.¹¹ Stortinget sluttet seg enstemmig til dette syn den 15. mai.¹² Fra 1930 ble så lovsamlingen utgitt i ett bind under tittelen Norges Lover, og ajourført hvert annet til 2007, da den kom hvert år.

Lovsamlingen ble en kjempesuksess, både blant studentene og i hele det praktiske rettsliv. Salg av lovsamlingen til studenter og andre gikk over all forventning, og det ble ikke nødvendig for staten å bidra til finansieringen utover førstegangsbeløpet. På den måten sørget Det juridiske fakultet for at Norge fikk en konsolidert og ajourført lovsamling på ypperste faglige nivå uten omkostninger for staten.

Databasen Lovdata ble stiftet 1981 av Lovsamlingsfondet og Justisdepartementet. Det er en selvfinansierende stiftelse, og en pioner på rettsinformasjonsområdet. Lovdata er stadig utvidet og forbedret. Basene inneholder nå store mengder rettskilder og litteratur. Oppdaterte norske lover og forskrifter, nye Høyesteretts- og lagmannsrettsav-

gjørelser, Norsk Lovtidend avd. I og II for de siste årene samt et utvalg med sammendrag på norsk av avgjørelser fra Menneskerettsdomstolen er gratis tilgjengelig. I tillegg finnes Lovdata Pro som abonnement mot betaling. Lovdata oppgir ikke prisen, men den er i følge Jusleksikon.no på ca 12000 kroner i året.¹³

Fra 2001 overtok Lovdata den offisielle kunngjøringen av Norsk Lovtidend, men Lovtidend ble fortsatt utgitt på papir frem til 8. februar 2017. Begrunnelsen var det man kalte behovet for en statisk utgave, altså en utgave som ikke kan manipuleres i ettertid. Fra og med februar 2017 blir norske lover og forskrifter kun utgitt elektronisk. Hensynet til en statisk utgave skal nå varetas gjennom låste pdf-filer med såkalte assosierte signaturer. Lovdata mener at disse pdf-filene ikke kan manipuleres når de er låst.¹⁴

Dekanen har vedtatt at jusstudenter i Oslo får ikke lenger bruke Norges Lover som hjelpemiddel ved eksamen. Det er etter min mening uhensiktsmessig, men la nå den diskusjonen ligge. En praktisk konsekvens av dette er at studenter ikke lenger kjøper lovsamlingen.

Fordi salget av lovsamlingen går ned, kan Lovsamlingsfondet ikke utgi den på regningssvarende måte. Slik sett er dekanvedtaket om hjelpemidler indirekte knyttet til lovsamlingens død. Men det er viktig å skille skitt og kanel her: Juridisk fakultet og Lovsamlingsfondet kan ikke forventes å drive forlagsvirksomhet med tap. Hjelpemiddelreglementet skal vedtas etter pedagogiske hensyn, og ikke etter hva som kan bidra til å holde landet med en lovsamling på papir.

Det er en ulykke for landet om den trykte lovsamlingen nedlegges nå.

En ting er hensynet til studentenes valgmuligheter. Langt viktigere er hensynet til rettssamfunnets trygghet. Det som bare finnes digitalt, er skremmende skjørt. En stor og farlig svakhet er internettets sårbarhet. Vi har sett at dårlig vær kan slå ut nettet. Hva kan ikke noen med dårlig hensikter få til av dataavbrudd?

De siste års erfaring med innbrudd i tilsynelatende sikre datasystemer burde dessuten ha lært Lovdata, Justisdepartementet, Juridisk fakultet og andre at alle datasystemer, alle, kan brytes inn i og manipuleres. Dagen før den kanskje siste lovsamling ble sluppet av forlaget, hørte vi på nyhetene at Hydros datasystem var rammet av et løsepengevirus, og selskapet kunne derfor ikke bruke sitt datanett. Produksjonen måtte baseres på manuelle løsninger.

I Store Norske Leksikon kan vi lese om hacking: «Fordi hacking også kan brukes til ulovlige formål er det mange som setter likhetstegn mellom hacking og datakriminalitet. Det å bli *hacket* betyr vanligvis å bli utsatt for datainnbrudd. Vi må imidlertid regne med at mye datakriminalitet også gjennomføres ved hjelp av disiplinert systemutvikling og nøye planlagte, solide løsninger.» Hacking er et økende internasjonalt problem. Det er ingen grunn til å tro at Lovdatas dokumentlås kan motstå rettede angrep. Hvis angrep skjer – eller kanskje snarere når det skjer, kan rettslivet stoppe opp. Vi har jo ingen manuell back-up lenger.

Min konklusjon er altså at det må være statens oppgave å sikre befolkningen, inklusive juridiske studenter, enkel og billig tilgang til landets lover. Dette ansvaret kan ikke tilfredsstillende varetas gjennom nettbaserte løsninger alene. Det er alt for skjørt og usikkert. Papir har vist seg som en uovertruffen teknologi for å bevare tekst. Norsk Lovtidend på papir er en minsteløsning. Inntil det er funnet en annen like sikker, billig og hensiktsmessig tekstbevaringsteknologi taler alt for å opprettholde en trykt lovsamling.

10 Se St. prp. nr. 55 (1930) s. 3.

11 Se Innst. S nr 83 Innstilling fra Justiskomiteen om utgivelse av en ny ajourført utgave av Norges lover, s. 1.

12 Se Stortingstidende 1930 s. 1624.

13 Se https://jusleksikon.no/wiki/Lovdata_Pro.

14 Se Dag T. Hoelseth, «Siste trykte utgave av Norsk Lovtidend», Lovdata 2017, https://lovdata.no/artikkel/siste_trykte_utgave_av_norsk_lovtidend/1860.

Særdomstolsutvalget

Skuffende oppfølging

■ Av Geir Kjell Andersland, tidligere fylkesnemndsleder og medlem av Særdomstolsutvalget

Regjeringens oppfølging av Særdomstolsutvalgets utredning (NOU 2017: 8) er i hovedsak en tilslutning til Dommerforeningens høringsuttalelse til utvalgets forslag. Det er derfor lett å forstå de tilfredse uttalelser Dommerforeningens leder, lagdommer Wiggo Storhaug Larssen, kommer med i Juristen (2/19).

For de aktørene som er mest berørt, det vil si barn og foreldre, er det derimot langt mindre grunn til å applaudere. Dommerforeningens høringsuttalelse er preget både av liten erkjennelse av barnsakenes totale kompleksitet og av liten vilje til systemkritisk tenkning. Det er både forunderlig og skuffende at regjeringens oppfølging i så stor grad har valgt systembevarende konklusjoner.

Jeg finner på denne bakgrunn det nødvendig å minne om Særdomstolsutvalget tre hovedforslag, hvorav ingen nå følges opp:

For det første mente utvalget at beslutningsorganer som kan vedta å flytte barn ut av biologisk familie mot familiens vilje, må ha domstolstatus. Dette synspunktet er for øvrig inspirert av kravet i Grunnloven om at bare uavhengige domstoler kan ilegge enkeltindivider fengselsstraff. Utvalget fremholdt at et vedtak om omsorgsovertakelse kan virke like inngripende som en dom om fengsels-

– Kan det være mulig at regjeringen har oversett eller rett og slett ikke forstått utvalgets rettssikkerhetsmessige begrunnelse? skriver Geir Kjell Andersland

straff. Det er fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker som i første instans fatter vedtak i tvangssaker i barnevernet. Når særdomstolsutvalget foreslo å legge ned fylkesnemndene og heller la et utvalg særlig kompetente tingretter overta disse sakene, var det ingen kritikk av dagens fylkesnemnder. Utvalget fastslår tvert imot at fylkesnemndene gjør en utmerket jobb. Men det hele handler om følgende konstitusjonelle og rettssikkerhetsmessige moment:

De mest inngripende beslutninger som offentlige myndigheter fatter

|| Det er verst for de utsatte barn og sårbare familier som hadde fortjent bedre ordninger

mot enkeltindivider må i en rettsstat tilligge uavhengige domstoler, ikke forvaltningsorganer slik blant andre fylkesnemndene er. Regjeringen avviser dette forslaget med å henvise til at fylkesnemndene fungerer godt. Men det er jo et irrelevant argument i denne sammenhengen. Kan det være mulig at regjeringen har oversett eller rett og slett ikke forstått utvalgets rettssikkerhetsmessige begrunnelse?

For det andre ønsket Særdomstolsutvalget å lovfeste et eget barnefaglig kompetansekrav, i tillegg til nødvendig juridisk kyndighet, til dommere som skal behandle alle saker etter barneoven og barnevernloven (barnesaker) Dette forslaget ble tiljublet av de fleste som jobber aktivt med barn og barns rettigheter, som for eksempel Barneombudet, Bufdir, Landsforeningen for barnevernsbarn og Redd barna., men kontant avvist av Dommerforeningen, som ikke så noe behov for obligatorisk spesialisering i barnefaglige tema.

Nå har Dommerforeningen alltid vært sterk i troen på generalistdommerens fortrinn. Men det er uansett oppsiktsvekkende at regjeringen på dette punkt har valgt å se bort fra det store flertall av høringsuttalelser. ►

Det tredje hovedforslaget handlet om å få fjernet de såkalte dobbeltsporsaker. I dag blir barnevernssaker behandlet av fylkesnemndene, mens konfliktfylte foreldretvister, som kan være like belastende som omsorgssvikt for de berørte barn, havner i tingrettene. Ved å samle alle saker i utvalgte tingretter, ledet av dommere med barnefaglig tilleggskompetanse, ville vi bli kvitt dagens uheldige ordning, hvor det hersker vanntette skott mellom fylkesnemndene og tingrettene. Mange foreldretvister er så konfliktfylte at konflikten for de involverte barn i praksis virker som omsorgssvikt,

og burde hatt et barnevernsperspektiv. Og i et økende antall saker, ville en mulighet til å kunne avgjøre både omsorgssaker, foreldreansvar og fast bosted i samme beslutningsorgan, også føre til et redusert antall rettsprosesser; utvilsomt til beste for barna det gjelder.

I Særdomstolsutvalget kom vi frem frem til våre konklusjoner etter grundige utredninger, omfattende diskusjoner og konstruktiv vilje til kompromisser. I lys av regjeringens overflatiske oppfølging, kan utvalgets arbeid fremstå nærmest bortkastet.

Men det er verst for de utsatte barn og sårbare familier som hadde fortjent bedre ordninger enn en videreføring av dagens system. Dette er og blir et system som hverken, i tilstrekkelig grad, ivaretar behovet for en helhetlig behandling av sakene eller de nye krav til mer adekvat kompetanse hos dommerne.

Regjeringens forslag om å arbeide videre med en felles behandling av barnsakene ved overprøving er, i motsetning til Særdomstolsutvalgets forslag, intet svar på dagens systemutfordringer.

Passiv medvirkning

Når skal lovgiver komme på banen?

■ Av politifullmektig Daniella Rivera

Høyesterett fortsetter å utvide det passive medvirkningsansvaret.

Under skarp dissens kom Høyesterett i HR-2019-561-A, til at en stemor skulle dømmes for passiv medvirkning til farens mishandling av sin egen sønn. Dette til tross for at stemoren ved flere anledninger hadde forsøkt å hindre farens voldsutøvelse mot sønnen. Dissensen gikk ut på hva som kreves av hindringshandlingen(e). Kreves det at handlingen faktisk klarer å avverge hovedmannens lovbrudd eller er det nok at man har *forsøkt* å hindre hovedmannen uavhengig av resultat?

Utvider straffansvaret

Hovedregelen legges frem i avsnitt 29; det er ikke et vilkår for straffrihet at

enkeltpersoner faktisk klarer å avverge den ulovlige handlingen eller følgene av den. Det er i utgangspunktet kun politiet som har myndighet og ressurser til å stoppe pågående lovbrudd. Ren passivitet overfor andres lovbrudd medfører normalt ikke straffansvar etter norsk rett.

Imidlertid fortsetter flertallet sitt resonnement med at «[d]et kan imidlertid ikke bety at det aldri er plikt til å forsøke en alternativ handling dersom det man gjør, ikke får gjerningspersonen til å holde opp. Også det må bero på en helhetlig vurdering av den konkrete situasjonen.» Det ser ut til at flertallet foretar en betydelig rettsutvikling når de nå i realiteten setter som vilkår for straffrihet at man oppnår å hindre gjerningsmannen i sin forbrytelse. Hvilke momenter flertallet mener at en slik helhetlig vurdering bygger på, er vanskelig å fastslå. Hensynet til forutberegnelighet og

likebehandling er i hvert fall ikke fremtredende.

Det er lett å være enig i flertallets resonnement når det handler om beskyttelse av barn. Det bemerkes imidlertid at dommen angir gjeldende rett på et relativt rettskildefattig rettsområde. Det handler ikke om hva samfunnet mener hun som mor burde ha gjort for å være en god mor, det følger av forarbeidene til straffeloven at straffansvar ikke bør ilegges kun på grunnlag av moralske normer. Spørsmålet er om flere, om enn dog mislykkede forsøk på å stoppe mishandlingen bør danne grunnlag for straffansvar. Er svaret ja, bør dette komme fra lovgiver.

Distansering fra tidligere praksis

I dommen gir flertallet uttrykk for en strengere forståelse av hva som kreves av hindringshandlingen. Tidligere praksis har pekt i retning av at

man måtte foreta seg noe som var *egnet* til å stoppe lovbruddet. På den måten tar man avstand og kan dermed ikke anses for å ha solidarisert seg med hovedlovbruddet. Denne oppfatningen er i tråd med ankeutvalgets behandling av samme sak i HR-2018-262-U. Med den terskelen ville stemoren ikke ha blitt dømt i denne saken.

Passiv medvirkning er ikke sammenlignbart med de aktive formene for medvirkning hvor det følger av rettspraksis at medvirkeren har oppmuntret eller bidratt til hovedmannens forbrytelse. Det er vesensforskjeller mellom det og passiv medvirkning hvor ansvarsgrunnlaget, for de saker som gjelder barn, begrunnes med en omsorgsforpliktelse. Forpliktelsen knytter seg til å yte barnet omsorg og i den forbindelse også hindre andres skadevoldende handlinger mot det. Men det er langt mellom å ikke ha klart å hindre vold mot barnet og å ha medvirket til volden. Det er dette mindretallet sikter til når de uttrykker at «avstanden mellom det

omsorgspersonen kan klandres for og hovedgjerningen, medfører etter mitt syn at det ikke bør straffes for medvirkning i vår sak, hvor A som nevnt har utvist ikke ubetydelig aktivitet for å motvirke mishandlingen.»

Dersom det kreves bestemte handlinger som vilkår for straffrihet i saker som gjelder barnemishandling og hvor kun den ene omsorgspersonen er den aktive part, bør dette følge av loven. Det finnes allerede bestemmelser som pålegger en situasjonsbetinget handleplikt- de ekte unnlatelsesdeliktene. Det bør også utformes for passive medvirkningstilfeller. Særlig i tilfeller hvor ansvarsgrunnlaget begrunnes med en omsorgsforpliktelse, bør det fremgå klart av loven hva som kreves av omsorgspersonene for å slippe straffansvar.

Rettstilstanden i dag er at man ikke vet om man «kun» har brutt omsorgsplikten eller passivt medvirket til en straffbar handling før man eventuelt blir dømt i retten. Det er uholdbart.

– Rettstilstanden i dag er at man ikke vet om man «kun» har brutt omsorgsplikten eller passivt medvirket til en straffbar handling før man eventuelt blir dømt i retten, skriver Daniella Rivera.

Artikkelforfatteren skrev sin masteroppgave ved UiO høsten 2018 om passiv medvirkning og jobber som politifullmektig i Nordland politidistrikt, påtaleseksjon Salten, i Bodø.

Voldgift

Det internasjonale voldgiftsmiljøet omtales ofte som «pale, male and stale»

■ Av Ola Ø. Nisja, advokat og partner Wikborg Rein

Ordrimet er ment å signalisere at dette miljøet er befolket av en relativt ensartet gruppe mennesker: Menn med grått hår som har et visst antall år på baken.

I voldgift velger man sine egne dommere. Dette karaktertrekket er noe

som gjerne trekkes frem som en av de aller viktigste fordelene ved voldgift. De alminnelige domstolene rekrutterer høykompetente jurister. Ved voldgift kan partene i tillegg sikre seg en spisset fagkompetanse.

Men voldgift, både internasjonalt og i Norge, har vært preget av en nokså ensartet gruppe mennesker. Menn

som har oppnådd en viss alder. Og ofte med nesten forbløffende lik faglig bakgrunn.

Som en motreaksjon mot denne utstrakte praksisen har tematikken «diversity in arbitration» vokst frem. Bevegelsen retter oppmerksomhet

mot i alle fall to helt sentrale spørsmål. For det første om nærmest utelukkende oppnevning fra «pale, male and stale»-gruppen gjør at man går glipp av talenter. For det andre om oppnevning fra en såpass avgrenset gruppe er en hensiktsmessig praksis for å utvikle voldgift mer generelt.

Velger vi de beste voldgiftsdommerne? Ved å løfte blikket og utvide horisontene, kan man ganske enkelt utvide gruppen med aktuelle kandidater for voldgiftsdommerverv betydelig. Både domstoler, universiteter, juridiske avdelinger og advokatfirmaer bygger til en

hver tid opp nye talenter. At en jurist ikke har nevneverdig erfaring fra voldgift kan være av mindre betydning så lenge de juridiske ferdighetene er på plass – sammen med en grunnleggende interesse for og iver i å sette seg godt inn i saken og høre partene.

Hvis betydelig erfaring med voldgift som prosessform er avgjørende for en konkret sak, er det jo bare å ta høyde for dette i sammensetningen av panelet. Rekruttering fra en større gruppe gir mindre gråsoneinhabilitet og risiko for gjentatte oppnevninger fra samme part og advokatfirma – noe som lett kan bli en utfordring i et lite land som Norge.

Vil voldgift som tvisteløsningsmekanisme ha godt av mer mangfold? Selvsagt. Mangfold i både kjønn, alder og bakgrunn vil utelukkende være en fordel. Voldgift skal ikke være en hemmelig klubb, men et alternativ til andre tvisteløsningsformer. Det krever større grad av transparens. Brukerne må ikke føle at voldgift er en mystisk «black box».

Vi er på rett vei. I en tid hvor voldgift, både institusjonell og ad hoc, er i sterk fremvekst i Norge, ser vi et stadig større og høyst kompetent voldgiftsmiljø.

Misforstå meg rett. Noen av juristene jeg har størst respekt for og kollegaer jeg setter størst pris på er menn med grått hår. Jeg er selv mann, og de grå hårene ser ut til å vinne kampen på mitt eget hode. Poenget er at det finnes så mange andre dyktige jurister å velge blant i tillegg.

De som oppnevner voldgiftsdommere må vurdere om det finnes noen utenom «the usual suspects» som kan egne seg. Vi bør heie frem initiativer som Young Arbitration Practitioners Norway (YAPN). YAPN er en gruppe ildsjeler som brenner for voldgift og muligheten til å prøve seg. Gruppen har vedtektsfestet kjønnsbalanse i styret. Dette er neste generasjon.

Vi må heie frem mangfoldet. Da blir voldgift i Norge enda bedre og enda mer konkurransedyktig.

Menneskeretter

– EMD som makuleringsmaskin?

■ Av Fredrik S. Heffermehl jurist og forfatter, redaktør av nobelwill.org

– Det er å håpe jeg har opplevd en ekstraordinær serie av uhell. At domstolen i en desperat arbeidssituasjon kan ha tydd til uakseptable, kanskje også ulovlige, grep for å bli av med sakene er en uhyrlig tanke, skriver Fredrik S. Heffermehl.

Den europeiske menneskerettsdomstolen, EMD, var en historisk nyskaping. Land godtok å kunne saksøkes av individer i EMD for krenkelser av deres rettigheter etter Den europeiske konvensjon om menneskerettene av 1950, EMK. Domstolen har motatt et mye større antall saker, eller søknader, applications, enn det har vært mulig å avvikle. Den sto i fare for å drukne da Torbjørn Jagland tiltrådte som generalsekretær i 2009. I et intervju nylig (NTB 23.4) sa Jagland at

”antall saker” nå er redusert med to tredeler.

Dette er gledelig, men mine erfaringer i en verserende sak har gjort meg urolig over hvordan reduksjonen av uavsluttede saker kan være oppnådd og om domstolens håndtering av publikum sikrer at de i praksis nyter godt av sine rettigheter.

Rettferdig rettergang

I vår sak er Sverige innklaget for krenkelse av retten til rettferdig rettergang

(EKM Art. 6) i en sak anlagt i 2015 mot styremedlemmene i Nobelstiftelsen. Det ble krevet tilbakebetaling til stiftelsen av midler brukt i strid med stiftelsens formål, fastlagt i Nobels testament 27.11 1895. Flere fredsprisvinnere hadde protestert mot fredsprisen til EU i 2012, men styret utbetalte likevel prisbeløpet. Etter Stiftelselagen Kap 5 §4, nr 3 kan "den som kan komme til å få fordel av en stiftelse" anlegge sak med krav om at styrets medlemmer erstatter stiftelsens tap ved at midler anvendt i strid med formålet.

I Strasbourg ble søkerne representert av Nobel Peace Prize Watch som har som formål å få realisert Nobels intensjon. Det svenske stiftelsestilsynet hadde i 2012 understreket at Nobelstiftelsens styre har det overordnede og endelige ansvar for at prisene holdes innenfor testamentets intensjon. De to saksøkerne har i mange år vært nominert til det Nobel selv kalte "priset for fredsførfaktare" – og oppfylte klart kravet om utsikt til fordel av Nobelstiftelsen.

Søkerne var ikke ute etter økonomisk fordel eller å få en fredspris, saken ble anlagt for å få en domstolsprøving av innholdet av Nobels testament. Saken gjaldt ikke hvorvidt EU skaper fred, men om unionen den satser på Nobels metode – å realisere fredskongressenes program om et nedrustet brorskap av alle nasjoner. Saksområdet kom etter at utallige forsøk på å sikre respekt for Nobels formål med politiske og administrative midler hadde slått feil. Blant de seneste var en offentlig henstilling til Stortinget i november 2017 fra 17 juridiske professorer i Norge [nettsøk: stortinget-171129] om å legge vekt på Nobels intensjon ved valg til Nobelkomiteen. Stortinget forkastet nesten enstemmig av i 2018 et forslag i tråd med denne henstillingen. Bare to av 167 representanter ville oppstille lojalitet mot Nobels formål som vilkår for å være valgbar til Nobelkomiteen. Stortinget sa altså klart nei til å utføre kjernen i det oppdraget det mottok fra Nobelstiftelsen i 1897.

– EMDs forhold til publikum er svært ulikt norsk rettskultur, og noen hver kan miste motet underveis, skriver Fredrik S. Heffermehl.

Stockholm Tingsrätt avviste søksmålet med å vise til at kretsen av mulige mottagere "slik prisen etter hvert er blitt oppfattet" var blitt så vid at ingen enkelt kunne sies å ha spesiell utsikt til fordel av stiftelsen. Enda saken var reist nettopp å få fastslått at 'kretsen av potensielle fredsprisvinnere' er blitt alt for vid tok dommeren uten varsel til partene stilling til det sentrale tvistepunkt i saken og avviste på grunnlag av sin personlige oppfatning. Vedtaket var åpenbart i strid med loven, lagtrots. Likevel ble avgjørelsen stadfestet i Svea Hovrätt, og Högsta Domstolen av slo prøvning 2.11 2016.

På dagen 6 måneder senere – på fristens siste dag – ble sak mot Sverige reist for EMD – for krenkelse av retten til en fair trial. I august ble en juridisk betenkning ettersendt. Den ledende svensk ekspert på stiftelser, Henning Isoz, forfatter av kommentarutgaven til den svenske stiftelsesloven ga uttrykk for at retten til søksmål tilkommer enhver som kan få fordel av stiftelsen, kretsens størrelse er irrelevant. Forhåpningene var store og skuffelsen desto større da domstolen

omgående meddelte at saken var avvist og dokumentene makulert.

Hva var blitt feil? I det elektroniske formularet, med 70 punkter, var datoen for avgjørelsen i svensk HD, ikke fylt ut i rubrikk 61. Datoen var nevnt flere steder og kopi av HDs vedtak inngikk i de 16 vedleggene. En uforståelig formalisme.

Svært ulikt norsk rettskultur

EMDs forhold til publikum er svært ulikt norsk rettskultur og noen hver kan miste motet underveis. Hos oss er domstolene pålagt å gi partene veiledning om regler og rutiner for saksbehandlingen og andre formelle forhold. Hjelp dem med å ivareta sine interesser i saken. Gi nødvendig veiledning for at feil kan rettes opp. Avhjelpe mangelfulle prosesshandlinger (Tvisteloven § 16-5). Prosessreglene skal ikke fungere som en felle for å fremme krav for domstolene. EMD informerer via sin nettside og alle pålegges å bruke et omfattende formular på nett som gir søkeren tett støtte til en strukturert presentasjon av saken. Men nettsidene er omfattende, krevende å finne ut av, og ikke alle spørsmål er besvart. For eksempel, når 6-månedersfristen nærmer seg, hva avbryter fristen? Art. 35 er ikke helt klar i så måte.

Det var ikke fristende å klage over avvisningen uten å vite noe om praksis og utsikter, men EMD tilbyr ingen mulighet for å få oppklart noe muntlig. Domstolen har et telefonnummer, men ingen til å ta telefonen. Det helautomatiserte sentralbordet inviterer til serier av tastevalg 1, 2 eller 3, i en frustrerende labyrint hvor alle rutevalg viser seg å ende i samme svar: se EMD.coe.int. Det er umulig for utenforstående å komme gjennom til et menneske. Blokkeringen er så vanntett at ikke engang presse-seksjonen kan nå annet enn via et online kontaktformular.

Nytt håp

I en måneds tid anså jeg saken som havarert – helt til jeg kom på en mulig-

het for å nå frem til en person, et levende menneske, på innsiden, den norske dommer, Erik Møse. Han mente avvisningen måtte være feil, kontaktet omgående sekretariatet, og jeg ble invitert til å søke på ny. Søknaden med all dokumentasjon (nær 100 sider) ble innsendt for annen gang i september 2017. Nytt håp, ny venting. Nettsidene gir klar beskjed om å aldri etterlyse, skrive eller henvende seg på noen måte om noe som helst. I mars 2019 ble mine klienter for utålmodige. Etter purring kom en ny skuffelse: saken var for lengst avgjort, i okt. 2017. Igjen avvist – og igjen, papirene destruert. Underretningen hadde vært sendt til feil adresse og hadde aldri nådd meg.

Hvorfor avvist? Saken hadde fått nytt saksnummer, dommeren hadde ut fra datoen for andre gangs innsendelse ansett 6-månedersfristen løpt ut. Feil igjen. Vår søknad er nå innsendt for tredje gang – med samme dato, 2.5.2017.

Ressurser

EMD kan ha all grunn til å føle seg utmattet og gjøre en og annen feil. I de første 60 årene (frem til utgangen av 2018) hadde EMD håndtert 841 000 klager. Det kan virke krevende for 47 dommere, men sekretariatet er stort, 33 avdelinger med et betydelig antall jurister forbereder sakene. Ved utløpet av 2018 var det avsagt 21 600 dommer – et antall som hvert enkelt år i de siste

Metodene i kampen mot restansene må ikke ta former som på vilkårlig vis fratar folk det rettsvern konvensjonen om menneskerettighetene skulle gi dem

15 årene har vært høyere enn det samlede antall for de første 40 årene, 837.

Med oversettere og andre faggrupper består sekretariatet for tiden av 640 personer, helt uten ressurser er EMD altså ikke. Men mye overrasker.

Domstolen bruker elektronikken til å gjøre seg utilgjengelig og oser av uvilje. Søkerne holdes i frustrerende uvisshet. Det blir ikke en gang kvittert for mottatt søknad. En vesentlig trygghet og bedre brukeropplevelse måtte kunne oppnås ved datarutiner uten å gi mye ekstra arbeid. Før saker avvises burde søkeren få forvarsel med frist for innsigelser. Enkle feil kan bli rettet og uriktig makulering unngått.

På rettssikkerheten løs?

Skal EMD lykkes med å korrigere og høyne nivået på Europas nasjonale domstoler må EMD selv fremstå som

en god modell. Domstolen må få tilstrekkelige ressurser til å opptre verdig og adekvat og møte sitt publikum med imøtekommande hjelpsomhet.

Dagens frist for saksanlegg, seks måneder er forbausende kort, men om Protokoll 15 fra 2013 skulle bli vedtatt vil fristen for å anlegge sak senkes til 4 måneder. Kampen mot restansene må ikke ta former som på vilkårlig vis fratar folk det rettsvern konvensjonen om menneskerettighetene skulle gi dem. Publikum bør ikke oppleve domstolen som en makuleringsmaskin. Ikke alle har en Møse til å redde seg.

EMDs behov for å avskalle og avvise er åpenbart og stort. Det er likevel å håpe at det jeg har opplevd er en ekstraordinær serie av uhell. At domstolen i en desperat arbeidssituasjon kan ha tydd til uakseptable, kanskje også ulovlige, grep for å bli av med sakene er en uhyrlig tanke. En slik slutning kan ikke trekkes fra en enkelt sak, men jeg skulle gjerne vite litt om andre kan ha opplevd liknende tabber. Jagland bør snarest sørge for å undersøke om hans påtrykk for å få ned restansene har tatt former som går på rettssikkerheten løs.

UTE ETTER JURIDISK KOMPETANSE?

→ Da skal du prøve Juristforbundets jobbmarked

Annonse i papirutgaven inkluderer alltid digital eksponering!

PAPIRUTGAVEN

- 7 utgaver pr. år
- Adressert distribusjon med Posten Norge AS

DIGITALT

- www.juristforbundet.no
- www.juristen.no
- Regelmessig nyhetsbrev (21 000 medlemmer)

Over 21 000 medlemmer

Gjennom vårt jobbmarked treffer du advokater og jurister i off og priv sektor. F eks dommere, kommunale jurister/advokater, jurister i Skatteetaten, NAV, Fylkeskommune, samt universitets- og høyskolejurister

Annonseansvarlig: Per-Olav Leth · 07 Media · 918 16 012 · perolav@07.no

JURIST
FORBUNDET

Foto: Stock.com/plav/cena

Juss for russ

Kjenner du noen som blir russ om ikke alt for lenge?

Juristforbundet ønsker å bidra til en vellykket russefeiring og inviterer til temakveld om juridiske feller som kan oppstå i forbindelse med russetiden.

- **Tirsdag 21. mai 2019**
- 18:00 – 20:00
- Frokostkjelleren, Universitetshagen
- Gratis adgang (gebyr ved manglende fremmøte)
- Kun for medlemmer med gjester
- Åpen bar

Advokat Nils Kristian Lie (russepappa 2019), **advokatfullmektig Nina Wilborn** (bussjef 2011) og **advokatfullmektig Nora Dahle** (russ 2013)

- Russebuss/bil; kjøp og salg, eierskap, ansvarsfordeling, erstatningsansvar, profilering
- Russelåter og varemerker; kjøp, opphavsrett, royalties
- Personvern; deling av bilder og film på nett, hva er dine personopplysninger verdt?
- Kjøpsrett/kontraktsrett; effekter, leie av lokaler, pyramidesalg/salg av ting på dugnad

Politiadvokat Lise Dalhaug

Russetiden er ikke lovløs! Russ har rettigheter og plikter på lik linje med alle andre når det gjelder vold, rus, overgrep, trusler og andre lovbrudd.

Påmelding på www.juristforbundet.no innen 14. mai 2019.

Sør-Trøndelag
tingrett

Ledige stilling

Dommerfullmektig

- Fast 100% stilling som dommerfullmektig.
- Arbeidssted i Trondheim sentrum.

Fullstendig utlysning, med blant annet kontaktinformasjon på: www.jobbnorge.no og www.domstol.no

Jobbnorge.no

Søknadsfrist: 24. mai 2019.

Neste utgave
kommer 26. juni.

**Annonsefrist
14. juni**

Ring: 918 16 012 eller
e-post: perolav@07.no

Spesialenheten
for politisaker

I saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten, foretas og ledes etterforskningen av Spesialenheten for politisaker. Hovedkontoret er plassert på Hamar, og enhetens etterforskningsavdelinger er lokalisert i Oslo, Hamar, Trondheim og Bergen. For nærmere opplysninger om virksomheten vises til Spesialenhetens hjemmeside www.spesialenheten.no

Jurist – vikariat som etterforskningsleder

Ved etterforskningsavdeling Øst-Norge er det fra 1. august 2019 ledig ett års vikariat som jurist ved avdelingens kontor i Oslo.

Se fullstendig utlysningstekst for stillingen på:
www.spesialenheten.no

Søknadsfrist: 15. mai 2019

FYLKESNEMNDENE FOR BARNEVERN OG SOSIALE SAKER

Nemndsleder/jurist

Det er ledig 100% fast stilling i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker Oppland og Hedmark. Tiltredelse etter avtale. Stillingen innebærer varierte arbeidsoppgaver på et interessant og viktig fagfelt.

Søkere må ha universitetsgraden cand.jur. eller master i rettsvitenskap, fylle kravene til dommere, samt ha relevant arbeidserfaring.

Kontorsted: Lillehammer.

For fullstendig stillingsutlysning, se www.jobbnorge.no (Jobbnorge-ID 169533).

Søknadsfrist: 26.05.2019

For mer informasjon; se
www.regjeringen.no/BLD

Jobbnorge.no

JURIST
FORBUNDET

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Foto: Stock.com/squarepixels

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig og kommunal sektor**

Fra: **Torsdag 7. november 2019 kl. 10.30**

Til: **Fredag 8. november 2019 kl. 14.00**

Sted: **Clarion Collection Hotel Gabelshus, Oslo**

Kursnummer: **2019679**

Påmeldingsfrist: **26. juni 2019**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i staten og kommunen. Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap

til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, begge sentrale avtaler for våre medlemmer i stat og kommune, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og partenes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no | 915 55 268

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Nytt om navn

Ansettelser og utnevnelser

Anastasia Myrseth, compliance officer, Orion Securities Norway

Anders Flock Bachmann, sorenskriver, Hammerfest tingrett

Anine Elisabeth Nicolaisen, head of legal, Danske Bank – Oslo

Anja Mathiesen, politiadvokat, Vest politidistrikt – Bergen

Anne Kalvik, rådgiver HR, Narvik kommune – Kommuneadvokaten

Audun Våge, advokat, Esso Norge AS

Benedikte Rørvik Nilsen, juridisk rådgiver, Tromsø kommune – Eiendom

Berit Brekke Risbakken, seniorrådgiver, Sekretariatet for konfliktrådene

Bettina Bahl Aarmo, advokatfullmektig, Gothia AS

Bjarte Askeland, lagdommer, Gulating lagmannsrett

Brit Haarklou Mathisen, advokat, Indem Advokatfirma AS

Carl Håkon Andersen, advokat, Nordea Bank ABP Filial i Norge

Charlotte Hedberg, avdelingsleder stab, NAV Fredrikstad

Einar Georg Nilsen, bygningssjef, Vestby kommune

Elin Therese Bugge, rådgiver, Ålesund kommune

Erik Freuchen, juridisk rådgiver, Nye Veier AS

Eva Kulsvehagen, rådgiver, Direktoratet for byggkvalitet – Gjøvik

Francesca Vyvial, advokatfullmektig, Legal24 Advokatfirma AS

Guro Hansson Bull, lagdommer, Borgarting lagmannsrett

Hanne Irene Bore, advokat, NHO – Rogaland

Hanne Mårds, rådgiver, Utlendingsdirektoratet (UDI)

Heidi Mette Langseth, jurist/partner, Rettsjelper Anbudsjuristen AS

Hilde Anne Dahlberg, juridisk rådgiver, Fylkesmannen i Møre og Romsdal – Molde

Hilde Mæhlum Bjerkestuen, advokat, Advokatfirmaet Thommessen AS, Oslo

Holger Hagesæter, fylkesnemndsleder, Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Hordaland og Sogn og Fjordane

Ine Strøm Evensen, rådgiver, Direktoratet for Arbeidstilsynet

Ingvild Skoglund Aalberg Riksfjord, seniorrådgiver, Helsedirektoratet – Oslo

Janicke Wiggen, advokat, Samfunnsviterne

Janne Gillesen, advokatfullmektig, Advokatfirmaet CLP DA

Jennifer Bjerkås, rådgiver, Forbrukerrådet Tromsø

Jon Wegner Bævre Hausken, jurist II, Oslo kommune – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Kari-Anne Hille Valla, fylkesnemndsleder, Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Troms og Finnmark

Karl Morten Bårdsen, seniorrådgiver, Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)

Kevin Brandsrød, advokatfullmektig, Wikborg Rein Advokatfirma AS, Oslo

Kine Steinsvik, høyesterettsdommer, Norges Høyesterett

Kitty Moss Sørensen, advokat, Advokatfirmaet Økland & Co DA

Kristin Jensen Undheim, advokat, Link Advokatfirma AS

Kristoffer Krogh Grimstad, advokat, Equinor ASA

Lasse Bråthen, jurist, Kristiansand kommune

Leif Martin Bjørgum, førstekonsulent, Sør-Trøndelag tingrett

Leif Ove Mikkelsen, underdirektør, Sjøfartsdirektoratet

Linda Evensen, delprosjektleder, Helseplattformen AS

Line Udbjørg Sønsteby, rådgiver, Sør-Øst politidistrikt – Larvik

Lisa Sneve, politiadvokat, Finnmark politidistrikt

Mads Danbolt, rådgiver, NAV Klageinstans Oslo og Akershus

Mari Riise Steiro, jurist, Direktoratet for byggkvalitet – Gjøvik

Marianne Seim, personvernombud, Hordaland fylkeskommune

Marianne Uppman, advokat /faglig leder, Finansklagenemnda

Mitra Zarabi, førstekonsulent, Samferdselsdepartementet

Oda Loe, eiendomsmeglerfullmektig/jurist, Sne Eiendom AS

Odd-Arild Etterlid, rådgiver, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark – Tønsberg

Ole Mikkelsen, advokat, Arbeidsgiverforeningen Spekter

Olav Nærdal, advokat, Ernst & Young

Olav Rynning Veum, Poliadvokat 2, Øst politidistrikt – Romerike

Ragnhild Vik, jurist, Sjøforsvaret

Rolf Francis Sims, public affairs manager Norway, Kindred Group

Sandra Grøtta Krakeli, politiadvokat, Møre og Romsdal politidistrikt – Molde

Silje B. F. Katralen, music supervisor & jurist, Ohlogy AS

Silje Eklund, advokatfullmektig, Codex Advokat Oslo AS

Tanja Ivana Juricev Holten, konsulent, Oslo kommune – Brann- og redningsetaten

Yasue Lee, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Hesselberg

Øistein Aamodt, fagsjef, Skatteetaten Innsats Oslo

Ørjan Nordheim Skår, advokat, Rana kommune – Kommuneadvokaten

Øyvind Dahle, advokat, Advokatfirmaet Campbell & Co AS, avd Hamar

Øyvind Røyneberg, politifullmektig, Vest politidistrikt – Bergen

Åshild Eikenes Sjoli, leder kontrakt og anskaffelser, Bane NOR SF – Oslo

Nye medlemmer i Juristforbundet

Andreas Foxen Haldorsen

Arne Huuse

Cathrine Dalheim, partner, KPMG Law Advokatfirma AS – Oslo

Cecilia Nordbø Espeland, advokatfullmektig, Haver advokatfirma AS avdeling Bryne

Claire Ann Viesca Alfonso, advokat, Advokat Claire Ann Alfonso

Elfi Iselin Trømborg-Frogner, juridisk rådgiver, Fredrikstad kommune

Fredrik Wiker, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Wiersholm AS

Hans Peter Sverdrup, advokat/partner, Advokatfirma Kontrakt AS

Helge Tennebo, ansatt advokat, Advokatfirmaet Kjær & Co. DA

Henriette Fosshem Solheim, claims handler, Crawford & Company (Norway) AS

Karen Vatne Bekkåsen, jurist, Hurum kommune

Kenneth Eilertsen Bråten, advokat, Kluge Advokatfirma AS, Stavanger

Lise-Veronica Læret Gunnerød, politiadvokat, Sør-Øst politidistrikt

Magnus Lekven Lien, rådgiver, Utlendingsdirektoratet (UDI)

Maj Hines, senioradvokat, Advokatfirmaet Wiersholm AS

Marcus Hovstø, rådgiver, Utlendingsdirektoratet (UDI)

Mari Haukdal, førstekonsulent/utleggsfullmektig, Oslo politidistrikt – Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum

Marion Thuve Thunæs, rådgiver, Utlendingsnemnda (UNE)

Natasja Boslooper, rådgiver, Kriminalomsorgen Region Sørvest – Agder friomsorgskontor

Ole Henning Mathisen, advokat, Advokatfirmaet Rogstad AS

Ragnhild Myren Stephansen, jurist, Skatteetaten Brukerdialog Stavanger

Sanna Emilie Jensen Karlsrud, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Grette AS

Stein Christian Nordbø Dykesteen, daglig leder/jurist, Gabrielsen & Partners AS

Tonje Knudsen, claims handler and adjuster, Norwegian Hull Club

Tor Aasberg, partner, Advokatfirmaet Sverdrup DA

Toril Edvardsen, rådgiver/jurist, Kriminalomsorgen Region Øst – Hedmark fengsel, avd. Ilseeng

Zivile Baltrune

Øyvind Panzer Iversen, tingrettsdommer, Sør-Trøndelag tingrett

Nye studentmedlemmer i Juristforbundet

Andrea Sofie Langwell, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Didrik Maltun, Universitetet i Oslo

Eleonore Foss, Universitetet i Oslo

Elling Nakken, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Hanna Brekke, Universitetet i Bergen

Hanne Therese Dørum, Universitetet i Oslo

Ingvild Helene Fredriksen, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Kasper Jentoft Mikalsen, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Kristin Salo, Universitetet i Oslo

Kristine Reksten Endresen, Universitetet i Oslo

Maria Krutå, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Memla Rasuli, Universitetet i Oslo

Pernille Wærn Hokland, Universitetet i Oslo

Sigbjørn Edøy, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Sofie Kristine Almestad Bårdlund, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet

Hovedstyret

President

Håvard Holm

hho@juristforbundet.no

Visepresident

Katrine Bratteberg

kb@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Anette Fjeld

anettefjeld@hotmail.com

Lars Marius Heggberget

larsmhe@online.no

Karoline Dystebakken (møtende varamedlem)

karoline.dystebakken@arbeidstilsynet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Sverre Joachim Wiese Bromander (Juristforbundet – Stat)

sverre.bromander@gmail.com

Benedicte Gram-Knutsen (Juristforbundet – Kommune)

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Wiggo Storhaug Larssen (Juristforbundet – Dommerforeningen)

wiggo.storhaug.larssen@domstol.no

Sofie Olsen Rosvoll (Juristforbundet – Student)

1sofieolsenrosvoll@hotmail.no

Tor Egil Viblemo (Juristforbundet – Privat)

tev@oxford.no

Ansattes representant

Hanne Eie Sudland

hes@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

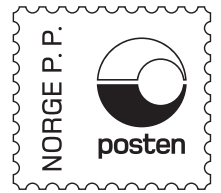
perolav@07.no | 918 16 012

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningsenter

jus.no | 40 00 26 62

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider **www.juristen.no**

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- stillingsannonser
- debatt
- fagstoff

Tips oss på **redaksjonen@juristen.no**